

Univerzita Karlova v Praze

Filosofická fakulta

Ústav pro pravěk a ranou dobu dějinnou

Bakalářská práce

Šárka Juřinová

Sídliště s kulturou nálevkovitých pohárů ve Velkých Přílepech

A funnel baeker settlement at Velké Přílepy

vedoucí práce: Doc. PhDr. Miroslav Popelka CSc.

konzultant: PhDr. Miroslav Dobeš

Praha 2010

Mé poděkování patří především kolegům ze společnosti ARCHAIA za poskytnutí, jak technického zázemí, tak i mnoha cenných rad. Dále bych chtěla poděkovat svému odbornému konzultantovi PhDr. Miroslavu Dobešovi za pomoc při řešení složité problematiky staršího eneolitu nejen na našem území. Děkuji též vedoucím výzkumu ve Velkých Přílepech PhDr. Ivaně Vojtěchovské a PhDr. Luboru Smejtkovi za poskytnutí jediného exempláře terénní dokumentace, který se díky jejich pečlivosti zachoval navzdory ničivé povodni, která v roce 2002 zlikvidovala většinu materiálů uložených ve Středočeském muzeu v Roztokách u Prahy. Uvedené instituci děkuji za poskytnutí nálezového fondu i za vstřícný přístup všech pracovníků s nimiž jsem měla možnost spolupracovat. Můj dík patří v neposlední řadě též vedoucímu práce doc. PhDr. Miroslavu Popelkovi, CSc. za podnětné konzultace a také mé rodině za její pochopení a trpělivost.

Šárka Juřinová

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracovala samostatně a výhradně s použitím citovaných pramenů, literatury a dalších odborných zdrojů.

V Praze dne 27.7. 2010

podpis:

Anotace

Sídelní areál s kulturou nálevkovitých pohárů ve Velkých Přílepech (okr. Praha-západ) představuje jednu z nejvýznamnějších lokalit staršího eneolitu na území Čech. Jedná se o rozsáhlé nehrazené sídliště v otevřené poloze. Při archeologickém výzkumu, který probíhal v letech 1994–1999, bylo zjištěno přes šedesát objektů náležejících do období kultury nálevkovitých pohárů. Tato studie se zabývá zpracováním vybrané skupiny čtrnácti objektů. Na základě detailního vyhodnocení keramického materiálu bylo dle příslušných morfologických znaků zařazeno zdejší sídliště do sířemské fáze zmíněné kultury.

Z důvodu názornějšího pochopení významu popisované lokality a jejího zasazení do širšího kontextu sídlištních struktur staršího eneolitu je studie doplněna všeobecným přehledem vývoje kultury nálevkovitých pohárů v Čechách a na Moravě.

starší eneolit – kultura nálevkovitých pohárů – sířemská fáze – sídliště – Čechy

A large, unfortified settlement in an open position with Funnel Beaker culture in Velké Přílepy (district of Prague – west) represents one of the most important early Eneolithic period sites in Bohemia. Archaeological excavations conducted in 1994-99 uncovered over sixty structures dating to the period of Funnel Beaker culture. This study addresses the processing of a selected group of fourteen structures. On the basis of a detailed evaluation of pottery material, the relevant morphological features were used to classify the local settlement in the Siřem phase of the aforementioned culture.

For the purpose of reaching a clearer understanding of the importance of the described location and its inclusion in the broader context of the settlement structure of the early Eneolithic period, the study also includes a general overview of the development of Funnel Beaker culture in Bohemia and Moravia.

Early Eneolithic period – Funnel Beaker culture – Siřem phase – settlement – Bohemia

Obsah:

1. ÚVOD	7
2. STARŠÍ ENEOLIT V ČECHÁCH A JEHO PROBLEMATIKA	8
2.1. Vznik a vývoj kultury nálevkovitých pohárů.....	8
2.2. Historie bádání.....	9
2.3. Současná koncepce staršího eneolitu.....	10
2.4. Chronologie kultury nálevkovitých pohárů.....	11
2.5. Hospodářství staršího eneolitu.....	13
2.6. Sídliště staršího eneolitu	16
2.7. Pohřební areály.....	22
3. SÍDLIŠTĚ S KULTUROU NÁLEVKOVITÝCH POHÁRŮ VE VELKÝCH PŘÍLEPECH	25
3.1. Umístění lokality.....	25
3.2. Geologické poměry archeologické lokality.....	26
3.3. Popis nálezové situace.....	28
3.4. Historie zkoumané plochy a archeologické výzkumy v nejbližším okolí.....	35
3.5. Okolnosti a metoda výzkumu.....	40
3.6. Kultura nálevkovitých pohárů.....	43
3.7. Popis objektů.....	44
3.8. Funkční určení objektů.....	53
3.9. Nálezy.....	53
3.10. Analýza keramiky.....	55
3.10.1. Nálevkovité poháry a nálevkovité hrnce.....	57
3.10.2 Amfory.....	59
3.10.3. Zásobní hrnce.....	60

3.10.4. Mísy.....	61
3.10.5. Džbány.....	62
3.10.6. Koflíky.....	63
3.10.7. Ostatní.....	64
3.10.8. Dna a okraje.....	65
3.10.9. Výzdoba.....	68
3.10.10. Úprava povrchu nádob.....	69
3.10.11. Datování.....	70
3.10.12. Interpretace.....	71
4. ZÁVĚR.....	73
5. LITERATURA A PRAMENY.....	74
6. OBRAZOVÁ PŘÍLOHA.....	81
6.1. Komentář k příloze.....	81
6.2. Formulář keramického materiálu.....	Tab. 8
6.3. Mapy.....	Obr. 7–9
6.4. Celkový plán zkoumané plochy.....	Obr. 10
6.5. Kresebná dokumentace objektů.....	Obr. 11–18
6.6. Kresebná a fotografická dokumentace keramiky.....	Obr. 19–30

1. ÚVOD

Hlavním cílem této práce je vyhodnocení části dosud nezpracovaného rozsáhlého souboru movitých nálezů z archeologického výzkumu ve Velkých Přílepech, který probíhal v letech 1994–1996. Studie se věnuje vybrané skupině objektů kultury nálevkovitých pohárů, u nichž byla provedena podrobná analýza keramického materiálu. Na keramice byly sledovány charakteristické znaky pro střední (siřemskou) fázi této kultury a hledány analogie příslušných nálezových souborů z jiných tuzemských lokalit. Nálezová základna staršího eneolitu se, nejenom ve středních Čechách, v posledních letech neustále rozšiřuje a doplňuje tak značně torzovité údaje o rozsahu a charakteru osídlení pravěkých kultur tohoto období. Ve studii je přihlédnuto také k lokalitám kultury nálevkovitých pohárů v bezprostředním okolí, které spolu navzájem pravděpodobně souvisely. Zpracování zbývajících částí movitého materiálu z výzkumu ve Velkých Přílepech a upřesnění vzájemných vztahů okolních lokalit bude cílem dalších prací.

Z důvodu názornějšího pochopení významu popisované lokality a jejího zasazení do širšího kontextu sídlištních struktur staršího eneolitu je studie doplněna všeobecným přehledem vývoje kultury nálevkovitých pohárů v Čechách a na Moravě. Tato partie byla zpracována na základě současného stavu bádání.

2. STARŠÍ ENEOLIT V ČECHÁCH A JEHO PROBLEMATIKA

2.1. Vznik a vývoj kultury nálevkovitých pohárů

Za nejstarší nálezy kultury nálevkovitých pohárů byla původně považována keramika objevená v severských dolmenových hrobech. Proto se také touto kulturou zabývali především severští badatelé. Ve 40. letech 20. století však prof. C. J. Becker objevil, že před „dolmenovou“ keramikou existují ještě dva starší stupně této kultury (*Becker 1947*). Becker vytvořil chronologii označovanou stupni A, B a C, přičemž stupeň C odpovídá dolmenové periodě (*Zápotocký 1957, 206–207*). Střední neolit se označuje jako stupeň D, neboli doba chodbových hrobů. Severští badatelé však od tohoto označení ustoupili a používají termíny starší, mladší a pozdní neolit (*Štiková 1954, 369*).

Beckerova chronologie podpořená také pylovými analýzami poukazuje na skutečnost, že kultura nálevkovitých pohárů nepochází ze severského mezolitu, ale souvisí s příchodem nového obyvatelstva. Na keramice stupňů A a B se nacházejí otisky raných druhů pšenice a ječmene. Pylové analýzy potvrdily, že ve sledovaném období došlo k výraznému mýcení a pálení lesů, aby se uvolnily plochy pro zemědělskou a pasteveckou činnost. Také nálezy zvířecích kostí na sídlištích ukazují dominantní zastoupení chovných zvířat (hovězí dobytek, ovce/koza, prase) a pouze nepatrné množství lovné zvěře. Mezolitici byli postupně vytlačováni, ale omezeně přežívali až do severského středního neolitu.

Becker rozpoznal nálezy keramiky stupně A a B také v Německu a v Polsku. Domníval se proto, že se jedná o shodnou skupinu obyvatel, která pochází pravděpodobně z jihoruských oblastí (*Zápotocký 1957, 208*). S Beckerovými závěry však nesouhlasí řada badatelů. Spory jsou jak o periodizaci jmenované kultury, tak i o oblasti, ze kterých přišli nositelé této kultury do Evropy. Existovaly i teorie o vzniku kultury přímo z domácího severoevropského mezolitu. Část badatelů viděla kolébku vlastní kultury nálevkovitých

pohárů spíše na západě a to na základě podobnosti materiálu s kulturou michelsberskou. Dnešní stav bádání poukazuje na skutečnost, že kultura nálevkovitých pohárů v žádném případě nevznikla ze severského mezolitu. Za oblast jejího vzniku lze považovat jižní až střední pás Evropy, kde navazovala na lengyelské tradice a odkud se rozšířila na sever (*Neustupný 2008, 60*).

2.2. Historie bádání

V první polovině 20. století se pro eneolit používalo označení doba přechodní, jelikož toto období bylo považováno za přechod mezi neolitem a dobou bronzovou. Pojem eneolit se u nás začal pravidelně objevovat až po druhé světové válce. Teprve v 60. letech se, díky radiokarbonovému datování, prosadila teze o dlouhém trvání eneolitu (*Neustupný 1969*).

Problematikou třídění pozdějšího enolitu se zabývali např. J. Axamit, J. Böhm, A. Stocký, J. Schráníl, K. Žebera, na Moravě J. Palliardi a další (*Axamit 1932; Böhm 1953; Stocký 1926; Schráníl 1928; Žebera 1944*). A. Stocký nevěnoval pozornost objevům J. Palliardiho na Moravě, který dokazoval, že kultury následovaly po sobě a vykazovaly poměrně dlouhé trvání (*Palliardi 1914*). Podle A. Stockého k nám přichází lid s nálevkovitými poháry ještě za existence jordanovské kultury. Původ této skupiny hledal ve skandinávské oblasti, kde se tato kultura měla vyvinout ze severského mezolitu (*Stocký 1926*). Naproti tomu J. Axamit se domníval, že nálevkovité poháry jsou domácího původu, pouze láhve s límcem pocházejí ze severu (*Axamit 1932*). Další názor vyslovil J. Neustupný, který považoval zmíněnou kulturu za čistě středoevropskou, která nemá nic společného se severskou skupinou kultury nálevkovitých pohárů (*Neustupný 1951, 17*). K posunu došlo nástupem mladší generace badatelů (jako *Zápotocký 1956; 1957; 1958; Štiková 1954; 1955*;

Neustupný 1961; 1969; Janská 1957), která se značně zasloužila o nový pohled na celé období staršího eneolitu. Její práce si získala široký ohlas v celoevropském měřítku.

2.3. Současná koncepce staršího eneolitu

Kultura nálevkovitých pohárů představuje rozsáhlý komplex příbuzných skupin, které zaujímaly jižní Skandinávii a střední Evropu až po západní okraj Ukrajiny. I když tyto skupiny vykazovaly určité rozdíly, došlo k jejich vzájemné kooperaci, která vedla k ekonomické a hospodářské prosperitě (*Zápotocký 2008, 61*). Čechy společně s Moravou tvoří nejjižnější výběžek výskytu kultury nálevkovitých pohárů. Její nositelé přicházeli proti toku Labe ze středního Německa do Čech, kde osídlovali především lokality s úrodnou půdou nedaleko vodního zdroje. Dále pokračovali do úrodnějších oblastí na jižní Moravu a do Dolních Rakous. Hranici rozšíření tvořila řeka Morava, za níž se osídlení kultury nálevkovitých pohárů již neobjevuje (*Sklenář – Sklenářová – Slabina 2002, 225*).

V jihozápadních Čechách se ve starším eneolitu (v sířemské fázi kultury nálevkovitých pohárů) ojediněle vyskytuje kultura althaimská, která k nám pronikla z Bavorska. Její přítomnost byla rozpoznána i na sídlištích v Mezouni, Zdicích a Želkovicích. Na posledních dvou zmíněných lokalitách se nacházelo značné množství keramického materiálu i štípané industrie pocházející ze severočeského křemence typu Tušimice, baltského pazourku a deskovitého rohovce typu Baiersdorf. Stopy althaimské kultury se pravděpodobně nacházely i na hradišti Španělka u Libomyšle, kde došlo k zachycení vůbec nejstaršího opevněného areálu se zachovanými stopy fortifikace ve zmíněném kraji (*Matoušek – Stolz 2006, 94*). Džbány altheimského typu se nacházely též v Makotřasech a tamní nález zlomku tyglíku se zbytkem měděné rudy, patrně alpského původu, ukazuje také na původ z Bavorska (*Pleslová-Štiková 1985, 121*).

2.4. Chronologie kultury nálevkovitých pohárů

Keramika kultury nálevkovitých pohárů obsahuje značné procento nezdobených tvarů. Tato skutečnost má zřejmě na svědomí fakt, že příslušný materiál zůstane často nerozpoznán, což následně vede k obtížné identifikaci jednotlivých lokalit náležejících dotyčné kultuře. Lze totiž předpokládat, že v mnoha případech zůstane její přítomnost na lokalitě buď vůbec nerozpoznána, případně pak bez možnosti přesnějšího chronologického zařazení k příslušné vývojové fázi. Tyto fáze rozlišujeme v našem regionu (na základě současného stavu poznání) v zásadě tři.

Nejstarší nálevkovité poháry jsou podle eponymní lokality (mohyla Baalberg u Halle ve středním Německu) označovány jako *baalberská fáze* (Höfer 1902). Dle radiokarbonových dat z výzkumu v Postoloprtech se jedná o období první poloviny 4. tisíciletí př. Kr. (Turek 2005, 251). Tato skupina je charakteristická výskytem džbánů, dvojuchých a čtyřuchých amfor, štíhlých nálevkovitých pohárů a dále různými koflíky a mísami. Ve výzdobě převládají plastické prvky. Především tzv. vousy pod kořeny uch, které jsou pro baalberskou fázi nejtypičtější. Úprava povrchu keramiky černým leštěním poukazuje na kovové nádoby vyskytující se v tomto období v Egeidě a ve východním Středomoří (Zápotocký 2008, 63, 74).

Nálezy z objektu z Makotřas na Kladensku patří do *siřemské fáze* a na základě radiokarbonového datování pocházejí z období před polovinou 4. tisíciletí př. Kr. (Pleslová-Štiková 1972a; 1985). Charakteristickou výzdobu představuje především kolkování a inkrustace bílou hlinkou. Objevují se motivy rytých klikatek, trojúhelníků, obrvených rýh a románských křížů. Tato fáze se nazývá dle obce Siřem u Žatce, kde archeolog Helmut Preidel objevil kruhový objekt s dětskou lebkou a větším počtem keramických nádob zdobených kolkováním. Preidel považoval nález za kultovní obětní jámu (Preidel 1936). Ve skutečnosti se pravděpodobně jednalo o pohřeb v sídlištní jámě. Milodar zřejmě představoval dochovaný koflík s kostěným terčíkem uvnitř. Ostatní nádoby (celkem se jich podařilo zrekonstruovat

27) lze považovat za běžný kuchyňský odpad (*Moucha 2008*, 114–115). Pojem sířemská fáze byl sice znám už koncem padesátých let minulého století, ale šířeji se používá až v posledních letech. Do té doby se užívalo označení „mladší baalberg“ nebo také „wiórek“, neboť keramika tohoto období vykazuje značnou podobnost s tzv. wióreckým stupněm v Polsku. Dokazuje to vazby na polskou kulturu nálevkovitých pohárů. Naopak se jeví poměrně malá příbuznost s Moravou, kde se kolkovaná keramika téměř nevyskytuje (*Zápotocký 2008*, 61, 63, 77).

Salzmündská fáze (dle výšinného sídliště Salzmünde na střední Sále) je datována zhruba do poloviny 4. tisíciletí př. Kr. Původně se pro toto období používalo označení máslovický typ, podle pohřebiště nalezeného nedaleko Prahy v Máslovicích (*Stocký 1926*; *Janská 1957*, 124). Poháry jsou většinou široké, mísovité. Výzdoba plynule navazuje na předchozí sířemskou fázi (ovšem bez kolkování). Objevují se ryté linie (oboustranně obrvené) a klikatky, trojúhelníky s vpichy, které byly někdy bíle inkrustovány. Inventář rozšiřují tzv. láhve s límcem. Jedná se o netypickou nádobku vyššího tvaru s výrazným prstencem pod hrdlem. Vyskytují se nejenom v severské oblasti, ale i na západě, např. v Holandsku a Německu. Jeden zlomek byl také objeven až v Sedmihradsku, což dosvědčuje oboustrannou směnu, kdy se na naše území dostávaly z Balkánu výrobky z mědi (*Plesová-Štiková 1981*). Na našem území se výjimečně objevují již v baalberském stupni, ale výraznější je jejich výskyt až v salzmündské fázi (*Plesová-Štiková 1961*, 105, 107). Na Moravě je jejich výskyt četnější, což potvrzuje závěr prosazovaný již A. Stockým, že se láhve s límcem rozšířily do Čech z jihopolské oblasti přes Moravu (*Stocký 1926*). Tyto láhve pocházejí například ze sídliště Luleč (okr. Vyškov), z mohyly v Ohrozimi a ve Slatinkách (okr. Prostějov; *Skutil 1946*; *Gottwald 1925*, 1926). V Čechách se našel zlomek např. ve Velkých Přílepech (okr. Praha-západ), na výšinném sídlišti Praha-Vyšehrad, Čáslav-Hrádek, Makotřasy (okr. Kladno; *Axamit 1932*, 6; *Zápotocký 1998*, obr. 6:1; *Plesová-Štiková 1985*, Pl. LXVIII:1,4). O použití těchto nádobek se vedou diskuse. Existuje teorie, že láhve mohly být vyrobeny podle předloh z organických materiálů, jako dřevo nebo kůže. Protože k pití jsou tyto nádoby značně nepraktické, uvažuje se o jejich využití jako lamp, nádob k inhalaci narkotik, kojeneckých

lahví, nebo na uchování soli. Jejich tvar s kruhovým prstencem by umožňoval láhve i různě zavěšovat (*Turek 2005, 252*). Na Moravě se salzmündská fáze kultury nálevkovitých pohárů téměř nevyskytuje, protože již v polovině 4. tisíciletí př. Kr. byly patrné výrazné vlivy od jihovýchodu a brzy se zde rozšířila badenská kultura (bolerázská fáze). Naproti tomu v Čechách se nositelé kultury nálevkovitých pohárů obrátili k východoněmeckému Posáli, s nímž je ostatně pojila úzká příbuznost, jak v keramické produkci, tak i v pohřebním ritu (*Janská 1957, 155; Zápotocký 2008, 63–64*).

2.5. Hospodářství staršího eneolitu

Lid kultury nálevkovitých pohárů se živil převážně zemědělstvím, se silným podílem dobytčářství. V eneolitu se k orbě používala dvojice skotu. Svědčí o tom existence figurálních plastik volského spřežení z malopolských lokalit Kreznica Jara nebo Bytyň (*Podborský 2002, 87, obr. 34:2,3*). Dalším důkazem je nález rohu vola s deformací po zápřahu z Holubic na Moravě. Také rituální pohřby zvířat (někdy i společně s člověkem) ukazují na úctu, kterou lidé cítili k dobytčatům, jako ke svým nepostradatelným pomocníkům. Mezi chovná zvířata přibyl nově kůň. Z analogií z Polska a Ukrajiny se lze domnívat, že lid kultury nálevkovitých pohárů znal již textilní uzdění koně s kostěnými nebo dřevěnými postranicemi (*Podborský 2002, 87–88*). Na našem území se kosti koně našly například na eneolitickém hradišti Cimburk u Kutné Hory, kde bylo objeveno celkem 22 koňských kostí, a to jak z koně divokého, tak z koně domácího (*Zápotocký 2000a, 89*).

Důležitou technickou inovací představuje ve sledovaném období také zpracování mědi. Metalurgie se rozvinula na Balkáně na sklonku 1. poloviny 5. tisíciletí. Ve starším eneolitu je výskyt mědi dokonce častější než v mladších obdobích. Význam mědi byl zřejmě vnímán spíše symbolicky, než jako nová praktická surovina. Zhotovování výrobků z mědi

mělo magický charakter. Rozhodně se však nejednalo o „revoluční novinku“, která by výrazněji zasáhla do eneolitického hospodářství a ovlivnila jeho charakter. Tehdejší lid patrně fascinovalo, že artefakty z mědi bylo možno tvarovat do neobvyklých tvarů, jako jsou tenké drátky různě stočené do kruhů a spirál, proto se měď využívala spíše k výrobě ozdob než nástrojů (*Neustupný 2008, 25*). Na našem území se však zatím jedná spíše o ojedinělé nálezy. Patří k nim např. v Žatci nalezený měděný kroužek pocházející z kostrového hrobu nebo perla ze svinutého měděného pásku z pohřebiště v Praze Na Babě (*Pleiner 1978*). V Makotřasech (okr. Kladno) byl objeven dokonce zlomek tyglíku se stopami mědi a malý kousek měděné rudy svědčící o úspěšném zvládnutí metalurgické technologie (*Pleslová-Štiková 1985, 115, Pl. 25:8*). Také z hradiště v Hlinsku pocházejí měděné hrušky, zbytky forem a tyglíků a především měděný depot brýlovitých náušnic, záponek a závěsků v typickém keramickém koflíku (*Pavelčík 1979*). Na Moravě se na lokalitě Laškov (okr. Olomouc) vyskytl koláč měděné slitiny a dokonce i část kadlubu (*Šmíd 1997*). Výše uvedené skutečnosti tak jasně dokládají, že alespoň část měděných výrobků se již zhotovovala přímo v Čechách a na Moravě.

Poměrně hojnou součástí nálezových celků kultury nálevkovitých pohárů v Čechách a na Moravě představují kamenné nástroje. V Českém ráji v jeskyních na Kozákově bylo nalezeno množství odštěpků z místního jaspisu. V bezprostředním okolí se nacházelo sídliště kultury nálevkovitých pohárů. Nositelé této kultury se zřejmě zabývali těžbou surovin a následnou výrobou štípané industrie. Nejlépe prozkoumaná jeskyně Babí pec ukazuje na skutečnost, že se jednalo o sezónní dílny. Existuje proto teorie, že lid kultury nálevkovitých pohárů žijící v Polsku, kde byla prokázána dokonalá znalost těžby suroviny (například Krzemionky Opatowskie), možná vyhledával a těžil místní jaspis také v Českém ráji. Okolní severočeské lokality totiž ukazují spíše na strukturu čistě zemědělskou (*Štiková 1954, 386–387*).

V Brně na Stránské skále probíhala ve starším období kultury nálevkovitých pohárů rozsáhlá těžební a výrobní činnost. Celkem bylo nalezeno cca 7000 rohovcových

artefaktů. Surovinu zřejmě místní obyvatelé získávali z nedalekého skalního výchozu, u něhož se našly zlomky parohových kopáčů. Zajímavým nálezem je též džbánec se 44 artefakty štípané industrie, která však nepochází z místních zdrojů, ale z nedalekého Krumlovského lesa. Jedná se tak zřejmě o doklad regionální směny a vzájemného kontaktu dvou výrobních středisek (*Podborský ed. 1993, 178*).

Pokrok nastal též ve výrobě broušené industrie. Kromě mnoha různých nástrojů určených zejména ke zpracování dřeva, jako jsou např. sekerky a teslice, zjišťujeme v hojnějším počtu i zbraně a předměty symbolizující moc a prestiž. Jedná se především o tzv. bojové sekeromlaty, bulavy či nepoměrně objemné sekery. Bojové sekeromlaty s provrtaným otvorem pro topůrko registrujeme ve třech provedeních. Ve starší fázi to byly tvary polygonální a čepcovité, v mladší pak sekeromlaty s obloukovitým týlem. Tyto výrobky pravděpodobně napodobovaly měděné sekeromlaty známé z jihovýchodní Evropy a severního Černomoří (*Zápotocký 2002a*). Poměrně hojné zastoupení zbraní v rámci celého spektra broušené industrie ukazuje na skutečnost, že se jejich vlastnictví neomezuje jen na úzkou elitní skupinu, ale reprezentuje zřejmě celou širší skupinu mužů – bojovníků. Štípaná industrie není v rámci kultury nálevkovitých pohárů nijak zvlášť bohatě zastoupena. Známé jsou drobné trojúhelníkovité šipky, které se vyskytují i v hrobové výbavě. Na sídlišťích se pak nacházejí zejména srpové čepelky vsazené do dřevěných rukojetí a další retušované úštěpy. Na lokalitě Cimburk u Kutné Hory byly objeveny nástroje vyrobené ze suroviny získané v Krumlovském lese, což dokládá běžné obchodní styky s Moravou (*Zápotocký 2008, 78, 81*).

2.6. Sídliště staršího eneolitu

Sídliště kultury nálevkovitých pohárů byla převážně rovinná v otevřených krajinných polohách. Její nositelé osídlovali především černozemní oblasti s důrazem na teplejší a sušší regiony s větším rozptylem sídlišť. Blízkost vody zůstává hlavní podmínkou pro rozvoj osídlení. Až 70 % lokalit se nachází 300 m od vodního zdroje, přičemž jsou upřednostňovány menší potoky před řekami (*Rulf 1983, 76*). Ukazuje to opět na zemědělský charakter kultury se značným zaměřením na chov dobytka (to se odráží i v zoomorfních plastikách a nádobách). Z plodin převažuje pšenice, v menší míře pak ječmen a proso. Lze předpokládat, že část obilovin se využívala k výrobě piva. Pivo bylo zřejmě důležitým (téměř rituálním) nápojem při hostinách (*Vencl 1994*). Zemědělství již bylo založeno na efektivnějším využívání půdy. Pole měla čtvercový tvar zřejmě vymezený mezemi. K orbě se začalo používat dřevěné oradlo. Domácí zvířata zastupovaly jednak ovce a kozy, zejména však, od neolitu v Evropě preferovaný, skot. Lovná zvěř představovala pouze občasné zpestření jídelníčku.

Vesnice již měly trvalejší charakter, což dokládají mimo jiné i výrazně mocnější stratigrafické situace. Sídlní areály se dělily na jednotlivé komponenty – obytné, výrobní, hospodářské, pohřební. V podstatě lze konstatovat, že tehdejší krajina se sídlišti již měla v zásadě stejnou sídlní strukturu, jakou známe z období středověku i časného novověku (*Neustupný 2008, 18*).

Obytné stavby jsou na našem území zachyceny poměrně vzácně. Polozemnice obdélného půdorysu byly objeveny na lokalitě Baba v Praze-Dejvicích, nebo v Hostivici u Prahy, kde se nacházela polozemnice s podlahou vymazanou jílem, do něž se zahlubovala ohništní jáma, což potvrzuje obytný charakter objektu (*Havel 1986; Janská 1957, 152*). Na sídlišti v Praze-Lysolajích se nacházel mírně zahloubený objekt s mísovitým dnem o rozměrech (190 × 155, hl. 65 cm). Mohlo se jednat o malou chatu, i když ve výplni se kromě drtidla nenacházelo nic, co by dosvědčilo funkci obydlí (*Pleslová-Štiková 1972b, 85*).

Podobná obydlí se vyskytovala na výšinném sídlišti Mužský–Hrada, kde se nacházely menší chaty o rozměrech 4–10 m² a hloubce 60 cm. V některých případech se zachovaly zbytky ohnišť nebo pecí. Po obvodu stěn nebo i ve středu obydlí byly výzkumem zachyceny kúlové jamky naznačující dřevěnou konstrukci stěn a zastřešení (*Pleslová-Štiková 1981*, 64).

Podle častého výskytu zahloubených hospodářských jam a hlavně rozsáhlých hliníků lze usuzovat, že standardním obydlím byly domy nadzemní kúlové konstrukce, využívající k omazání a konstrukci stěn větší množství jílu. Díky mělkému založení do podloží však tyto stavby nezanechaly v terénu výraznější stopy.

Kúlové konstrukce dvou dlouhých domů prozkoumala I. Pleinerová na polykulturní lokalitě v Březně u Loun. Obě odkryté konstrukce byly pravidelného obdélníkového tvaru, s rozměry dosahujícími na delší ose přes 20 m a na kratší ose téměř 7 m. O jejich současnosti vypovídala vedle shodného konstrukčního charakteru především stejná prostorová orientace SZ–JV. Podle nalezeného materiálu lze obě stavby zařadit do období časného až staršího eneolitu. Na našem území se jedná o unikátní nález eneolitických domů tohoto charakteru. Nejblíže analogie lze hledat v Německu na lokalitě Halle-Döllauer Heide, kde byl nalezen dlouhý dům obdobné kúlové konstrukce. Tento objekt náleží k salzmündské fázi (*Pleinerová 1990*).

Většina prozkoumaných lokalit české kultury nálevkovitých pohárů představuje menší nehrazené osady ve volném terénu. Na sídlišti u Benátek (okr. Hradec Králové) náležely z 55 objektů pouze tři kultuře nálevkovitých pohárů. Rozbor keramiky řadí tuto lokalitu do období baalberské fáze (*Kalferst – Zápotocký 1991*). V Močovicích (okr. Kutná Hora) bylo zachyceno osídlení z období siřemské fáze. Jednalo se o sídliště menšího rozsahu s rozptýlenou zástavbou – původně zřejmě jednotlivých usedlostí či dvorců (*Zápotocký 1995*).

V katastru obce Lysolaje v Praze 6 proběhlo v letech 1930–1953 několik záchranných výzkumů v tamějších rozsáhlých pískovnách, zvaných dříve Denkrova a Hergertova. Tyto lokality poskytly poměrně rozsáhlé nálezové celky téměř z celého období eneolitu. Nejpočetněji zastoupena byla keramika kultury nálevkovitých pohárů, na které Emilie

Pleslová-Štiková definovala jakési přechodné období mezi sířemskou a salzmündskou fází (tzv. „předsalzmündskou“ fází). Kromě kolekce keramiky byla objevena i štípaná industrie převážně z tušimického křemence a řada broušených kamenných nástrojů (*Pleslová-Štiková 1972a*).

Na polykulturní lokalitě ve Vikleticích (okr. Chomutov) byl prozkoumán sídelní a pohřební areál z období sířemské fáze. Na sídlišti se nacházelo 15 objektů. Většinou se jednalo o zásobní jámy, z nichž v jedné byl uložen dětský pohřeb a poté byla jáma druhotně využita k výstavbě pece. Mimo zahloubených objektů se na zkoumané ploše pravděpodobně vyskytovaly i domy nadzemní konstrukce, které nezanechaly žádné zřetelné stopy. Pohřebiště tvoří skupinka tří hrobů, z nichž se dva datují do baalberského stupně a u třetího (s nejistou interpretací) lze předpokládat příslušnost k mladšímu období kultury nálevkovitých pohárů (*Zápotocký 2002b*).

Vedle rovinných sídlišť byla zachycena i výšinná sídliště s opevněním, například Čáslav-Hrádek, Cimburk (okr. Kutná Hora), Baba (Praha-Dejvice), Mužský-Hrada (okr. Mladá Boleslav; *Zápotocký 1998; 2000a, Havel 1986; Pleslová-Štiková 1981*). Na Moravě bylo v devadesátých letech rozpoznáno mohutné opevněné hradiště Rmíz u Laškova náležející do baalberského stupně (*Šmíd 2007*). Všechny zmíněné výšinné lokality vykazují určité společné znaky. Jedná se zpravidla o polohy na vyvýšených, částečně přírodou chráněných návrších. Hradiště jsou členěna na vnitřní ohrazenou plochu s akropolí a na předhradí bez opevnění. Nevyřešena zůstává dodnes otázka významu výšinných sídlišť. Jiří Pavelčík považoval tyto lokality za jakési prototypy měst, budovaných v téže době v egejské oblasti (*Pavelčík 1972, 166*). Dále se uvažuje o funkci správních center, shromaždišť, uzlových bodů dálkových komunikací, či útočišť v případě ohrožení. Kromě sídelní funkce se objevují hypotézy o kultovním charakteru, či o využívání hradišť jako obchodních emporií (*Filip 1948*). Mohlo se také jednat o posvátnou plochu, kde probíhaly důležité společenské obřady, jako například obchodování s kamennými sekerami, nebo výroba kamenných

nástrojů, což dokládají nálezy polotovarů a suroviny (*Daněček – Turek 1997*, 137). Vzhledem k torzovitosti dosavadních poznatků o výšinných lokalitách, nelze najít uspokojivou odpověď.

Na lokalitě Cimburk u Kutné Hory se v devadesátých letech 20. století podařilo prozkoumat polykulturní hradiště se systémem eneolitického opevnění. Zhruba 30 m před úpatím akropole byly zachyceny dva příkopy vzdálené od sebe 7 metrů, které dosahovaly šířky 5 metrů a hloubky až 2 metrů. Fortifikace byla přerušena prostorem s větším výskytem kůlových jamek ukazujících na konstrukci ulicovité brány o rozměrech 5 × 7 metrů oddělující akropoli od předhradí. Opevněné hradiště včetně akropole zaujímalu plochu 2 hektarů. Celkovou šířku fortifikace, včetně předpokládaných valových těles, lze rekonstruovat až na 25 m. V obou zkoumaných příkopech byla zachycena stratigrafie dvou dobře chronologicky odlišitelných vrstev. Keramika starší baalberské fáze pocházela ze spodních partií a datuje dobu fungování fortifikace. Keramika boletázké fáze byla v horních vrstvách a datuje mladší horizont osídlení. Zastoupené koflíky s brázděným vpichem prokazují jasný vztah k vývoji keramiky na Moravě (*Zápotocký 2000b*).

Z hlediska poznání hospodářské struktury kultury nálevkovitých pohárů je zajímavý na lokalitě Cimburk i poměr zastoupení kostí lovné zvěře, který je téměř vyrovnaný s domácím zvířectvem. Lze to vysvětlit buď krátkodobým výkyvem počasí a následnou krizí v zemědělské produkci, nebo prostě výhodnou polohou na hranici lesa. Nálezový soubor zajímavě doplňuje zvýšený počet koňských kostí. Zastoupeny jsou jak formy divokých, tak i domácích kusů. Mohlo se též jednat o import domácích koní z různých center tehdejší jihovýchodní Evropy (*Zápotocký 2000a; Zápotocký – Zápotocká 1997*).

V letech 1974–1978 provedl Josef Havel výzkum lokality v poloze Baba v Praze-Dejvicích. Sídliště na ostrožně nad Vltavou bylo na jedné straně uzavřeno šest metrů širokým příkopem. Autor výzkumu interpretoval pět zahloubených objektů jako polozemnice, z čehož ve třech případech bylo zachyceno ohniště (z toho ve dvou případech dokonce dvě ohniště v jednom obydlí). Havel předpokládá obytnou plochu těchto staveb 5,5–16,1 m². V centrální ploše celé opevněné výšiny se nacházela polozemnice, která byla pětikrát větší než ostatní

stavby. Kolem ní existoval systém pravidelně rozmístěných žlábků o šíři 60–70 cm (orientovaných sever–jih), který zřejmě s touto stavbou souvisel. Uvažuje se, že tato „obří“ polozemnice měla jiný význam než obytný (Havel 1986). Zmíněné výšinné ohrazené sídliště bylo zřejmě osídleno vyšší společenskou vrstvou a mohlo mít nějaký správní charakter v rámci celého sídelního regionu (Zápotocký 2008, 71). Ze sídliště pochází i početná kolekce broušených seker vyrobených ze zeleného krystalového tufu, jehož původ byl původně lokalizován do Vraného nad Vltavou. Tato tradiční lokalizace však byla na počátku 21. století díky mineralogicko-petrografickému rozboru vyloučena (Šreinová – Šrein – Šťastný 2002).

Mimořádně významnou lokalitu představuje sídliště v Makotřasech (okr. Kladno). Nálezy z této lokality nám jednak objasňují pohled na tehdejší hospodářství, včetně unikátních dokladů zpracování mědi, a zároveň zde nacházíme i zajímavý doklad náboženských a kosmologických představ tehdejší společnosti v podobě rozsáhlé „kalendářní svatyně“. Eneolitické nálezy z tohoto prostoru jsou známy již od 30. let 20. století z výzkumů K. Žebery, ale zásadní poznatky přinesl záchranný archeologický výzkum v 60. a následně 70. letech 20. století prováděný E. Pleslovou-Štikovou v souvislosti s výstavbou dálnice Praha–Slaný (Pleslová – Knor 1964; Pleslová-Štiková 1972a; 1985; Pleslová-Štiková – Marek – Horský 1980). Na zkoumané ploše byl zachycen rozsáhlý sídlištní areál s rozpoznanými třemi fázemi vývoje. Svého vrcholu dospělo sídliště ve druhé sířemské fázi. Na našem území je to materiálově dosud vůbec nejbohatší lokalita z tohoto období. Pravděpodobně se jednalo o významné kulturní, hospodářské a snad i kultovní centrum. Svědčí o tom již samo opevnění sídliště nacházejícího se v otevřeném rovinném terénu. Ze starší fáze pochází obloukovité opevnění v délce 650 m, které se táhlo kolem jihovýchodní části lokality a ohrazovalo část osady i pastviny pro dobytek.

Unikátnější je však objev čtvercového ohrazení ze střední sířemské fáze. Široký příkop (nahore 4 m a dole 2 m) vymezoval čtvercový půdorys o stranách zhruba 300 × 300 m (9,5 ha). Ve dně příkopu se nacházel žlab pro dřevěnou palisádu. Ohrazení bylo přerušeno dvěma vchody proti sobě na východní a západní straně o šířce 18 m. Třetí vchod se nacházel na jižní

straně, avšak byl symetricky umístěn. Čtvrtý vchod, který by bylo možno očekávat na severní straně, nalezen nebyl z důvodu dřívějšího narušení archeologických terénů. Takovýto areál vyvolává řadu diskusí o jeho účelu. Palisáda probíhající ve dně příkopu příliš neukazuje na funkci opevnění. Mohlo by se jednat o ohradu pro dobytek, nebo o vymezení určitého kultovního areálu. Zajímavostí přitom zůstává, že jedna strana čtvercového ohrazení přepočítaná na tzv. megalitické yardy dává číslo 360, což se blíží počtu dnů v jednom kalendářním roce. Existují proto teorie, že se jedná o využití rolnického kalendářního systému, který mohl mít i význam v komunikaci související s uctíváním nebeských těles. Každopádně geometrická pravidelnost ohrazení je dosud výjimečným jevem v celé střední Evropě.

V poslední, nejmladší fázi hrazený čtvercový areál zanikl a byl překryt běžným sídlištěm beze stop opevnění. Nalezla se zde řada významných artefaktů, jako např. stopy po výrobě keramiky, kostěných a kamenných hlazených nástrojů z nedalekých zdrojů suroviny, stejně jako výrobky v podobě velkých žacích nožů štípaných z deskového silixu pocházejícího z Bavorska. Též některé keramické tvary vykazují příbuznost s bavorskými oblastmi, což dokazuje směnu výrobků na vzdálenost více než 200 km. Lze také uvažovat o tom, že část obyvatel sídliště v Makotřasích pocházela přímo z altheimské skupiny z Bavorska. Nález zlomku tyglíku se stopami měděné rudy patrně alpského původu podtrhuje výjimečnost lokality. Nicméně i přes tyto zjištěné stopy vysoce specializované výroby zůstávali obyvatelé zdejší osady převážně zemědělci s výrazným podílem chovu dobytka (*Pleslová-Štiková 1985*).

Kromě stálých sídlišť existovala také krátkodobá tzv. „přechodná stanoviště“, která nebyla trvale osídlena. Mohlo se jednat o sezónní lovecké, sběračské, těžební nebo výrobní areály. Takovéto stopy se nacházejí např. v jeskyních Českého krasu (*Sklenář – Matoušek 1992*). Přechodná stanoviště jsou samozřejmě obtížně zachytitelná v terénu a jejich výskyt je předmětem dalšího odborného bádání a vyhodnocení materiálu, získaného především sběry.

2.7. Pohřební areály

Ve starším eneolitu docházelo k významným ekonomickým i sociálním změnám, což lze dobře sledovat na způsobu pohřbívání. Ačkoli je z našeho území známo poměrně málo pohřebišť ze sledovaného období, mohou přesto leccos napovědět. Pohřební ritus byl převážně kostrový. Zemřelí jedinci byli ukládáni ve skrčené poloze na pravém boku a orientováni hlavou k západu, přičemž obličej pohřbeného směřoval k jihu. V salzmündské fázi převažovala orientace jih–sever. V mladším období nálevkovitých pohárů se na Moravě začíná objevovat i žárový ritus. Na našem území se vyskytují jak hroby kryté mohylami, tak i prosté kostrové pohřby. Tyto „prosté hroby“ se vzájemně respektovaly, tudíž lze předpokládat, že měly zřejmě jiné povrchové označení. Dalo by se uvažovat o označení symboly (např. „stélami“) z organických materiálů (nejspíše dřeva) či nízkými hliněnými rovy.

Hrobová jáma byla buď prostá, nebo po obvodu obložená plochými kameny. V některých případech byli zemřelí uloženi v kamenných skříňkách. Jako milodary se do hrobů nejčastěji vkládaly keramické nádoby, kamenné nástroje, drobná kostěná industrie, ozdoby z drobných kruhovitých kostěných terčků a přívěsky z provrtaných zvířecích zubů (*Zápotocký 2008, 72–73*).

V Čechách se mohyly vyskytují spíše ojediněle (otázkou však zůstává jejich možná destrukce hlubokou orbou). Jednou z nich je nález v Nymburku, kde byla prozkoumána mohyla o rozměrech 6,5 × 5,2 m. Pod opukovým ohrazením se skrýval skříňkový hrob s pohřbem starší osoby (*Motyková 1998*). Naproti tomu na střední Moravě bylo objeveno hned několik mohylníků na Prostějovsku a Olomoucku. Ve starší, baalberské fázi se mohyly vyskytují spíše ojediněle například ve Slatinkách (okr. Prostějov), kde byly skrčené kostry uloženy v kamenných skříňkách (*Prudká 1978*). V salzmündské fázi mohyl přibývá a dochází také ke změně pohřebního ritu. Častěji se začínají objevovat žárové hroby s ostatky uloženými v popelnicích.

V Náměšti na Hané bylo zjištěno rozsáhlé mohylové pohřebiště, které zřejmě sloužilo obyvatelům nedalekého hradiště Rmíz u Laškova. V jednom z hrobů se nacházel kousek vlněné

tkaniny. Jedná se o jeden z nejstarších pozůstatků textilie u nás. Pohřbívání zde probíhalo ve dvou fázích. Pozůstatky se nejprve uložily do kamenného hrazení a zasypaly hlínou až do výše kamenného obvodu a až potom se začalo s nasypáváním mohyly (Šmíd 1992).

V některých případech mohyly sloužily jako rodové hrobky a byly postupně dosypávány, což vykazuje určitou podobnost s památkami megalitického okruhu severní a severozápadní Evropy. Tyto násypy měly za úkol napodobit dlouhé domy a sloužily k pohřbívání nobility. Kromě pohřební funkce však plnily i funkci náboženskou a společenskou (Neustupný 2001).

Jedno z největších pohřebišť kultury nálevkovitých pohárů ze starší, baalberské fáze se nachází ve Velkých Žernosekách (okr. Litoměřice). Prozkoumalo se tam celkem dvanáct kostrových hrobů orientovaných východ–západ. Tři pohřby byly v kamenných schránkách, sedm v kamenném obložení a dva v prosté zemi. Hrobová výbava byla poměrně chudá, což je pro baalberskou fázi typické. Pouze v jednom hrobě se nacházel charakteristický keramický džbánek a čtyřchá amfora. V ostatních hrobech se vyskytovaly pazourky, provrtané terčíky z mušlí a provrtané kančí zuby. Hroby byly uspořádány do jakýchsi skupinek, přičemž některé byly seřazeny v rovnoběžné linii. Toto řazení je hlavním argumentem pro úvahy o existenci dlouhých mohyl na zmíněném pohřebišti (Moucha 1963; Křišťuf 2003).

Z mladšího, salzmündského období pochází pohřebiště s osmnácti hroby z Prahy-Bubenče a pohřebiště z Máslovic (okr. Praha-východ). Albín Stocký provedl výzkum pohřebiště v Máslovicích a objevil osm skříňkových hrobů. Z toho pět patřilo dětem. Skrčené kostry byly uloženy v hrobových jamách vyložených kolmými opukovými deskami. Podobná deska tvořila jakýsi poklop a dno bylo vydlážděno plochými kameny. Zastoupené milodary v podobě amforek, džbánek, nálevkovitých pohárů a sekeromlatu s oblým týlem jasně ukazují na salzmündskou fázi kultury nálevkovitých pohárů (Stocký 1926).

Kromě těl uložených na pohřebištích se vyskytují i pohřby v sídlištních jamách, a to buď rituálně uložené i s výbavou, nebo jen pohozené se stopami opálení. V některých případech byly objeveny pouze lebky nebo části skeletu. Například při výzkumu ve Velkých Přílepech se nacházela kompletní lebka ve výplni chaty a několik neonatálních kůstek ve sloupové jámě

(*Daněček 2008b*). V Makotřasech bylo uloženo v sídlištních objektech a v zaniklém čtvercovém příkopu celkem 29 jedinců nebo jejich částí (*Pleslová-Štiková 1985*, 84). Zajímavostí jsou pohřby dětí uložených v sídlištních jámách společně s těly domácích zvířat. Zřejmě se jednalo o projev rituálních obřadů komunit, v nichž hospodářství hrálo prioritní roli (*Pleinerová 2002*, 21, obr. 3–9). V Malém Březně (okr. Most) byly zachyceny tři sídlištní objekty, z nichž dva obsahovaly lidské kosterní pozůstatky. V jednom objektu se nacházela rituálně uložená kostra dospělého muže a ve druhém bylo pohozeno osm jedinců. Na kostech se nacházely stopy tříštivých úderů, které zřejmě způsobily úmrtí. Dislokace kostí v jámě dovoluje vyslovit myšlenku, že těla zabitých jedinců zůstala nejprve nepohřbena a teprve později došlo k jejich uložení do jámy. Na kosterních pozůstatcích nebyly shledány žádné stopy řezání, sekání, opalování, které by ukazovaly na antropofagii. Tyto násilné zásahy mohly mít příčinu v konfliktech mezi jednotlivými rodinami (*Černá – Velímský 1991*).

Na našem území bylo zachyceno výrazně menší množství hrobových nálezů v poměru ke zkoumaným sídlištím. Tento nepoměr lze vysvětlit spíše neuspokojivým stavem bádání, než jejich zničením hlubokou orbou. Jelikož se často vyskytují hroby bez milodarů, bývá obtížné takový hrob správně chronologicky zařadit. Nové datovací metody by tak mohly významně přispět k rozšíření pramenné základny.

3. SÍDLIŠTĚ S KULTUROU NÁLEVKOVITÝCH POHÁRŮ VE VELKÝCH PŘÍLEPECH

3.1. Umístění lokality

Záchranný archeologický výzkum ve Velkých Přílepech (okr. Praha-západ) probíhal v letech 1994–1996 na ploše celkem 14 ha. Rozsáhlá akce, na jejíž realizaci se podílelo Středočeské muzeum v Roztokách u Prahy a archeologická společnost ARCHAIA, o. s., byla vyvolána stavebním záměrem firmy H-System, která plánovala na lokalitě vystavět téměř 500 rodinných domů. Výzkum zachytil jak sídelní tak i pohřební aktivity z nejméně jedenácti období pravěku a rané doby dějinné (kultura nálevkovitých pohárů, kultura s kanelovanou keramikou, kultura únětická, kultura mohylová, doba halštatská, mladší doba římská, doba stěhování národů, raný středověk; *Smejtek – Vojtěchovská 1997*, 111).

Obec Velké Přílepy se nachází 4 km na severozápad od administrativní hranice hlavního města. Rozkládá se na území protínaném třemi levobřežními přítoky Vltavy. Vedle dnes již neexistující vodoteče v Chýnově-Libčicích jde o Podmoráňský potok protékající přímo Velkými Přílepy a Únětický potok (obr. 7, 8).

3.2. Geologické poměry archeologické lokality

Morfologické poměry

Dle regionálního členění reliéfu České republiky spadá zkoumané území do geomorfologického celku *I. Pražská plošina*, resp. k jejímu podcelku *I-2 Kladenská tabule* (Boháč – Kolář 1996; Müller et al. 1991). Kladenská tabule se dále dělí na několik geomorfologických okrsků, z nichž do širokého okolí Velkých Přílep zasahuje okrsek *I-2b Turská plošina*. Ten má převážně plošiný polygenetický reliéf exhumovaného předkřídového podloží proterozoických hornin, ležící většinou mírně nad vrstevnicí 300 m. Reliéf zpestřuje řada bulžnickových a bazaltových suků a strukturních hřbetů (Ers 345 m n. m., Kamýk 320 m n. m., Kozí hřbety 304 m n. m. aj.), místy se zachovalými zbytky příbojových uloženin křídového moře (Balatka 2001, 16).

Morfologické poměry vlastní lokality byly přímo ovlivněny hlavně erozní činností Podmoráňského potoka, dále sedimentací vátvých hlín a nivních náplavů, a v detailu i půdními a ronovými procesy.

Skalní podklad

V místě zkoumaných stavebních parcel je skalní podklad tvořen starohorními mořskými usazeninami (svrchní proterozoikum – kralupsko-zbraslavská skupina). Souvrství těchto sedimentů se vyznačuje střídáním poloh fylitizovaných břidlic, prachovců a drob, přičemž prachovce a břidlice zde převažují nad drobami. V blízkém severozápadním i jihozápadním okolí lokality vystupují další proterozoické sedimenty – odolné šedočerné silicity (bulžníky) ve formě skalních suků (kamýků).

Při severním i jižním okraji Velkých Přílep dále vycházejí na povrch denudační reliktu usazenin druhohorní mořské transgrese (svrchní křída). Zastoupeny jsou písčité vápence až slepence příbojové facie křídového moře (*korycanské souvrství*) a prachovité slínovce – opuky (*bělohorské souvrství*) – viz Mašek et al. (1990), Mašek red. (1995).

Kvartérní pokryv

Skála je v okolí místa výzkumu překryta jednak návějami pleistocénních eolických sedimentů – spraší (*viselský glaciál – würm*), jednak holocénními hlinitopísčítými a bahnitými náplavy v oblasti nivy Podmoráňského potoka. Spraše a sprašové hlíny jsou zde charakteristické okrovou barvou, prachovitou zrnitostí a hojným obsahem uhličitanu vápenatého. Přítomnost CaCO_3 se projevuje častými bílými povlaky na pórech a puklinách.

Na sprašovém podkladu se ve Velkých Přílepech i okolí začaly v raných obdobích postglaciálu vyvíjet tmavé kvalitní humózní půdy typu černozemě. Optimum pro jejich vznik spadá do období staršího středního holocénu – tj. atlantiku. V epiatlantiku a mladších stupních holocénu se zde začaly projevovat klimatické výkyvy (oscilace suchých a vlhkých period) i vliv postupného odlesňování a zemědělského využívání okolní krajiny. V půdních profilech v okolí zkoumaného místa poté docházelo k postupnému světlání (degradaci) povrchových partií černozemí, souvisejícímu se zmenšováním obsahu humusu.

3.3. Popis nálezové situace

Objekty, jež jsou předmětem této práce, byly zkoumány v průběhu roku 1995 s výjimkou jediného, který byl odkryt již roku 1994. Všechny náleží do období staršího eneolitu – kultury nálevkovitých pohárů. I když se na lokalitě nachází téměř 60 objektů této kultury, pro podrobnější vyhodnocení bylo vybráno 14 objektů tvořících jakousi kompaktní skupinu uprostřed zkoumané plochy. Se zpracováním zbývajících objektů kultury nálevkovitých pohárů se počítá v rámci budoucí rozšířené studie.

V letech 1994–1995 probíhal výzkum na jihovýchodním okraji obce mezi silnicemi z Velkých Přílep do Úholiček a do Černého Vola. Jednalo se o nepravidelnou plochu o rozloze přibližně 9,70 ha, na níž mělo být vybudováno 177 rodinných domků. Rozsáhlý areál zasahuje až na vrchol táhlého hřbetu, který odděluje v rovnoběžkovém směru údolí Podmoráňského a Únětického potoka a rozkládá se ve výšce 298–314 m n. m.

Nejintenzivnější osídlení na zkoumané ploše náleželo právě kultuře nálevkovitých pohárů (graf 1). Celkem se zde nacházelo více než šedesát jasně prokazatelných objektů ze všech fází této kultury, které se kumulují převážně v jižní části areálu a směrem k vodoteči (tj. na sever) postupně mizí. Zastoupené byly různé jámy blíže nespécifikovatelné funkce, obilnice, rozsáhlé hliníky i množství kůlových jamek, u nichž však není přesně doložitelná příslušnost ke zmíněné kultuře.

Období mladšího eneolitu zde dále reprezentovala kultura řivnáčská. Několik zahloubených objektů se podařilo zachytit v jižní části zkoumané plochy. Jednalo se o sídlištní jámy velmi bohaté na keramický materiál. V jednom ze sídlištních objektů se spolu s keramickými zlomky a zvířecími kostmi nacházela nerituálně uložená kostra dítěte ve věku 12–13 let.

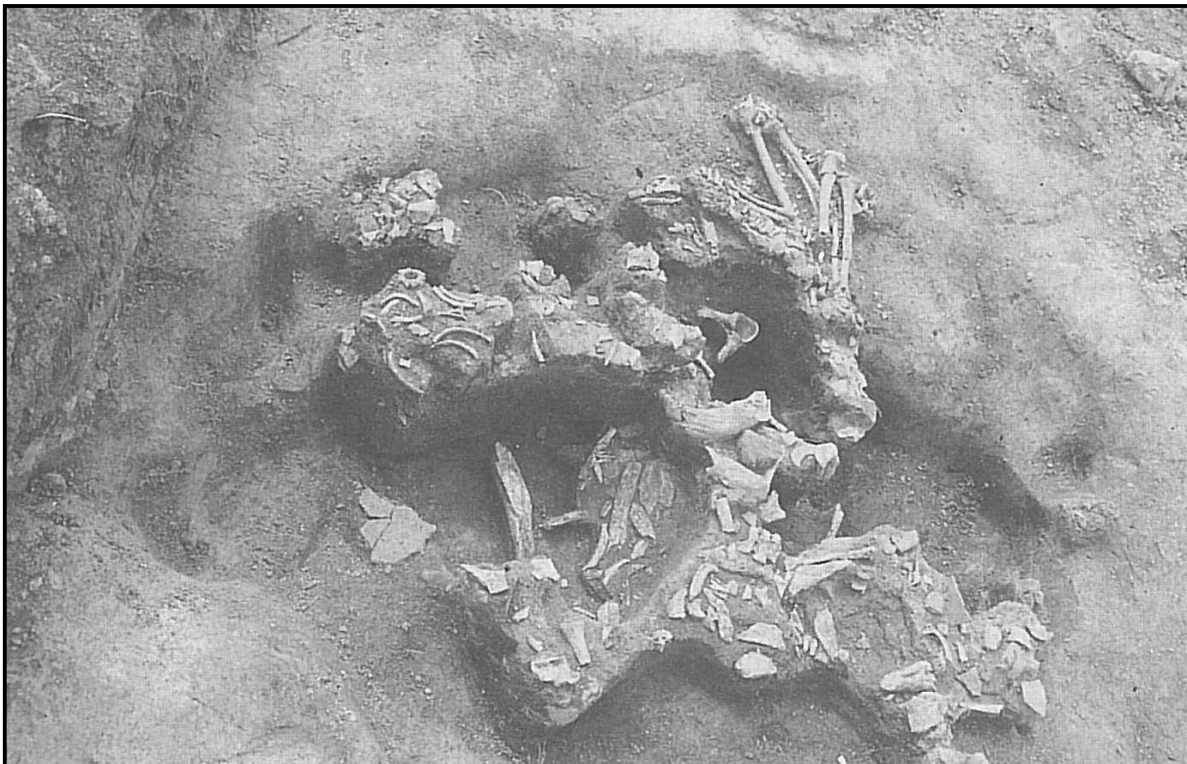

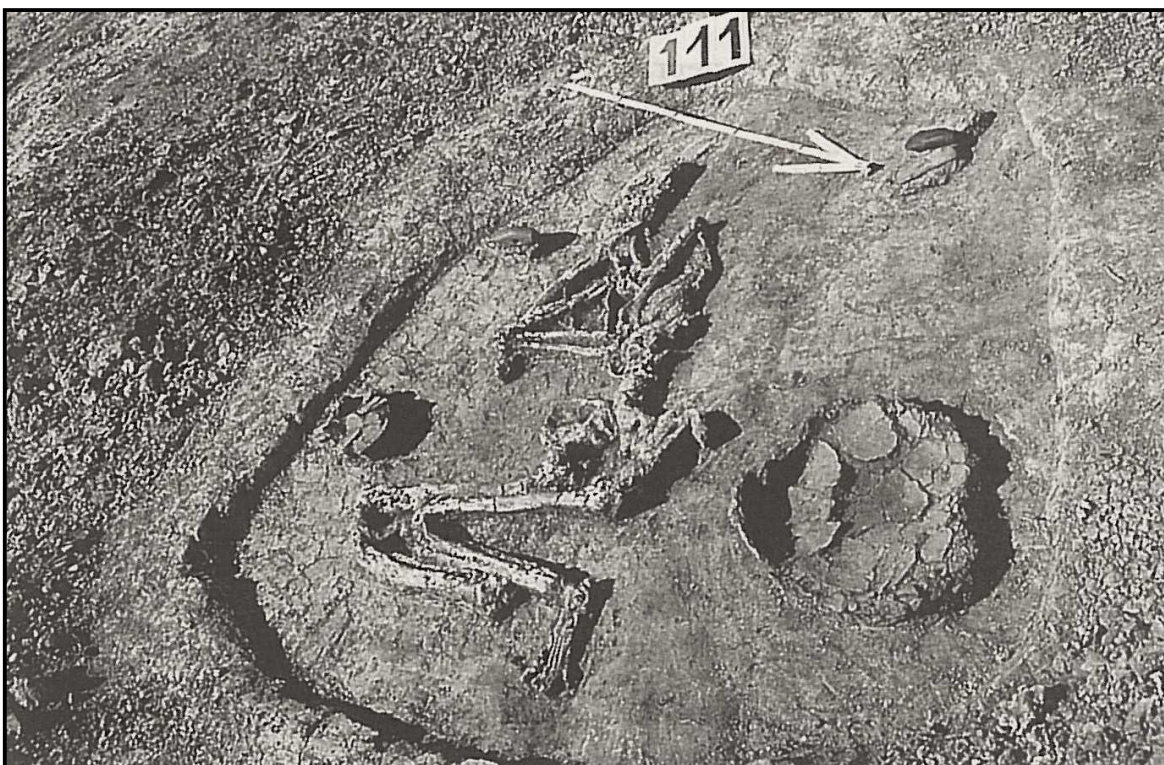
Obr. 1. Velké Přílepy, odpadní jáma kultury řivnáčské s nerituálně pohozeným skeletem dítěte (1. polovina 3. tisíciletí př. Kr.; dle *Smejtek, L. – Vojtěchovská, I. 1998, 112*).

Největší zdejší pohřebiště tvořilo třináct kostrových hrobů kultury se šňůrovou keramikou odkrytých na JZ okraji plochy podél silnice z Velkých Přílep do Černého Vola. Skrčené kostry dodržovaly tradiční orientaci Z–V, přičemž ženy ležely na levém boku a muži na pravém boku s obličejem obráceným k jihu. Této diferenciaci odpovídal i charakter milodarů vložených do hrobů. V mužských hrobech se kromě keramiky nacházely sekeromlaty, broušené sekerky, bulava a pazourky. V jednom ženském hrobě byla objevena měď v podobě dutých trubiček a spirálek. Na pohřebišti se nacházel neobvyklý ženský pohřeb s náhrdelníkem z provrtaných psích zubů a kroužků z mušlí, nalezený v nejasné superpozici s blíže nedatovatelnou eneolitickou jámou. Pozdější antropologický rozbor nezávisle potvrdil rozlišení pohlaví provedené již v terénu na základě polohy uložených nebožtíků a charakteru jejich milodarů. Tyto hroby však byly bohužel velmi mělce zapuštěny do podloží a tudíž

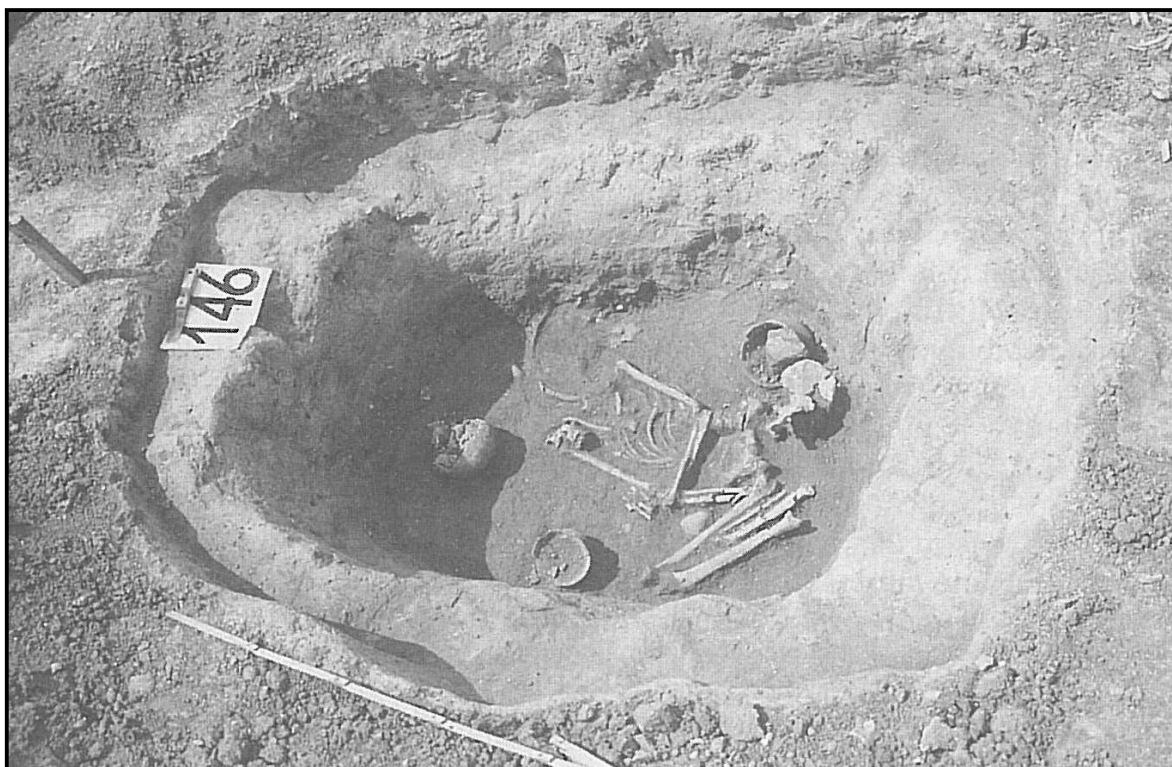

Obr. 2. Velké Přílepy, eneolitický objekt a hrob kultury se šňůrovou keramikou (polovina 3. tisíciletí př. Kr.; dle *Smejtek, L. – Vojtěchovská, I. 1998, 115*).

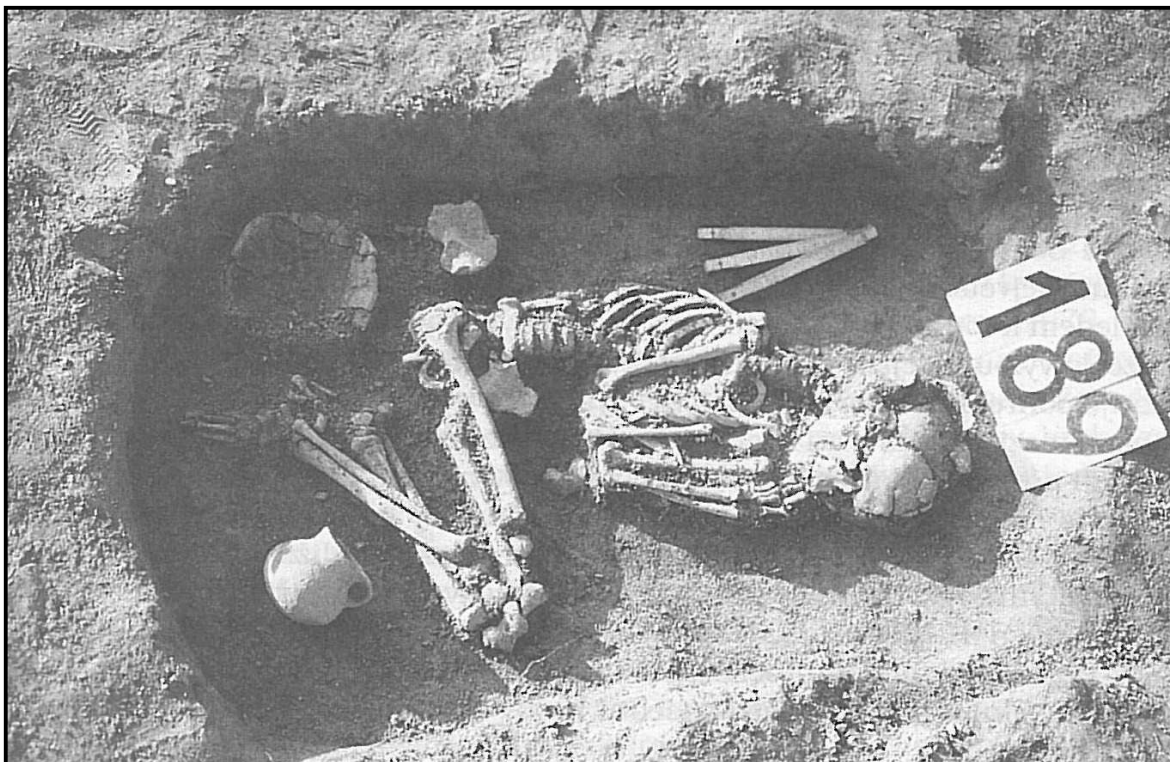
Obr. 3. Velké Přílepy, hrob kultury se šňůrovou keramikou (polovina 3. tisíciletí př. Kr.; dle *Smejtek, L. – Vojtěchovská, I. 1998, 112*).

došlo k jejich značnému poškození jak zemědělskou kultivací, tak i skrývkou ornice před zahájením výzkumu. Hroby následující kultury zvoncovitých pohárů tvořily dvě menší samostatné skupinky. Jedna obsahovala tři a druhá pět hrobů. Skrčené kostry byly uloženy ve směru S–J s obličejem k východu. Jeden z hrobů menší skupiny byl již v minulosti vykraden. Zbyly v něm poházené pozůstatky skeletu, zlomky keramiky a kamenná nátepní destička. Za zmínku stojí, že podle antropologického rozboru se jedná o ženský hrob, avšak zmíněný milodar je spíše mužského charakteru. Vedlejší pohřeb byl uložen do značně hluboké jámy se stupňovitým rozšířením u ústí jámy, což zřejmě ukazuje, že se jednalo o pohřební komoru, v níž byla uložena žena s bohatou výbavou. Milodary tvořila keramika (zvoncovitý pohár s uchem, mísy) a rozdrcený jantar. Třetí hrob v této skupince patřil dítěti, podle orientace zřejmě chlapci. Druhá skupinka obsahovala jeden hrob mužský, jeden ženský, dva dětské a jeden hrob s více jedinci. Zajímavým faktem zůstává výskyt keramiky pouze v dětských hrobech, zatímco hroby dospělých jedinců v této skupině neobsahovaly milodary žádné.

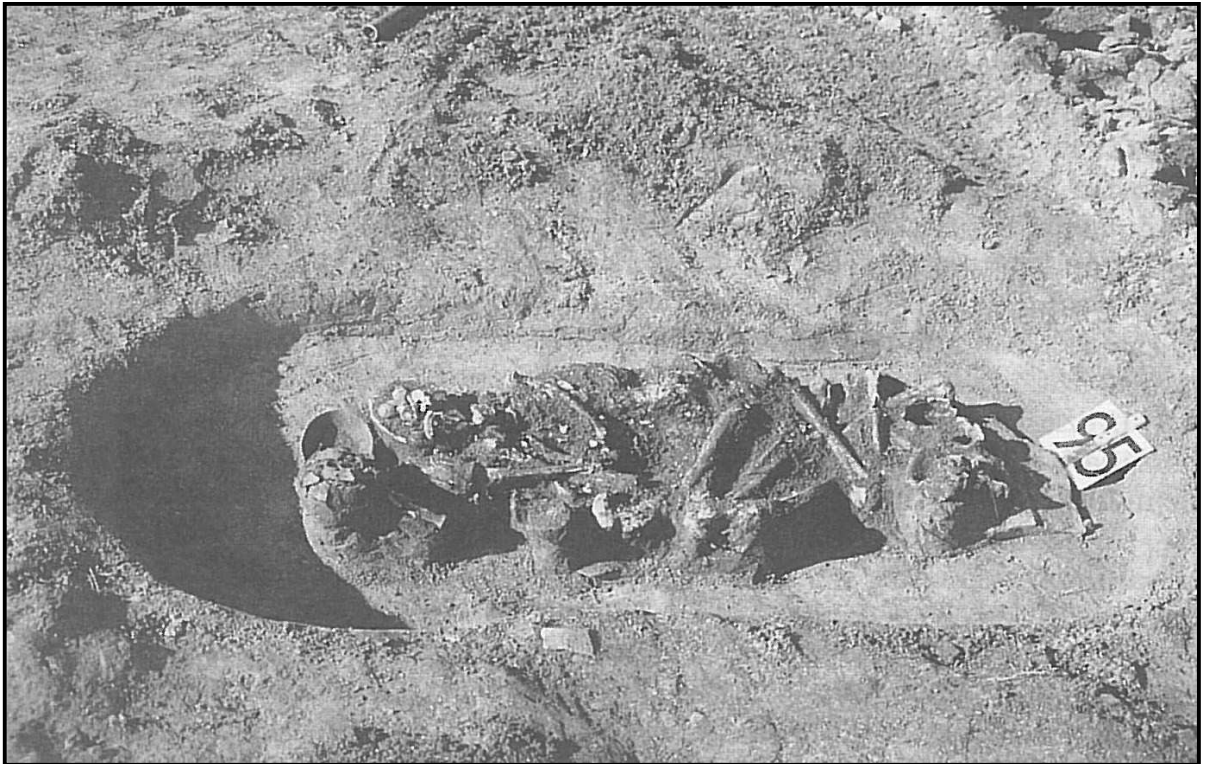
Obr. 4. Velké Přílepy, hrob kultury zvoncovitých pohárů se stupňovitým odsazením (2. polovina 3. tisíciletí př. Kr.; dle *Smejtek, L. – Vojtěchovská, I. 1998, 115*).

Obr. 5. Velké Přílepy, hrob kultury zvoncovitých pohárů (2. polovina 3. tisíciletí př. Kr.; dle *Smejtek, L. – Vojtěchovská, I. 1998, 117*).

V jižní části zkoumané plochy se nacházely dvě skupiny hrobů ze starší doby bronzové. Uzavřená skupinka pěti hrobů náleží do staroúnětické fáze únětické kultury. Tyto pohřby ležely na samém rozhraní ornice a podorničí a byly tudíž značně poškozeny. Ve většině případů bylo možné registrovat pouze zbytky skeletu nebo dna hrobů. Část pohřbů byla zničena úplně. Dochované skrčené kostry respektovaly orientaci S–J s obličejem otočeným k východu. Výjimku tvoří hrob se třemi jedinci, z nichž jeden má opačnou orientaci (hlavou k severu) a lebka je podložena plochým kamenem. Podle antropologického rozboru se jednalo o dva muže a jednu ženu.

Obr. 6. Velké Přílepy, trojhrob starouňetické kultury (konec 3. tisíciletí př. Kr.; dle *Smejtek, L. – Vojtěchovská, I. 1998, 117*).

Milodary na pohřebišti jsou zastoupeny několika keramickými tvary (hrnky, mísy) a dvěma kamennými úštěpy (křemencový a pazourkový). Druhá skupinka datovaná do starší doby bronzové obsahuje tři pravděpodobně mužské kostrové hroby, orientované rovněž S–J. Hroby ležely v řadě těsně vedle sebe. U jednoho z hrobů se podařilo odkrýt kamenné obložení lebky z kolmo postavených kamenných desek. Lze předpokládat, že se jednalo o torzo původně kompletně obložené hrobové jámy.

Severně od druhé skupinky hrobů se nacházely dvě dlouhé nadzemní kůlové stavby. Jejich delší strany měřily 15 m a byly orientovány Z–V. Vzdálenost mezi nimi činila 20 m. Objekty sice neobsahovaly žádný datovací materiál, ale z období únětické kultury známe právě takové dlouhé kůlové domy, a tudíž nelze vyloučit jejich příslušnost do tohoto období (*Pleiner 1978, 362*).

Z prostorové korelace vyplývá, že pohřební areály se vzájemně respektovaly. Jednotlivé hroby či jejich skupiny tedy musely být jasně vymezeny a toto vymezení bylo v krajině zřetelně patrné. U hrobů kultury se šňůrovou keramikou lze obecně předpokládat, že byly kryty mohylami (Pleiner 1978, 287–288). Nemohylové hroby kultury zvoncovitých pohárů a únětické kultury měly zřejmě jiné povrchové označení.

V západní části plochy se nacházely také dva rozsáhlé hliníky náležející mohylové kultuře střední doby bronzové a polozemnice se dvěma jámami bylanské kultury ze starší doby železné.

Další zkoumanou část představoval liniový pás pro položení páteřní kanalizace v nivě Podmoránského potoka táhnoucí se do svahu směrem k zařízení staveniště. Vzhledem k mohutným splachům v nivě potoka zde byly archeologické situace zachyceny až v hloubce 150 cm od původního povrchu, a to pouze ve východní části plochy. Podloží se nacházelo až 270 cm pod úroveň současného terénu. Významným objevem byla v tomto úseku zahloubená chata s vnitřní kůlovou konstrukcí náležející do doby římské. Objekt poskytl velké množství nálezů. Kromě keramického souboru, který obsahoval i tři zlomky terry sigillaty, to byla také bronzová samostřílová spona s vysokým zachycovačem, datovaná do první poloviny 3. století po Kr. Neméně zajímavým se jeví též 30 m dlouhý úsek zhruba 180 cm široké cesty. Ta se skládala ze dvou štětovaných kolejí, táhnoucích se podél potoka v hloubce asi 110 cm pod dnešním povrchem. Její stratigrafie umožňuje zařazení do doby římské. S těmito nálezy koresponduje starší objev z roku 1976, kdy před výstavbou čističky odpadních vod došlo na protějším břehu Podmoránského potoka k zachycení sídlištních objektů z doby římské (Smejtek – Vojtěchovská 1997, 1998).

3.4. Historie zkoumané plochy a archeologické výzkumy v nejbližším okolí

Přímo ze zkoumané plochy se žádné starší nálezy nepodařilo identifikovat. Nejvíce objevů bylo učiněno v samotném intravilánu obce a v jejím nejbližším okolí, zejména pak na severním břehu Podmoránského potoka. Lokalizace starších nálezů je problematická z důvodu označování poloh pomístními názvy a jmény původních majitelů polností a usedlostí.

Nejstarší nálezy jsou spojeny s činností pátera Václava Krolmuse, který v letech 1845–1846 objevil při stavbě císařsko-královské silnice z Černého Vola směrem do Velkých Přílep nad polohou „Brčkoly“ pohřebiště. Do jakého období pohřebiště náleželo, není známo, tradičně bylo označeno jako „pohanské“. V poloze „Dandovy vršky“, nacházející se v polích severozápadně od Kamýka, zaznamenal V. Krolmus nález kostrového hrobu (pravděpodobně hradištního). Pod touto polohou, v údolí mezi zahradami a loukou s pramenem, pak získal Krolmus množství keramických nádob a střepů bez bližšího určení. V místě hostince při pravé straně silnice z Velvar do Prahy dále zmínil v roce 1853 nález nádoby („popelnice“). Bližší časové zařazení těchto nálezů je dnes, často také z důvodu jejich absence, téměř nemožné (*Sklenář 1992, 92, 238, 266*).

Na konci 19. století bylo na poli za mlýnem Bohumila Ryšánka odkryto několik kostrových pohřbů s jedinci uloženými ve skrčené poloze. Podle dochovaných keramických milodarů (celkem se v Národním muzeu zachovalo devět nádob) pocházejí hroby ze staršího období únětické kultury. Jan Felcman provedl v těsném sousedství kontrolní archeologický výzkum, při kterém našel pouze jednu jámu, kterou lze na základě náčrtů nalezeného materiálu zařadit do období eneolitu, nejspíše kultury badenské (*Felcman 1898, 27–28*). S tímto nálezem dobře koresponduje objev z roku 1914, kdy byla na „poli pana Ženíška“, které se nachází v těsné blízkosti výše zmíněné lokality, zkoumána rozsáhlá stupňovitá jáma

s větším množstvím keramických zlomků badenské kultury (*Jakimowicz 1914*). Evžen Neustupný tuto keramiku použil k vymezení její fáze C, označené jako stupeň Kamýk (*Neustupný 1973*, 333–334). Někteří badatelé však na základě střeoneolitického vývoje zařazují tento nálezový soubor až do protořivnáčské fáze (*Pleslová-Štiková 1973*, 414–422, Abb. 15–16).

Na opačném, severozápadním okraji obce Kamýk prozkoumal Jan Felcman kostrové hroby z doby hradištní v poloze „Nad synagogou“ na poli pana Ryšánka. Jednalo se o pozůstatky pohřebiště již dříve prokopaného J. A. Jírou (v roce 1900). Další nálezy z polohy „Nad synagogou“, tentokrát z pole baronky Bedřišky Dlouhoveské z Dlouhovsi, které sousedí s polem pana Ryšánka, získal Jan Felcman v roce 1904. Objevil uzavřenou skupinku hrobů únětické kultury. Skrčené kostry byly uloženy v kamenných komorách, přičemž se v některých případech zachovalo i dřevo (*Felcman 1908*, 237).

Další rozsáhlé pohřebiště z období únětické kultury se rozkládalo na jižním okraji obce, vpravo od silnice do Černého Vola. Na táhlém mírném svahu v poloze „Pod hajnicí“ bylo V. Schmidtem na konci 19. století prozkoumáno celkem 99 hrobů, přičemž původní počet musel být mnohem vyšší. Na lokalitě byly zjištěny i dva dětské pohřby v zásobnicích (*Schmidt 1899*, 551–562).

Další zajímavý hrobový nález pochází ze „Strakova pole“ při jižním okraji obce směrem na Statenice. Jiří Neustupný zde v roce 1932 prozkoumal vykradený hrob z období stěhování národů. Obrovská jáma dosahovala hloubky čtyř metrů. Hrobová komora, jež byla obložená plochými kamennými deskami, obsahovala kromě bohaté pohřební výbavy i dvě kostry koní (*Horáková-Jansová 1933*, 88).

V polovině 20. století provádělo Středočeské muzeum v Roztokách u Prahy několik záchranných archeologických výzkumů před budováním zemědělského komplexu na jihozápadním okraji obce. Při výstavbě teletníku došlo k objevu deseti hrobů kultury

zvoncovitých pohárů. Stavba vepřína narušila tři knovízské jámy a pod kravínem se nacházelo halštatské sídliště.

Osídlení z doby římské bylo objeveno v nivě Podmořánského potoka, když na jeho levém břehu proběhl záchranný archeologický výzkum v roce 1976 před výstavbou čističky odpadních vod. Tyto objekty jistě souvisí s osídlením zachyceným na protějším břehu při sledovaném výzkumu v roce 1995 prováděným společností Archaia (*Smejtek – Vojtěchovská 1997*).

Ve sbírkách Národního muzea se také nachází několik nálezů bez bližších nálezových okolností. Jedná se především o sedm hrobů se šňůrovou keramikou, zajímavou vysokou zásobnicí s mírně rozevřeným ústím, kterou lze přiřadit k mladé lengyelské kultuře, a několik kamenných sekerek neolitického období (*Stocký 1926*, 173, tab. LXXIV:9; 171, tab. LIII:15).

Také v dalších letech, následujících po předmětném výzkumu, provádělo Středočeské muzeum v Roztokách u Prahy záchranné akce ve Velkých Přílepech (*Vojtěchovská 1999; Daněček 2007; 2008a; 2008b*). V roce 1999 proběhl výzkum na stavbě příjezdové komunikace k novým rodinným domům a následně na třech parcelách pro samotné rodinné domky. Tato lokalita se nachází v poměrně příkrém svahu, oddělena silnicí do Úholiček od levého břehu Podmořánského potoka na západ od starších bytovek. Nalezené osídlení je pravděpodobně pokračováním posuzovaného výzkumu na stavbě rodinných domů firmy H-System z pravého břehu potoka. Bylo tu zachyceno osídlení z doby stěhování národů (6. stol.), železářská pec doby římské (2 m pod úrovní ornice) a žárový i kostrový hrob z přelomu starší a střední doby římské. V kostrovém hrobě (dle antropologického posudku se jednalo o pohřeb ženy) byly nalezeny dvě železné spony a kostěný hřeben ze železnými nýty. Dle nálezových okolností zjištěných výzkumem na druhé straně potoka vypadá situace na této straně prakticky zrcadlově. Z toho lze soudit, že část objektů z období stěhování národů, které se nacházely i na pravém břehu potoka, tam bylo odstraněno spolu s ornici.

Na nejvyšší terase údolí bylo odkryto 17 zahluobených objektů, z nichž nejstarší lze zařadit do neolitu – kultury s vypíchanou keramikou, eneolitu – kultury nálevkovitých pohárů a období halštatu až laténu. Zvláštní situaci představovala superpozice eneolitické zásobní jámy, do které byl zahluoben mladší objekt pravděpodobně z doby laténské. Na povrchu se nacházela kumulace zvířecích kostí spolu s lidskými. V hloubce 20 cm od úrovně skrývky ležel železný meč, kopí a lidský femur. O klasický hrob se nejednalo a interpretace nálezů je dosud nejasná. Objekty kultury nálevkovitých pohárů jsou zde rozmístěny na těžce vrstevnici jako na druhé straně potoka.

Na základě výsledků výzkumu lze konstatovat, že zjištěné nálezy na této lokalitě jsou s velkou pravděpodobností pokračováním osídlení z pravé strany údolí. Zdá se, že levá strana potoka sloužila (vzhledem k nálezům železářských pecí a hrobů z doby římské) spíše jako výrobní a příležitostně i jako pohřební okrsek pro obyvatele z protilehlého sídliště.

Zajímavé jsou také nálezy importů, jako jsou fragmenty keramiky typu terra sigillata – výrobku z římských provincií doby římské. Zlomky byly nalezeny na obou stranách potoka. Mezi další pozoruhodné nálezy patří plastika ptačí hlavičky a část džbánu pocházející z Podunají z období stěhování národů. Tyto artefakty spolu s dalšími importy z různých období nalezenými v linii od Kozích Hřbetů u Suchdola až po Kralupy nad Vltavou by mohly být dokladem existence obchodní stezky z jihu Evropy na sever (*Vojtěchovská 1999*).

Na podzim roku 2005 proběhl archeologický dohled liniového výkopu po pravé straně silnice Velké Přílepy–Tursko. Z hromad vybagrované zeminy byly sběrem získány zlomky pravěké a středověké keramiky a týlní část kamenného sekeromlatu únětické kultury se sedlovitým žlábkem (*Daněček 2008a*, 96).

Dvě výzkumné sezóny v letech 2006–2007 proběhly v rámci budování areálu v poloze „Skalka“ či „Na Skále“ na ppč. 64/29 a dále pod osmi bytovými domy na ppč. 64/30, 31, 32, 33, 34, 39, 43, 44. Došlo zde k zachycení sídlištních, pohřebních a výrobních objektů a kulturní vrstvy. Rozličné kulové a sloupové jámy patřily k obytným areálům z období

kultury nálevkovitých pohárů a mohylové kultury střední doby bronzové. Dalším typem objektů byly zásobní jámy a menší sídlištní jámy. Nejvíce jich pocházelo z období kultury nálevkovitých pohárů (siřemská a salzmündská fáze), v menší míře potom z období kultury s vypíchanou keramikou, badenské kultury, únětické kultury a mohylové kultury střední doby bronzové. Samotné obydlí představuje mírně zahlobená obdélná chata s množstvím sloupových jam, náležící také kultuře nálevkovitých pohárů. Zajímavostí je nález kompletní lidské lebky v zásypu chaty a několik neonatálních kůstek ve sloupové jámě (doklad dětské oběti?). Vzhledem k velkému množství zachycených kůlových a sloupových jam, které se vyskytují mezi sídlištními objekty a zásobními jamami, lze předpokládat, že obytné domy zde byly tvořeny nadzemní kůlovou konstrukcí¹.

Z období únětické kultury pochází mělká kruhová jáma s pozůstatky sedmi nedospělých jedinců. Pravděpodobně se jedná o atypický pohřeb na sídlišti. V další sídlištní jámě byl uložen žárový hrob kultury zvoncovitých pohárů (*Daněček – Průchová – Turek 2009*). Zkoumaná lokalita poskytla nesmírně bohatý nálezový fond. Z četných zlomků keramiky se podařilo rekonstruovat desítky celých nádob. Ve vysokém počtu byly nalezeny také přesleny a hliněná kolečka z druhotně opracovaných keramických střepů s provrtaným otvorem. Unikátem je objev hliněné plastiky bojového sekeromlatu, který zřejmě sloužil jako dětská hračka nebo rituální předmět. Podobné zlomky malých hliněných sekeromlatů byly

---

¹ Je možno předpokládat, že obdobná obydlí z období kultury nálevkovitých pohárů se mohla nacházet i na námi sledovaném sídlišti, kde proběhla mocná skrývka ornice, díky níž nemohly být mírně zahlobené, případně i zcela nadzemní stavby zachyceny. Vzhledem k většímu množství hliníků na lokalitě, zde však jejich existenci můžeme důvodně předpokládat. Při výzkumu sídliště kultury nálevkovitých pohárů ve Vikleticích (okr. Chomutov) Milan Zápotocký uvažoval o existenci domů nadzemní konstrukce, po nichž však nezůstaly žádné stopy. Vycházel z údajů z jiných lokalit, kde domy zachyceny byly, např. v Březně u Loun (*Pleinerová 1990*). Při velikosti zkoumané plochy ve Vikleticích (120 × 70 m) a zjištěných 15 objektech lze počet domů odhadovat na minimálně 4 a maximálně 10 (*Zápotocký 2002b*, 293).

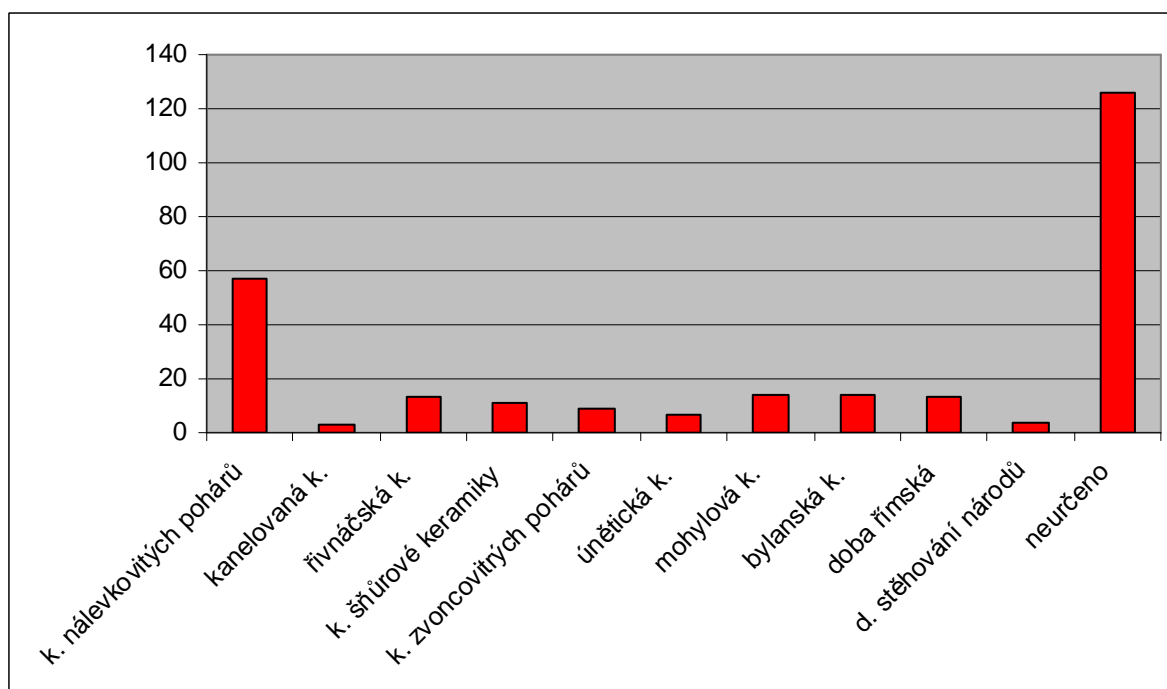
objeveny při výzkumu hradiště Cimburk u Kutné Hory (*Zápotocký 2000a*, 70–71). V českých nálezech se jedná spíše o výjimečné exempláře, hojně se však vyskytují v severské skupině nálevkovitých pohárů, kde se objevují i vyrobené z jantaru (*Pleiner 1978*, 244). Většina keramického materiálu, včetně uvedené „makety“ sekeromlatu, stejně jako množství kostěných a kamenných nástrojů, náleží kultuře nálevkovitých pohárů. Kovové artefakty zde byly zastoupeny nálezem měděného slitku z eneolitické kulturní vrstvy. Dokládá to praktickou znalost metalurgie u místní komunity (*Daněček 2008b*).

V roce 2008 byla při výstavbě mateřské školy (nedaleko okrsku Kamýk) objevena kostra asi padesátileté ženy rituálně pohřbené v zásobní jámě. Dle polohy skeletu (na pravém boku s hlavou k západu a obličejem k jihu) lze pohřeb pravděpodobně datovat do staršího období kultury nálevkovitých pohárů (*Šulová, L. – Kubálek, P. – Holub, M. 2010*).

3.5. Okolnosti a metoda výzkumu

Archeologický výzkum probíhal za velmi složitých podmínek a pod silným tlakem ze strany investora, jehož snahou bylo archeologický výzkum co nejvíce časově omezit. Z těchto důvodů bylo nakonec nezbytně nutné využít stavební mechanizaci ke skrytí ornice včetně podorničí. Půda byla skryta až na podložní spraš, v níž se jasně vyrýsovaly půdorysy zahloubených archeologických objektů. Vzhledem k tomu, že mocnost podorniční vrstvy na většině míst dosahovala téměř 100 cm (!), můžeme předpokládat, že evidenci unikla větší část mělce zahloubených objektů. Otázkou zůstává také dlouhodobý průběh zdejších erozních a akumulacních procesů, resp. zřejmě proměnlivá niveleta povrchu v jednotlivých etapách pravěkého a raně středověkého osídlení. Také bylo nutno brát ohled na klimatické podmínky, neboť výzkum probíhal i v zimních měsících (často při mrazech a pod sněhovou pokrývkou). Této situaci tudíž odpovídá i zvolený postup terénní strategie.

Vždy po provedení jedné etapy skrývky byla celá plocha výzkumu začištěna strojem UDS, takže došlo k zachycení všech do podloží zahloubených objektů. Odkryté půdorysy se ručně začistily a označily kolíky s čísly. Ne vždy však bylo před vlastním vybíráním objektů zřetelné, zda se jedná o jednu jámu či hliník nepravidelného tvaru, nebo o superpozici více objektů. Z těchto důvodů byly některé objekty během výzkumu dále rozděleny a dočíslovány. Naopak některé rozsáhlejší, resp. členitější útvary obdržely více čísel již při skrývce, ačkoliv se pak vždy jednoznačně nepotvrdilo, že se jedná o nezávislé objekty v částečné superpozici. Určité upřesnění bylo možné po prohlídce a datování laboratorně zpracovaného materiálu, avšak ani tyto poznatky v kombinaci s terénním pozorováním neumožnily ve všech případech stanovit vzájemné chronologické vztahy patrně se překrývajících objektů. Situaci rovněž značně komplikovalo vícenásobné osídlení lokality, které mělo za následek častý výskyt intruzí. Po zohlednění uvedených faktorů dosáhl celkový počet nálezových jednotek čísla 279 (čísla byla objektům přidělována během všech výzkumných sezón průběžně v jediné číselné řadě). S touto hodnotou je počítáno i při statistickém vyhodnocení četnosti zastoupení jednotlivých kultur a období na lokalitě (graf č. 1).

Graf 1. Zastoupení jednotlivých kultur na sídlišti ve Velkých Přílepech (v jednotkách objektů).

Z hlediska vlastní metody terénního výzkumu bylo postupováno standardně. Aby bylo možno získat základní představu o časovém zařazení a typu, případně funkci jednotlivých objektů, byly všechny po skrývce zachycené struktury podrobeny exkavaci. Její rozsah byl ovšem závislý na typu konkrétních objektů. Většina jam a soujámí byla zkoumána z jedné poloviny. Výplň objektů byla odebírána zpravidla po mechanických vrstvách o mocnosti 20 cm (v některých případech 10 cm). K vybírání celých objektů se přistupovalo zejména v případě velké koncentrace zvířecích kostí, četného výskytu keramiky, celých zásobnic či lidských pozůstatků. Velké objekty, snad tzv. hliníky, byly sondovány pouze pomocí řezů, podobně jako dlouhé žlabovité či příkopovité útvary. Tato metoda umožnila detailně sledovat jednotlivé typy a funkce zkoumaných objektů (např. zda se jednalo o zásobnice, odpadní jámy, obilnice, polozemnice, hliníky, kulové stavby, výrobní objekty atd.). V údolní nivě Podmoráňského potoka byly jedinou cestou jak zjistit stratigrafickou situaci ručně či strojově hloubené řezy, neboť podloží se zde nacházelo téměř tři metry pod úrovní současného terénu.

Naproti tomu hrobové nálezy se zkoumaly vždy celé a velmi detailně. Značná péče byla věnována i pozůstatkům poškozených pohřbů, zapuštěných převážně jen do podorničí. Vyplývá to samozřejmě jak z charakteru nálezu, tak i z jeho významu pro další studium horizontální stratigrafie a demografie.

Následná evidence nálezů byla založena na systému postupně číslovaných sáčků (1–1026), do kterých byly nálezy ukládány přímo v terénu. Při laboratorním zpracování se artefakty dále rozdělily podle druhu materiálu a k číslu příslušného sáčku se přiřadilo písmeno. Veškeré nálezy byly ve Středočeském muzeu v Roztokách u Prahy a na jeho detašovaném pracovišti v Libčicích nad Vltavou umyty a označeny evidenčním kódem, který se skládá ze zkratky názvu lokality, roku výzkumné sezóny a čísla sáčku. (např. VP 1996 – 599). Následně byl fragmentární střeptový materiál posouzen a částečně rekonstruován Kateřinou Vranou a Šárkou Juřinovou.

Každý objekt byl kresebně (zpravidla v měřítku 1:20) a fotograficky dokumentován. Hranice výzkumu a všechny zjištěné archeologické situace geodeticky zaměřila měřičská skupina ArÚ AV ČR v Praze (J. Morávek, J. Minarčíková). Tato dokumentace i movité nálezy byly uloženy ve Středočeském muzeu v Roztokách u Prahy. Bohužel řádění povodní v roce 2002, které postihly Českou republiku, neuniklo ani Středočeské muzeum v Roztokách u Prahy a kromě mnoha muzejních sbírek podlehla zkáze i veškerá dokumentace z výzkumu, včetně všech nafocených diapozitivů. Zachován zůstal pouze celkový plán výzkumu a část kreseb objektů v kopiích. Movitý materiál byl naštěstí uložen na detašovaném pracovišti muzea v Libčicích nad Vltavou, a tak zůstal v plném rozsahu nepoškozen.

3.6. Kultura nálevkovitých pohárů

Kultura nálevkovitých pohárů byla na lokalitě zastoupena 58 objekty, přičemž nelze vyloučit stejnou kulturní příslušnost i u některých dalších objektů, datovaných pouze rámcově do období eneolitu, kterých se na ploše výzkumu nacházelo celkem 53. Předmětem této studie je 14 objektů (č. 48, 116, 127, 130, 132, 161, 162, 163, 166, 167, 168, 169, 170, 171). Tyto objekty pocházejí z období sířemské fáze KNP; vzhledem k celkovému počtu objektů na lokalitě se jedná o jeden z největších sídelních komplexů kultury nálevkovitých pohárů na území středních Čech. Zpracování ostatních objektů kultury nálevkovitých pohárů není součástí této práce a bude mu věnována pozornost v pracích následujících.

3.7. Popis objektů

Objekt 48/94 (obr. 11)

Tvar: Nepravidelný.

Rozměry: 430 × 330 cm.

Max. hloubka: 70 cm.

Popis: Objekt byl tvořen dvěma jámami, z nichž západní byla téměř oválného půdorysu o rozměrech 180 × 150 cm. Východní jáma byla nepravidelného trojúhelníkovitého půdorysu o rozměrech 270 × 260 cm. Stěny obou objektů jsou pravidelné a šikmé. Dna jsou mírně skloněná.

Podloží: Hnědožlutá spraš s větším množstvím vápenitých konkrací.

Způsob odebrání výplně: Po mechanických vrstvách o mocnosti 20 cm.

Výplň: 1 – tmavohnědá hlinitá.

Interpretace: Větší objekt neznámé funkce (hliník?).

Nálezy: V zásypu objektu byly nalezeny zlomky keramiky, mazanice a kostí, dále kamenný brousek (rozměry 70 × 68 × 34 mm), část kamenného brousku (rozměry: 40 × 22 × 34 mm) a kamenný úštěp (rozměry: 55 × 49 × 7 mm). Z opracovaných kostí se v objektu nacházela dvě šídla a jedno dláto. Keramického materiálu je celkem 201 zlomků.

Objekt 116/95 (obr. 11)

Tvar: Oválný.

Rozměry: 1080 × 440 cm.

Max. hloubka: 90 cm.

Popis: Objekt byl zkoumán pouze ve své východní čtvrtině. Směrem k západu se objekt zužuje. Jižní polovina kopané plochy je oproti zbytku více zahlobena (ve střední části kopané plochy je schodovitý stupeň). Stěny objektu jsou pravidelné a šikmé, v jihovýchodní části pohloubené. Ve vyšší části je dno ploché, v nižší pak spíše konkávní.

Podloží: Hnědožlutá spraš s větším množstvím vápenitých kongrecí.

Způsob odebrání výplně: Z objektu byla kopána pouze jeho východní čtvrtina o rozměrech cca 440 × 220 cm, a to po mechanických vrstvách 20 cm.

Výplň: 1 - tmavohnědá hlinitá.

Interpretace: Větší objekt neznámé funkce (hliník?).

Nálezy: V zásypu objektu byly nalezeny zlomky keramiky, mazanice a kostí, dále přepálené kostěné dláto. Keramického materiálu je celkem 678 zlomků.

Poznámka: Objevuje se keramika typu wiórek.

Objekt 127/95 (obr. 12)

Tvar: Neznámý.

Rozměry: Šířka na povrchu objektu – 225 cm, šířka dna – 80 cm.

Max. hloubka: 90 cm.

Popis: Objekt byl dokumentován pouze v řezu o šířce 40 cm. Jednalo se nejspíše o nepravidelný útvar s šikmými až kolmými pravidelnými stěnami a plochým dnem.

Podloží: Hnědožlutá spraš s větším množstvím vápenitých kongrecí.

Způsob odebrání výplně: Po mechanických vrstvách o mocnosti 20 cm.

Výplň: 5 – černoohnědá hlinitá.

Interpretace: Objekt neznámé funkce.

Nálezy: V zásypu objektu byly nalezeny zlomky keramiky a kostí. Keramického materiálu je celkem 51 zlomků.

Objekt 130/95 (obr. 12)

Tvar: Neznámý (polygonální).

Rozměry: Min. 650 × 220 cm.

Max. hloubka: 130 cm.

Popis: Kopána byla pouze severní část objektu s pravidelnými šikmými, v severovýchodní partii částečně pohloubenými stěnami a konkávním dnem. Východní polovina kopané plochy je oproti zbytku více zahloubena (ve střední části kopané plochy je schodovitý stupeň). Ve vyšší části jsou patrné drobné mělké zahloubeniny (do 10 cm).

Podloží: Hnědožlutá spraš s větším množstvím vápenitých kongrecí

Způsob odebrání výplně: Z objektu byla kopána pouze jeho severní část po mechanických vrstvách 20 cm.

Výplň: 1 - tmavohnědá hlinitá;

2 – proplásky hnědožluté zahliněné spraše (ve spodní polovině objektu).

Interpretace: Větší objekt neznámé funkce (hliník?).

Nálezy: V zásypu objektu byly nalezeny zlomky keramiky, mazanice a kostí, dále 2 zl. křemence, 2 čepele a 1 zl. břidlice. Keramického materiálu je celkem 1179 zlomků.

Objekt 132/95 (obr. 13)

Tvar: Neznámý.

Rozměry: Šířka na povrchu objektu – 140 cm, šířka dna – 60 cm.

Max. hloubka: 65 cm.

Popis: Objekt byl dokumentován pouze v řezu o šířce 40 cm. Jednalo se nejspíše o nepravidelný útvar s šikmými až kolmými pravidelnými stěnami a plochým dnem.

Podloží: Hnědožlutá spraš s větším množstvím vápenitých konkrací.

Způsob odebírání výplně: Po mechanických vrstvách o mocnosti 20 cm.

Výplň: 5 – černohnědá hlinitá.

Interpretace: Objekt neznámé funkce.

Nálezy: V zásypu objektu byly nalezeny zlomky keramiky. Keramického materiálu je celkem 33 zlomků.

Objekt 161/9 (obr. 14)

Tvar: Neznámý.

Rozměry: 1940 cm.

Max. hloubka: 100 cm.

Popis: Jednalo se pravděpodobně o rozsáhlý polygonální objekt, který byl dokumentován pouze v řezu o šířce 100 cm. V jednotlivých partiích byly zachyceny nepravidelné zahloubeniny do sprašového podloží.

Podloží: Hnědožlutá spraš s větším množstvím vápenitých konkrací.

Způsob odebírání výplně: Po mechanických vrstvách o mocnosti 20 cm.

Výplň: 4 – hnědošedá sypká hlinitá;

14 – žlutohnědá zahliněná spraš.

Interpretace: Hliník?

Nálezy: V zásypu objektu byly nalezeny zlomky keramiky, mazanice a kostí, dále část křemence, pazourek a drtidlo. Keramického materiálu je celkem 553 zlomků. Z toho byly rozpoznány pouze 4 typické zlomky kultury nálevkovitých pohárů.

Objekt 162/95 (obr. 13)

Tvar: Nepravidelně oválný.

Rozměry: Min. 110 × 245 cm.

Max. hloubka: 120 cm.

Popis: Byla kopána pouze jižní polovina objektu, který měl nepravidelné svislé až pohloubené stěny a nepravidelné stupňovité dno.

Podloží: Hnědožlutá spraš s větším množstvím vápenitých konkrací.

Způsob odebrání výplně: Z objektu byla kopána pouze jeho jižní polovina po mechanických vrstvách 20 cm.

Výplň: 1 – tmavohnědá hlinitá;

3 – hnědá hlinitá;

8 – tmavohnědá s proplásky hnědožluté hlinité;

12 – hnědožlutá hlinitá;

15 – okrově žlutá hlinitá.

Interpretace: Zásobní jáma?

Nálezy: V zásypu objektu byly nalezeny zlomky keramiky, mazanice a kostí, dále 1 zl. křemence. Keramického materiálu je celkem 359 zlomků.

Objekt 163/95 (obr. 15)

Tvar: Kruhový, téměř pravidelný.

Rozměry: Průměr 105 cm.

Max. hloubka: 40 cm.

Popis: Téměř kruhová jáma s pravidelnými šikmými stěnami s výraznějším zahloubením ve střední části (konkávní dno).

Podloží: Hnědožlutá spraš s větším množstvím vápenitých konkrací.

Způsob odebírání výplně: Po mechanických vrstvách o mocnosti 20 cm.

Výplň: 1 – tmavohnědá hlinitá.

Interpretace: Pravděpodobně dno zásobní jámy.

Nálezy: V zásypu objektu byly nalezeny zlomky keramiky a mazanice. Keramického materiálu je celkem 22 zlomků.

Objekt 166/95 (obr. 15)

Tvar: Kruhový – spíše nepravidelný.

Rozměry: Průměr na povrchu 110 cm, maximální průměr 150 cm.

Max. hloubka: 70 cm.

Popis: Objekt kruhového půdorysu s výrazně pohloubenými stěnami a šikmým plochým dnem.

Podloží: Hnědožlutá spraš s větším množstvím vápenitých konkrací.

Způsob odebírání výplně: Po mechanických vrstvách o mocnosti 20 cm.

Výplň: 10 – šedohnědá hlinitá sypká.

Interpretace: Zásobní jáma.

Nálezy: V zásypu objektu byly nalezeny zlomky keramiky, mazanice a kostí, dále kamenný brousek. Keramického materiálu je celkem 47 zlomků.

Objekt 167/95 (obr. 15)

Tvar: Téměř kruhový.

Rozměry: 125 × 120 cm.

Max. hloubka: 35 cm.

Popis: Téměř kruhová jáma s drobným výběžkem v západní stěně. Stěny jsou pravidelné svislé, dno rovné.

Podloží: Hnědožlutá spraš s větším množstvím vápenitých kongrecí.

Způsob odebrání výplně: Po mechanických vrstvách o mocnosti 20 cm.

Výplň: 1 – černohnědá ulehlá hlinitá;

2 – šedá (s oranžovými melíry) popelovitá s příměsí mazanice;

3 – tmavohnědá hlinitá s příměsí hrudek mazanice.

Interpretace: Spodní část zásobní jámy.

Nálezy: V zásypu objektu byly nalezeny zlomky keramiky, mazanice a kostí, dále dva kamenné brousky, pět úštěpů, pazourek, drtidlo a valoun s jednou opracovanou stranou. Z opracovaných kostí se v objektu nacházela dvě šídla a jedno dláto. Keramického materiálu je celkem 885 zlomků.

Objekt 168/95 (obr. 16)

Tvar: Nepravidelný.

Rozměry: 330 × 220 cm.

Max. hloubka: 30 cm.

Popis: Objekt byl kopán pouze ve své východní polovině. Jednalo se o jámu se svislými až šikmými stěnami a nerovným dnem.

Podloží: Hnědožlutá spraš s větším množstvím vápenitých kongrecí.

Způsob odebírání výplně: Z objektu byla kopána pouze jeho východní polovina o rozměrech 220 × 200, a to po mechanických vrstvách 20 cm.

Výplň: 1 – tmavohnědá hlinitá.

Interpretace: Objekt neznámé funkce.

Nálezy: V zásypu objektu byly nalezeny zlomky keramiky, mazanice a kostí. Keramického materiálu je celkem 57 zlomků.

Objekt 169/95 (obr. 17)

Tvar: Nepravidelně oválný.

Rozměry: 125 × 120 cm.

Max. hloubka: 30 cm.

Popis: Nepravidelně oválná jáma se šikmými stěnami a plochým až konkávním dnem, v jihovýchodní čtvrtině dna byla odkryta kúlová jamka o průměru 10 cm.

Podloží: Hnědožlutá spraš s větším množstvím vápenitých konkrací.

Způsob odebírání výplně: Po mechanických vrstvách o mocnosti 20 cm.

Výplň: 1 – tmavohnědá hlinitá.

Interpretace: Pravděpodobně spodní část zásobní jámy.

Nálezy: V zásypu objektu byly nalezeny zlomky keramiky, mazanice a kostí, dále jedno kostěné dláto. Keramického materiálu je celkem 60 zlomků.

Objekt 170/95 (obr. 17)

Tvar: Kruhový.

Rozměry: průměr 80 cm.

Max. hloubka: 20 cm.

Popis: Objekt kruhového půdorysu se šikmými stěnami a konkávním dnem.

Podloží: Hnědožlutá spraš s větším množstvím vápenitých konkrací.

Způsob odebírání výplně: Po mechanických vrstvách o mocnosti 20 cm.

Výplň: 1 – tmavohnědá hlinitá.

Interpretace: Spodní část zásobní jámy.

Nálezy: V zásypu objektu byly nalezeny kromě zlomků keramiky a mazanice brousky, valouny a úštěpy. Objekt obsahoval i mušle. Keramického materiálu je celkem 85 zlomků.

Objekt 171/95 (obr. 18)

Tvar: Téměř kruhový.

Rozměry: 280 × 250 cm.

Max. hloubka: 80 cm.

Popis: Nepravidelně kruhový objekt se šikmými částečně podhloubenými stěnami a konkávním dnem (ve východní polovině stupňovité dno).

Podloží: Hnědožlutá spraš s větším množstvím vápenitých konkrací.

Způsob odebírání výplně: Po mechanických vrstvách o mocnosti 20 cm.

Výplň: 1 – tmavohnědá hlinitá.

Interpretace: Pravděpodobně spodní část zásobní jámy.

Nálezy: V zásypu objektu byly nalezeny zlomky keramiky, mazanice a kostí. Keramického materiálu je celkem 274 zlomků.

Poznámka: Objevuje se keramika typu wiórek, dále úprava keramiky tzv. barbotino a tři zlomky láhve s límcem.

3.8. Funkční určení objektů

Sledované objekty se nacházejí nedaleko sebe v jižní části plochy výzkumu západně od silnice k Černému Volu. Na lokalitě jsou zastoupeny zahloubené jámy různých funkcí, přičemž v některých případech nelze spolehlivě interpretovat jejich původní účel. Situace je ztížena faktem, že z objektů zbyly pouze jejich spodní partie. Čtyři rozsáhlé objekty byly určeny jako těžební jámy, tedy hliníky (č. 48, 116, 130, 161). Můžeme tudíž předpokládat existenci obydlí, která však vzhledem k mohutné skrývce nemohla být rozpoznána. Sedmi relativně pravidelným objektům lze přisoudit funkci zásobní jámy (č. 162, 163, 166, 167, 169, 170, 170). Ve třech případech nelze přesně určit účel, protože objekty se zachovaly pouze torzovitě (č. 127, 132, 168). Rozsáhlé jámy interpretované jako hliníky byly nálezově nejbohatší. Obsahovaly celkem 2062 zlomků, zatímco zásobní jámy 1702 zlomků. Zajímavý je objekt 167 interpretovaný jako zásobní jáma s dochovanou hloubkou pouze 35 cm a obsahující neuvěřitelných 855 zlomků keramiky. Zmíněný objekt pravděpodobně mohl posléze druhotně sloužit jako odpadní jáma. Také lze předpokládat, že v zásobních jámách se odpad ukládal intenzivněji z důvodu jejich těsné blízkosti obydlí, než v případě hliníků, jež bývají od obydlí ve větším odstupu (*Kalferst – Zápotocký 1991, 397*).

3.9. Nálezy

Keramika ze sídliště ve Velkých Přílepech představuje jeden z nejpočetnějších a morfologicky nejvýraznějších souborů kultury nálevkovitých pohárů nejen v rámci regionu, ale na území Čech vůbec. Ve 14 sledovaných objektech bylo nalezeno celkem 3931 zlomků keramiky. Počty zlomků v jednotlivých souborech se řadí do kategorie souborů „malých“ (do

100 zlomků – obj. 127, 132, 163, 166, 168, 169 170), „menších středních“ (od 100 do 500 zlomků – obj. 48, 116, 162, 167, 171) a „velkých“ (nad 1000 zlomků – obj. 130; *Zápotocký 1996, 439*). Z dalších keramických předmětů můžeme zmínit také provrtaný hliněný váleček (délka 3 cm, průměr 1,5 cm, průměr otvoru 0,4 cm) zatím neznámé funkce a tři přesleny (všechny z keramicky nejbohatšího objektu č. 130).

Mazanice se nacházela téměř v každém objektu, avšak její množství není nijak výrazné. Většinou se jednalo o drobné zlomky beze stop otisků konstrukčních detailů. Zvířecí kosti nepřesáhly běžné množství. Jejich odborné určení nebylo provedeno. Pozůstatky lidských jedinců se v objektech nenalézaly. Z opracovaných kostí byla objevena tři šídla a čtyři dláta (z toho dvě šídla a jedno dláto v objektu č. 48). Kamenná industrie se nacházela v deseti ze 14 objektů. Zastoupeny byly brousky, úštěpy, křemencové čepele, drtidla a pazourky (tab. 1). Tyto artefakty budou podrobeny dalšímu odbornému vyhodnocení².

č. obj.	typ obj.	kera- mika	maza- nice	kosti	oprac. kámen	oprac. kost
48	hliník ?	201	x ³	x	kam. úštěp, brousek-2x	šídlo-2x, dláto
116	hliník ?	678	x	x		dláto
127	?	51		x		
130	hliník ?	1176	x	x	zl. břidlice, zl. křemence-2x, čepel-2x	
132	?	33	x	x		
161	hliník ?	4	x	x		
162	zásobní jáma ?	358	x	x	zl. křemence	
163	zásobní jáma ?	22		x		
166	zásobní jáma	47	x	x	brousek	
167	zásobní jáma	885	x	x	drtidlo-2x, valoun oprac., pazourek, brousek-2x	dláto, šídlo
168	?	57	x	x		

² Veškerý movitý materiál je uložen na detašovaném pracovišti Středočeského muzea v Libčicích nad Vltavou.

³ Počty mazanice a kostí nejsou v inventáři Středočeského muzea uvedeny.

č. obj.	typ obj.	kera- mika	maza- nice	kosti	oprac. kámen	oprac. kost
169	zásobní jáma ?	60	x	x		dláto
170	zásobní jáma	85	x		brousky- valouny- ústěpy-12x	mušle
171	zásobní jáma ?	274	x	x		

Tab. 1. Velké Přílepy, celkový přehled nálezů v jednotlivých objektech.

3.10. Analýza keramiky

Poměr okrajů, profilovaných zlomků (tzn. zdobených, uch, pupků, výrazně profilovaných zl.), den a zlomků atypických má hodnoty: 9,1 – 5,5 – 3,2 – 82 % (tab. 4). I přes poměrně velký rozsah souboru je počet morfologických znaků slabý. Tento jev však není pro keramiku staršího eneolitu výjimečný. Struktura souboru vykazuje podobné údaje získané i na jiných lokalitách staršího eneolitu (*Kalferst – Zápotocký 1991*, 396; *Zápotocký, 1996*, 439).

Přestože se převážná většina dochovaného keramického materiálu vyskytuje ve zlomcích (celkem 3931 kusů), je možno z tohoto souboru identifikovat 6 základních keramických tříd⁴ (tab. 2). Mezi určenými tvary byly rozlišeny: 1. poháry a hrnce (nálevkovitého tvaru), 2. amfory, 3. zásobní hrnce (většinou s okrajovou plastickou lištou), 4. mísy, 5. džbány, 6. koflíky. Z ostatních keramických tvarů byly zastoupeny tři zlomky láhve s límcem (obj. č. 171), tři přesleny (obj. č. 130), dvě miniatury (obj. č. 48, 130) a provrtaný hliněný váleček (obj. č. 162). Nejbližší analogie pro zkoumaný nálezový soubor představují

⁴ Jelikož keramika z období sířemské fáze vykazuje po tvarové stránce téměř shodné znaky s keramikou baalberské fáze, bylo k analýze keramiky využito typologie Milana Zápotockého, vytvořené pro keramický soubor pocházející z výšinného sídliště Cimburk u Kutné Hory (*Zápotocký 2000a*, 41–55).

nálezů ze sídliště Makotřasy (okr. Kladno; *Pleslová-Štiková 1985*). Další keramické soubory z období sířemské fáze pocházejí z lokalit: Mužský–Hrada (okr. Mladá Boleslav), Vikletice (okr. Chomutov), Siřem (okr. Louny), Postoloprty (okr. Žatec; *Pleslová – Štiková 1981; Zápotocký 2002b; Moucha 2008; Neustupný 1961*). V Praze-Lysolajích bylo na základě několika keramických souborů interpretováno přechodné období mezi sířemskou a salzmündskou fází (*Pleslová-Štiková 1972b*, 96). Při porovnání ostatních lokalit kultury nálevkovitých pohárů zjistíme, že v námi sledovaném souboru chybí lžíce, naběračky, talíře a další drobné terakoty. Naopak zde můžeme sledovat silnější výskyt transportních nádob na tekutiny (amfory – 30 %), což potvrzuje nový trend pro období eneolitu, kdy se zvyšuje produkce piva a picí obřady jsou důležitou součástí společenského života komunity (*Neustupný 2008*, 23). Picí a stolní nádobí tvoří více než polovinu zdejší produkce (poháry, koflíky, mísy, džbány – 59 %). Zásobní tvary jsou zastoupeny pouze v 10 % zlomků.

Přestože bylo sídliště poměrně hustě osídleno téměř po celé období zemědělského pravěku, chybí ve sledovaných objektech prokazatelné příměsí ostatních kultur (kromě obj. č. 161, kde se vyskytují keramické zlomky mohylové kultury). Jedná se tudíž o soubor relativně „čistý“. Celkový přehled o obsahu nálezového souboru bude možno sestavit až po provedení analýzy všech objektů nacházejících se na lokalitě.

Číslo obj.	Typově určitelné zlomky								Atyp. zl.	Σ	%
	Poháry	Amfory	Zás. hrnce	Mísy	Džbány	Koflíky	Nejisté	Nezjistitelné			
48	5	14	/	/	/	7	1	35	139	201	5,1
116	52	/	19	1	1	14	1	17	573	678	17,2
127	3	/	/	/	/	2	/	4	42	51	1,2
130	35	21	7	2	2	7	10	57	1035	1176	29,9
132	4	/	/	/	/	2	/	4	23	33	0,8
161	1	/	1	/	/	/	/	2	/	4	0,1
162	18	48	8	/	1	5	1	8	269	358	9,1
163	5	/	/	/	/	2	/	1	14	22	0,5
166	/	1	7	19	/	1	/	1	18	47	1,1

Číslo obj.	Typově určitelné zlomky								Atyp zl.	Σ	%
	Poháry	Amfory	Zás. hrnce	Mísy	Džbány	Koflíky	Nejisté	Nezjistitelné			
167	65	59	1	1	5	8	/	39	707	885	22,5
168	2	/	/	4	/	1	/	21	29	57	1,4
169	3	2	1	/	/	/	/	3	51	60	1,5
170	/	/	8	/	/	2	/	/	75	85	2,1
171	10	6	1	/	/	3	14	18	222	274	6,9
Σ	203	151	53	27	9	54	27	210	3197	3931	100,0
%	5,1	3,8	1,3	0,6	0,2	1,3	0,6	5,3	81,3	100,0	

Tab. 2. Velké Přílepy, kultura nálevkovitých pohárů, zastoupení jednotlivých keramických tříd v objektech.

3.10.1. Nálevkovité poháry a nálevkovité hrnce

Pohárovité tvary jsou v souboru zastoupeny 5,1 % (tab. 2). Jejich hrdlo je výrazně nálevkovitě rozevřené a většinou bez výzdoby (69,3 %; tab. 3). V některých případech (8 %) jsou opatřeny okrajovou plastickou lištou členěnou prstováním nebo lištou nezdobenou (12,1 %). Otázkou zůstává, zda se jedná o poháry, či o menší zásobní hrnce, které jsou též nálevkovitého tvaru a pro něž je plastická okrajová lišta charakteristická (Zápotocký 1996, 441). Nálevkovitě rozevřené tvary se objevují již v raném eneolitu v období jordanovské kultury a plně se rozvíjejí ve starším neolitu v kultuře nálevkovitých pohárů, kdy dosahují značné tvarové variability (Zápotocký – Dreslerová 1996). V období sířemské fáze se vyskytují nálevkovité poháry se široce rozevřeným hrdlem, často zdobené V-lištami na podhrdlí (Zápotocký 2008, 77).

V souboru keramiky z Velkých Přílep se zachovaly převážně zlomky okrajů pohárů (celkem 203 zl.; tab. 2). Vzhledem k velkému množství atypických zlomků (celkem 3197 zl.; tab. 2) nelze přesně rozhodnout, kolik z nich náleží k tělům těchto pohárů. Stejná situace platí také pro dna nádob, kterých bylo nalezeno celkem 129 kusů (tab. 5). V objektu 167 se vyskytl

celý nálevkovitý pohár rekonstruovaný z 29 zlomků (částečně doplněný) s plynulým profilem, se slabě vyznačeným nasazením hrdla a oble nasazeným dnem. Dle typologie vytvořené Milanem Zápotockým se jedná o typ 120 (*Zápotocký 2000a*, 41). Okraj je nezdobený a bez lišty (obr. 25:7, 29:5). V objektu č. 162 se objevují dva zlomky poháru s tunelovitým uchem širokým 1,5 cm – typ 152 (obr. 22:7; *Zápotocký 2000a*, 41). Některé okraje jsou opatřeny plastickým pupkem nebo lalokovitým výběžkem, nacházejícím se pod nezdobeným okrajem nebo pod plastickou lištou (obr. 19:14, 20:4). Vzhledem k absenci výzdoby většiny pohárů se v těchto případech jedná spíše o nálevkovité hrnce. Podobné hrnce kultury nálevkovitých pohárů s pupky a výběžky pod okrajem byly nalezeny například na sídlišti v Makotřasech (okr. Kladno) nebo v Praze-Lysolajích (*Pleslová-Štiková 1985*, Pl. XIX:2, 3; *1972b*, obr. 29:9). U čtyř zlomků okrajů se objevuje lišta zevnitř. Většinou však převládá klasická okrajová lišta (typ 92, *Zápotocký 2000a*, 51), a to buď nezdobená nebo členěná prstováním (typ 110, *Zápotocký 2000a*, 52). Nálevkovité tvary s okrajovou plastickou lištou členěnou prstováním se vyskytují již v mladším stupni jordanovské kultury a přetrvávají do středního eneolitu (*Zápotocký 1996*, 443).

V souboru se objevují také torza nádob bez okrajů. Celé dno s částí plynule se rozevírajícího těla bylo nalezeno v objektu 171 (slepeno ze 13 zlomků). Vzhledem k průměru dna 9 cm se spíše jedná o nálevkovitý hrnc (typ 150?). Obdobný zlomek se nachází v objektu 48. Další dno menšího průměru (6 cm; obj. 116) s částí těla slepeného ze dvou zlomků zřejmě náleží poháru.

Číslo obj.	Zl. Okrajů nálevkovitých pohárů a hrnců					Σ	Součet všech zlomků v obj.
	Nezdobené	Okr. plast. lišta nezdobená	Okr. plast. lišta členěná prstováním	Okr. lišta zevnitř	Jiné		
48	5	/	/	/	/	5	201
116	35	4	7	/	1	47	678
127	3	/	/	/	/	3	51

Zl. Okrajů nálevkovitých pohárů a hrnců							
Číslo obj.	Nezdobené	Okr. plast. lišta nezdobená	Okr. plast. lišta členěná prstováním	Okr. lišta zevnitř	Jiné	Σ	Součet všech zlomků v obj.
130	30	3	3	1	6	43	1176
132	4	/	/	/	/	4	33
161	/	/	/	/	1	1	4
162	17	/	/	/	1	18	358
163	3	/	/	1	/	4	22
166	/	/	/	/	/	0	47
167	12	13	2	2	4	33	885
168	2	/	/	/	/	2	57
169	3	/	/	/	/	3	60
170	/	/	/	/	/	0	85
171	6	1	2	/	1	10	274
Σ	120	21	14	4	14	173	3931
%	69,3	12,1	8	2,3	8		

Tab. 3. Velké Přílepy, zastoupení nálevkovitých pohárů a nálevkovitých hrnců dle úpravy okrajů.

3.10.2. Amfory

Tato keramická třída tvoří v souboru druhou (hned po pohárech) nejpočetnější skupinu (3,8 %; tab. 2). Zachovalo se i několik torz nádob, které umožňují celkovou rekonstrukci tvaru. Zastoupeno je široké spektrum tvarů amfor vyskytujících se ve starším eneolitu. Ve sledovaném souboru se nejčastěji objevuje amfora se čtyřmi uchy na maximální výduti (typ 430, obr. 23:2, 25:1, 29:6; *Zápotocký 2000a*, 46). Podobné tvary z období sířemské fáze pocházejí např. ze sídliště v Makotřasech (okr. Kladno), z Postoloprť (okr. Žatec) nebo z objektu v Sířemi (okr. Louny; *Pleslová-Štiková 1985*, Pl. LXII:3; *Neustupný 1961*, obr. 1:3; *Moucha 2008*, obr. 4:1). Čtyřuché amfory jsou typické pro starší období většiny evropských skupin kultury nálevkovitých pohárů (*Zápotocký – Černá – Dobeš 1989*, 40). V sířemské fázi

se objevují amfory s měkce nasazeným válcovitým nebo kónickým hrdlem. Specialitou jsou také tzv. bezuché amfory (*Zápotocký 2008*, 77–78). Ve sledovaném souboru jsou zastoupeny tvary typu 410 se dvěma uchy a měkce odsazeným hrdlem (obr. 27:12), vyskytující se též na lokalitě Vikletice (okr. Chomutov; *Zápotocký 2000a*, 46; *2002b*, obr. 9:4). V objektu 162 se nacházela dvouuchá amfora s výraznou esovitou profilací a širokým cibulovitým tělem (obr. 23:1, 29:3). Podobný tvar pochází ze sídliště v Makotřasech (okr. Kladno), kde je však bez uch a bez dochovaného okraje (*Pleslová-Štiková 1985*, Pl. XXI:1). U některých nádob se nedochovala ucha, naopak se v některých objektech našly zlomky páskových uch. Dle jejich šířky (3–4 cm) lze předpokládat, že patří právě amforám (např. 25:2, 27:10). Amfory mohly sloužit mimo jiné k uchování většího množství piva (v eneolitu oblíbeného nápoje; *Neustupný 2008*, 19, 23).

3.10.3. Zásobní hrnce

Zásobní hrnce jsou v souboru zastoupeny 1,3 % (tab. 2). Otázkou zůstává, zda se jedná o zásobní hrnce, či o nálevkovité hrnce. V některých případech se tyto keramické tvary překrývají. V souboru jsou zastoupeny zlomky okrajů s plastickou nezdobenou lištou a s lištou s románskou lizénou (obr. 21:5, 28:9). V období staršího eneolitu představuje románská lizéna velmi oblíbenou výzdobu, a proto se s ní můžeme setkat na mnoha eneolitických lokalitách, např. v Makotřasech (okr. Kladno), Praze-Lysolajích, Vikleticích (okr. Chomutov), Močovicích (okr. Kutná Hora) nebo Postoloprtech (okr. Žatec; *Pleslová-Štiková 1985*, Pl. XXXIX:2; *1972b*, obr. 28:4; *Zápotocký 2002b*, obr. 4:6; 1995, obr. 15:14; *Neustupný 1961*, obr. 1:7). Z objektu 166 pocházela část okraje s lištou naspodu prstovanou a s tělem s blátivým povrchem (obr. 29:4). Analogii představuje hrnec ze souboru Žichov (okr. Teplice), který je datován do rané fáze kultury nálevkovitých pohárů (*Zápotocký 1996*, obr.

18:9–10). Podobný zlomek pochází i ze sídliště v Makotřasech (okr. Kladno), můžeme tudíž předpokládat, že taková úprava přetrvávala i do staršího období kultury nálevkovitých pohárů (*Pleslová-Štiková 1985*, Pl. XLVII:4). V jednom případě se objevuje také zlomek s okrajovou lištou svisle přesekávanou (obr. 21:1, 29:1). Zajímavý je zlomek torďovaného okraje s románskou lizénou s hrdlem zdobeným technikou barbotino (obr. 27:6, 30:9). Typově lze zařadit hrnce z objektu 116, kde se v několika případech objevuje typ 610 bez lišty nebo s plastickou lištou nezdobenou (*Zápotocký 2000a*, 49).

3.10.4. Mísy

Mísy se v souboru objevují pouze v 0,6 % (tab. 1). Z objektu 166 byla zrekonstruována polovina mísy typu 520 se zataženým okrajem (obr. 23:4; *Zápotocký 2000a*, 47). Analogie k této míse se nachází v souboru ze sídliště v Praze-Ďáblicích datovaného do mladšího jordanovského období (*Dobeš – Kostka – Stolz 2007*, obr. 21:1). Mísy se zataženým okrajem se objevují průběžně po celý raný a starší eneolit. Z období siřemské fáze pochází téměř totožná mísa ze sídliště v Makotřasech (okr. Kladno; *Pleslová-Štiková 1985*, Pl. LIX:3). V objektu 130 se zachovalo lalokovité ouško shora proděravěné (obr. 28:8). V témže objektu se nacházel i zlomek mísy s měkce esovitým profilem a rozevřeným okrajem. V jednom případě se objevil zlomek okraje s blátivým povrchem zdobený důlky.

3.10.5. Džbány

Tento keramický tvar je v souboru zastoupen v menším počtu. Byl identifikován pouze u devíti zlomků (0,2 %; tab. 2). V souboru se nacházejí zlomky nezdobených džbánů s mírně rozevřeným hrdlem typu 330 a 320, které se vyskytují i v baalberské fázi (obr. 26:4; *Zápotocký 2000a*, 44). V jednom případě se objevuje zlomek okraje s nezdobenou plastickou lištou (obr. 20:5). Mohlo by se jednat o džbán altheimského typu, nalezený též v Makotřasech (okr. Kladno; *Pleslová-Štiková 1985*, Pl.). Tento nález by byl důkazem kontaktu s altheimskou kulturou bavorského Podunají (viz kap. 2.6. Sídliště staršího eneolitu). V objektu 161⁵ se našel zlomek těla s tzv. vousy (obr. 22:3). Ačkoli je tato plastická výzdoba ve tvaru obráceného U typická pro baalberskou fázi, vyskytuje se i v období sířemské fáze. Takto zdobená keramika ze sířemské fáze pochází např. z lokality Makotřasy (okr. Kladno) nebo z Močovic (okr. Kutná Hora; *Pleslová-Štiková 1985*, Pl. LI:3, Pl. LX:6, Pl:LXVII:1; *Zápotocký 1995*, obr. 19:1). Nejčastěji se tato plastická výzdoba vyskytuje pod uchy nebo na plecích džbánů. Jedná se o motivy, které napodobují ataše uch kovových nádob známých z východního Středomoří (*Zápotocký 2008*, 74). Typické baalberské džbány s vousy jsou na našem území zastoupeny v souboru keramiky ze sídliště Benátky (okr. Hradec Králové) nebo Cimburk u Kutné Hory (*Kalferst – Zápotocký 1991*, obr. 9:1–7; *Zápotocký 2000a*, Taf. 45:16–17). Džbány se v Čechách vyskytují prokazatelně od jordanovské kultury. Zřejmě měly sloužit jako doplněk pohárů a koflíků (*Dobeš – Zápotocký 2009*, 275).

---

⁵ Jedná se o objekt mohylové kultury, ve kterém se nachází intruze keramiky kultury nálevkovitých pohárů.

3.10.6. Koflíky

Tato forma je zastoupena – stejně jako džbány – jen několika málo keramickými zlomky (celkem 54 zl., 1,3 %; tab. 2). Na rozdíl od džbánů se však koflíky vyskytují i ve zdobených variantách. V jednom případě se jedná o zlomek těla s ornamentem trojúhelníků s vpichy vyplněnými původně bílou inkrustační hlinkou (obr. 19:13, 28:4). Také by mohlo jít o znázornění tzv. románského kříže, který je typický pro tento typ výzdoby (*Zápotocký 2008*, obr. 21:2). V dalším případě se objevuje zlomek s klikatkou vyplněnou vpichy s bílou barvou (obr. 19:14, 28:5). Jedná se o keramiku, která má analogie v polské skupině kultury nálevkovitých pohárů – tzv. wiórecký styl, jenž je charakteristický pro šířemskou fázi. V tomto období převládají koflíky s nízkým válcovitým hrdlem a s uchem nasazeným na okraj či lehce převýšeným (*Zápotocký 2008*, 77). Typickou výzdobou pro období šířemské fáze je kolkování. Tento ornament představuje zlomek s přesekávaným okrajem zdobený klikatkou (obr. 27:3, 30:10). Stejná výzdoba se nachází na nádobách ze sídliště v Makotřasech (okr. Kladno), na okraji mísy z výšinného sídliště Mužský–Hrada (okr. Mladá Boleslav), nebo na míse z eponymní lokality Šířem (okr. Žatec; *Pleslová-Štiková 1985*, Pl. XXXVI:14; *1981*, obr. XV:3, XVI:1; *Moucha 2008*, obr. 3:8). Koflíky zdobené brázděným vpichem, vyskytující se na jiných lokalitách kultury nálevkovitých pohárů, nalezeny nebyly. Naopak jsou zastoupeny nezdobené koflíky typu 213, 210 a 232 (obr. 20:11, 23:3; *Zápotocký 2000a*, 43). V objektu 48 se podařilo zrekonstruovat polovinu tvaru koflíku s ouškem nasazeným na okraj a s oblým dnem (obr. 28:3). Podobně se v objektu 170 zachoval téměř celý koflík o průměru 7 cm s ouškem a oblým dnem (27:2, 30:6). Podobný tvar pochází také ze sídliště v Makotřasech (okr. Kladno; *Pleslová-Štiková 1985*, Pl. LXIX:3). Koflíky, zvláště pak ty zdobené, sloužily zřejmě jako rituální nádoby při ceremoniálních picích obřadech (*Zápotocký 2000b*, 611–612; *Vencl 1994*, 296–297).

3.10.7. Ostatní

Z ostatních keramických nálezů je třeba zmínit tři zlomky láhve s límcem. V objektu 171 byla nalezena typická hrdla s prstencem (obr. 27:8, 11; 30:8). Tyto nádoby se vyskytují již v baalberské fázi, ale jejich výskyt je spojen především se salzmündskou fází (viz kap. 2.4. Chronologie kultury nálevkovitých pohárů). Analogie můžeme nalézt např. na výšinném sídlišti Čáslav-Hrádek, kde je prstenec dokonce zdobený důlky. Zlomek hrdla je datován do baalberské fáze (*Zápotocký 1998*, obr. 6:1). Na lokalitě Makotřasy (okr. Kladno) byly objeveny lahve s límcem náležející do sířemské fáze (*Pleslová-Štiková 1985*, Pl. LXVIII:1, 4).

Zajímavý je též objev zlomku miniatury z objektu 48 (obr. 19:10, 28:1). Jedná se pravděpodobně o miniaturu džbánku. Plece jsou zdobeny vodorovně šrafovanými trojúhelníky. Motivy rytých trojúhelníků známe od post-jordanovského období, avšak analogie k výskytu miniatur v období kultury nálevkovitých pohárů dosud nalezeny nebyly.

Keramický inventář doplňují tři přesleny z keramicky nebohatšího objektu 130. Jedná se o jednoduché ploché přesleny typu 841 (*Zápotocký 2000a*, 50). V jednom případě je přeslen zdobený paprskovitými rýhami, ve zbývajících dvou případech jsou přesleny zcela bez výzdoby. Podobné nálezy byly objeveny např. na sídlišti v Hergetově pískovně v Praze-Lysolajích nebo v Makotřasech (okr. Kladno; *Pleslová-Štiková 1972b*, obr. 44:6, 7; *1985*, Pl. LVII:6). Přeslen se jako samostatný předmět zhotovoval od mladšího neolitu (předtím se používaly druhotně opracované keramické střepy). Většinou se jedná o diskovitý nebo kuželovitý tvar se středovým otvorem, často s jednoduchou výzdobou. Používal se jako setrvačnick ke spřádání vlákna (*Sklenář – Sklenářová – Slabina 2002*, 295).

Skupinu nálezů uzavírá hliněný váleček s otvorem neznámého účelu (obr. 22:10). Mohlo by se jednat o předmět rituálního či technického charakteru, např. nákončí měchu nebo dyznu (*Zápotocký 2000a*, Taf. 4:20, 21). Funkce nálezu je předmětem dalších diskusí.

3.10.8. Dna a okraje

Ve sledovaném souboru se nachází celkem 360 zlomků okrajů a 129 zlomků den. Většinu z nich se podařilo zařadit dle typologie M. Zápotockého (*Zápotocký 2000a*, 51). Tabulka č. 6 udává, že nejpočetněji jsou zastoupeny okraje nezdobené jednoduše zaoblené typu o-1 (68,6 %), dále následují okraje s plastickou lištou nezdobenou (13,6 %) a okraje s plastickou lištou členěnou prstováním (7,7 %). Prstovaná lišta se objevuje převážně u zásobních hrnců, ale můžeme se s ní setkat také u pohárů a mís. Tento způsob výzdoby se na okrajích vyskytuje již od mladší fáze kultury s vypíchanou keramikou a přetrvává až do středního eneolitu (*Zápotocký 1958*, 688–689; *1996*, 443). V pěti případech se vyskytly okraje s vnitřní lištou (1,3 %). Tato úprava okraje se vyskytuje ve všech stupních kultury nálevkovitých pohárů (*Dobeš – Kostka – Stolz 2007*, 106). Mezi okraji zařazenými do sloupce „jiné“ (8,6 %) se objevují pupky pod okraji, lalokovité výčnělky, přesekávané okraje, důlky apod. Většina identifikovaných tvarů má nálevkovitě rozevřené hrdlo, a to častěji prohnuté než přímé. Objevuje se u pohárů, džbánů, amfor a zásobních hrnců.

V případě den se nejčastěji objevují plochá dna typu D1-3 (63,5 %), z čehož nejpočetnější je typ D1 (49,6 %). Zaoblená dna typu D4 (34,8 %) tvoří druhou nejpočetnější skupinu po D1. Dna oble vymezená jsou charakteristická pro raný a starý eneolit. Např. na lokalitě Ústí nad Labem-Trmice jsou zaoblená dna zastoupena 38,1 % (*Zápotocký 1996*, 444). Podobné hodnoty u rozdělení den byly získány ze sídliště z období baalberské fáze v Benátkách, okr. Hradec Králové (*Kalferst – Zápotocký 1991*, 401–402). V souboru naopak zcela chybí typ D6 představující tvary na nožce, které se objevují již v kultuře s vypíchanou keramikou. Jejich výskyt můžeme zaznamenat i v jordanovské kultuře a ve starším stupni kultury nálevkovitých pohárů (*Dobeš – Zápotocký 2009*, 277).

Č. obj.	Typ obj.	Atyp	Dna	Okraje	Profil	Σ
48 (povrch)	Hliník ?	20	/	1	2	23
48 (0-20)	Hliník ?	41	7	11	14	73
48 (20-40)	Hliník ?	25	9	1	1	36
48 (40-60)	Hliník ?	53	6	9	1	69
116 (0-20)	Hliník ?	178	1	20	3	202
116 (20-50)	Hliník ?	244	8	34	7	293
116 (50-80)	Hliník ?	107	5	15	6	133
116 (80-90)	Hliník ?	45	1	3	1	50
127 (0-30)	?	33	1	3	/	37
127 (30-90)	?	9	3	2	/	14
130 (povrch)	Hliník ?	39	3	5	/	47
130 (0-20)	Hliník ?	566	10	48	6	630
130 (20-40)	Hliník ?	151	2	17	/	170
130 (40-60)	Hliník ?	147	2	10	4	163
130 (60-90)	Hliník ?	108	4	13	14	139
130 (90-110)	Hliník ?	23	/	1	2	26
130 (110-130)	Hliník ?	4	/	/	/	4
132 (0-10)	?	8	/	3	/	11
132 (10-40)	?	11	2	3	1	17
132 (40-65)	?	4	/	1	/	5
161 (povrch)	Hliník ?	/	/	2	2	4
162 (0-20)	Zásobní jáma ?	23	/	3	1	27
162 (20-40)	Zásobní jáma ?	40	/	12	/	52
162 (40-60)	Zásobní jáma ?	94	2	11	/	107
162 (60-80)	Zásobní jáma ?	48	2	5	/	55
162 (80-100)	Zásobní jáma ?	18	1	1	25	45
162 (100-120)	Zásobní jáma ?	46	2	3	21	72
163 (0-30)	Zásobní jáma ?	14	1	6	1	22
166 (0-30)	Zásobní jáma	13	1	2	/	16
166 (30-70)	Zásobní jáma	4	/	26	1	31
167 (0-10)	Zásobní jáma	85	9	11	7	112
167 (10-20)	Zásobní jáma	566	17	45	8	636
167 (20-35)	Zásobní jáma	57	4	2	71	134
168 (0-20)	?	53	/	3	1	57
169 (0-30)	Zásobní jáma ?	51	3	4	2	60
170 (0-20)	Zásobní jáma	75	/	6	4	85
171 (0-5)	Zásobní jáma ?	31	/	3	2	36
171 (5-20)	Zásobní jáma ?	69	/	4	4	77
171 (20-40)	Zásobní jáma ?	40	/	4	/	44
171 (40-60)	Zásobní jáma ?	44	3	5	/	52

Č. obj.	Typ obj.	Atyp	Dna	Okraje	Profil	Σ
171 (60-80)	Zásobní jáma ?	38	20	2	5	65
Σ		3225	129	360	217	3931
%		82	3,2	9,1	5,5	

Tab. 4. Velké Přílepy, zastoupení keramiky v jednotlivých objektech. Ve sloupci Profil jsou uvedené zlomky – tzv. typické střepy (pupky, ucha, zlomky zdobené a výrazně profilované), nezahrnuté mezi Dna a Okraje.

Typy den	Počet zl.	%	Typy okrajů	Počet zl.	%
d-1	64	49,6	o-1	260	72,2
d-2	14	10,8	o-2	5	1,3
d-3	4	3,1	o-4	21	5,8
d-4	45	34,8	o-5	4	1,1
d-5	2	1,5	o-8	1	0,2
			o-92	52	14,4
			o-93	12	3,3
			o-96	4	1,1
			o-97	1	0,2
Σ	129	100		360	100

Tab. 5. Velké Přílepy, typologické zastoupení den a okrajů.

Zl. okrajů						
Číslo obj.	Nezdobené	Okr. plast. lišta nezdobená	Okr. plast. lišta členěná prstováním	Okr. lišta zevnitř	Jiné	Σ
48	17	2	2	/	/	21
116	58	9	7	1	2	77
127	3	/	/	/	/	3
130	77	3	4	1	9	94
132	6	/	/	/	/	6
161	/	/	1	/	1	2
162	34	/	/	/	1	35
163	5	/	/	1	/	6
166	1	20	7	/	1	29

Zl. okrajů						
Číslo obj.	Nezdobené	Okr. plast. lišta nezdobená	Okr. plast. lišta členěná prstováním	Okr. lišta zevnitř	Jiné	Σ
167	29	13	5	2	12	61
168	3	/	/	/	/	3
169	4	1	/	/	/	5
170	4	/	1	/	/	5
171	6	1	1	/	5	13
Σ	247	49	28	5	31	360
%	68,6	13,6	7,7	1,3	8,6	

Tab. 6. Velké Přílepy, rozdělení zlomků okrajů dle výzdoby.

3.10.9. Výzdoba

Zdobené zlomky jsou z celkového počtu keramiky (3931 zl.) zastoupeny pouze 1,8 %. Pro období nálevkovitých pohárů je nízká zdobnost keramiky charakteristická. V převážné většině se jedná o okraje s lištou členěnou prstováním, dále různé výčnělky a pupky. Rytá výzdoba se objevuje pouze v minimu případů. Plastická lišta členěná prstováním je ztvárněna v mnoha variantách. Objevují se různě provedené důlky či záseky v rozdílných vzdálenostech od okraje nádob. Ve stylu zpracování nelze vysledovat pravidelnost. Důlky se liší tvarem i velikostí (srov. např. obr. 21:5, 26:5, 27:9). Plastická lišta členěná prstováním se vyskytuje již od raného eneolitu a přetrvává až do středního eneolitu (viz kap. 3.10.1. Nálevkovité poháry a nálevkovité hrnce; 3.10.8. Dna a okraje).

Rytá výzdoba se objevuje u zlomku miniatury, kde jsou na výduti vodorovně šrafované trojúhelníky (obr. 19:10, 28:1). V souboru se nacházejí dva zlomky koflíků zdobených malými důlky vyplněnými bílou inkrustací (obr. 19:1, 14; 28:4, 5). Tato výzdoba je typická pro tzv. wiórecký typ. Další zlomek koflíku představuje okraj zdobený charakteristickým kolkováním (obr. 27:3, 30:10; viz kap. 3.10.6. Koflíky). V jednom případě

se vyskytla polovina dna, které je zdobeno z vnější strany v místě nasedání těla řádkem kapkovitých důlků. K tomuto zlomku se zatím nevyskytuje na ostatních lokalitách analogie (obr. 19:11, 28:2).

Plastickou výzdobu zastupují zejména pupky a lalokovité výčnělky. Různě tvarované pupky se vyskytují již od pozdní kultury s vypíchanou keramikou a v různých variantách pokračují až do středního eneolitu. V jednom případě se vyskytl zlomek těla s tzv. vousy (obr. 22:3). Jedná se o plastickou výzdobu ve tvaru obráceného U, nejčastěji se vyskytující pod uchy džbánů (viz kap. Džbány).

Zajímavým objevem je také zlomek tordovaného okraje s plastickou lištou členěnou prstováním (obr. 27:6, 30:9). Jedná se o hrnec s úpravou těla tzv. barbotino. Keramika se před vypálením potře další vrstvou hlíny, čímž vznikne hrubý a drsný povrch (Pavlů 2005, 296). Zlomky keramiky s podobnou úpravou povrchu pocházejí také ze sídliště v Makotřasech (okr. Kladno; Pleslová-Štiková 1985, Pl. III:5, XXXV:9?). Otázkou však zůstává, zda se skutečně jedná o nádobu náležející kultuře nálevkovitých pohárů, či zda jde o příměs jiné kultury. Zejména tordovaný okraj působí jako cizorodý prvek a vzhledem k polykulturnosti lokality nelze s jistotou vyloučit příslušnost k jiné kultuře.

3.10.10. Úprava povrchu nádob

Z tabulky č. 8 vyplývá, že v souboru jednoznačně převažuje hlazený povrch (88,67 %). Leštění, jemné hlazení a ledabylé hlazení je zastoupeno 1,04 %, 1,39 % a 1,17 %. Dohromady tato skupina hladkých povrchů dosahuje celkem 92,3 %. Naproti tomu povrch drsný (6 %) a blátivý (1,6 %) představuje hodnotu pouze 7,6 %. Tolik oblíbené zdrsnění v raném eneolitu (převážně na zásobnicích) stojí ve starším eneolitu pouze na okraji zájmu.

Tyto zjištěné výsledky nijak nevybočují od hodnot získaných na jiných lokalitách z období kultury nálevkovitých pohárů (srov. *Kalferst – Zápotocký 1991*, 403–404).

Úprava povrchu ⁶	Σ	%
1	41	1,04
2	3486	88,67
21	55	1,39
25	46	1,17
3	236	6
31	63	1,6
Jiné	4	0,1
Celkem	3931	

Tab. 7. Velké Přílepy, rozdělení zlomků dle úpravy povrchu.

3.10.11. Datování

Na základě analýzy keramiky byla ve Velkých Přílepech prokázána existence sídelního areálu ve starším období české skupiny kultury nálevkovitých pohárů. Tento úsek bývá označován jako širemská fáze, která je charakterizována především kolkovanou výzdobou keramiky, poukazující na příbuznost s polskou skupinou kultury nálevkovitých pohárů, tzv. wiórecký styl (*Zápotocký 2008*, 63, 77–78). V objektu mohylové kultury s intruzí keramiky kultury nálevkovitých pohárů, bylo nalezeno tělo s plastickou výzdobou tzv. vousy. I když je tato výzdoba typická pro baalberskou fázi, můžeme se s ní setkat i na lokalitách ze širemské fáze (viz kap. 3.10.5. Džbány). Datování jednotlivých fází je založeno na typologii keramiky. Kompletní nálezový soubor ze sídliště ve Velkých Přílepech však obsahuje

⁶ Povrch: 1 – leštěný, 2 – hlazený, 21 – jemně hlazený se stopami přeleštění, 25 – ledabyly, nerovně hlazený, 3 – drsný, 31 – jemně blátivý.

prokazatelně také keramiku baalberské a salzmündské fáze. Kultura nálevkovitých pohárů tak byla na zkoumaném sídlišti zastoupena po celé období svého trvání. Vzhledem k tomu, že se na lokalitě vyskytují i objekty dalších eneolitických kultur (badenská kultura, řivnáčská kultura, kultura se šňůrovou keramikou, kultura zvoncovitých pohárů), můžeme uvažovat o kontinuitě osídlení prakticky v celém období eneolitu.

Určení typů keramických nádob není úplné, protože máme k dispozici pouze materiál ve zlomcích, případně známe jen části nádob. Přesto keramika ze souboru Velké Přílepy představuje jednu z nejrozsáhlejších pramenných základů na území Čech a zasloužila by si pozornost dalších badatelů.

3.10.12. Interpretace

Výzkum PhDr. Ivany Vojtěchovské z roku 1999 navázal na námi sledovanou lokalitu a potvrdil pokračování osídlení směrem na sever k silnici na Úholičky (levobřeží Podmoráňského potoka; *Vojtěchovská 1999*). Z celkového počtu 17 zachycených objektů patřily tři ke kultuře nálevkovitých pohárů a další tři byly zařazeny do období eneolitu bez bližšího určení (viz kap. 3.4. Historie zkoumané plochy a archeologické výzkumy v nejbližším okolí). Vzhledem k poloze lokality na poměrně příkrém svahu by se mohlo jednat buď o okraj námi sledovaného sídliště, nebo o okraj dalšího sídliště zachyceného v letech 2006–2007 při archeologickém výzkumu v poloze „Skalka“ (*Daněček 2008b*). Zde bylo odkryto celkem 165 objektů, z čehož 27 objektů náleželo kultuře nálevkovitých pohárů. V poloze „Skalka“ se jedná o další sídliště kultury nálevkovitých pohárů v sousedství naší lokality. Časový horizont existence obou rozsáhlých sídlišť je totožný. Obě polohy byly osídleny jak v siřemské fázi, tak i v salzmündské fázi kultury nálevkovitých pohárů. Otázkou tak zůstává, zda se jednalo o dvě osady v těsném sousedství, či o jeden rozsáhlý sídelní areál.

Vzhledem k prostorovému rozmístění všech tří lokalit (námi sledovaný výzkum, výzkum I. Vojtěchovské na levé straně Podmoraňského potoka a výzkum v poloze „Skalka“), které se téměř dotýkají, by se mohlo jednat o jeden rozsáhlý sídelní areál, jaký nemá na našem území analogie (obr. 9).

Zajímavý fakt představuje absence pohřebiště pro takto rozsáhlý obytný areál, které i přes značnou stavební aktivitu v nejbližším okolí zatím nalezeno nebylo⁷.

---

⁷ Jediný hrobový nález představuje pohřeb starší ženy v zásobní jámě objevené v roce 2008 při výstavbě mateřské školy (*Šulová – Kubálek – Holub 2010*).

4. ZÁVĚR

Zkoumané sídliště z období kultury nálevkovitých pohárů ve Velkých Přílepech (okr. Praha-západ) reprezentuje místo preferované pro osídlení ve starším eneolitu (*Rulf 1983, 76*). Lokalita se nachází v blízkosti menších vodních toků a s dostatkem úrodné půdy. Oblíbenost výhodné polohy ostatně dokládá i využívání tohoto území prakticky ve všech obdobích zemědělského pravěku. Sídliště kultury nálevkovitých pohárů ve Velkých Přílepech významně doplňuje naši dosavadní pramennou základnu. Keramika datuje lokalitu do sířemské fáze⁸ staršího období české skupiny kultury nálevkovitých pohárů. Jedná se o rozsáhlý obytný areál v otevřené poloze beze stop ohrazení. Bližší vyhodnocení nálezové situace prokáže, zda se jedná o objekty jedné osady, nebo o více osad následných. Vzhledem k dosud zjištěným faktům o délce trvání osídlení v širším časovém horizontu, se spíše jednalo o více následných osad. Získaný keramický soubor vykazuje značné množství shodných morfologických znaků s keramikou z Makotřas (okr. Kladno), kde bylo osídlení zachyceno též nejsilněji v období sířemské fáze. Tam se však jedná o poměrně menší rozsah osídlení (*Pleslová-Štiková 1985*). Další nehrazené osady ze sířemské fáze se nacházely také v Praze-Lysolajích a ve Vikleticích na Chomutovsku (*Pleslová-Štiková 1972b; Zápotocký 2002b*). Podobný keramický soubor s kolkovanou keramikou byl získán i z výšinného sídliště Mužký-Hrada (*Pleslová-Štiková 1981*).

Sledované sídliště ve Velkých Přílepech společně s osídlením zjištěným dalšími výzkumy v jeho bezprostředním okolí představuje unikátní a u nás zatím nejrozsáhlejší sídelní areál (obr. 9; *Daněček 2008; Vojtěchovská 1999*). Nález měděného slitku na sídlišti v poloze na „Skalce“ jenom podtrhuje význam zdejšího osídlení ve starším eneolitu. Zhodnocení celého sídelního areálu bude předmětem dalšího bádání.

---

⁸ Jedná se o keramiku ze 14 vybraných objektů. Na ploše výzkumu se nacházelo celkem 58 objektů kultury nálevkovitých pohárů, které jsou předběžně datovány do období baalberské, sířemské i saldmündské fáze.

5. LITERATURA A PRAMENY

- Axamit, 1932*: Bádenská keramika v Čechách. Památky archeologické 38, 2–8.
- Balatka, B. 2001*: Geomorfologické poměry a členění reliéfu. In: Kovanda a spoluautoři, Neživá příroda Prahy a jejího okolí, Praha, 11 – 17.
- Becker, C. J. 1947*: Mosefundne Lerkar fra Yngre Stenaldet. Studier over Tregtbaegerkulturen i Danmark. Aarbøger.
- Boháč, P. – Kolář, J. 1996*: Vyšší geomorfologické jednotky České republiky. Praha.
- Böhm, J. 1953*: Studie o periodizaci pravěkých dějin. Památky archeologické 44, 1–32.
- Černá, E. – Velímský, T. 1991*: Lidské kosterní pozůstatky v sídlištních objektech kultury nálevkovitých pohárů v Malém Březně, okr. Most. Archeologické rozhledy 43, 47–62.
- Daněček, D. 2007*: Archeologické výzkumy středočeského muzea v Roztokách u Prahy v roce 2006. Středočeský vlastivědný sborník 25, 96–98.
- Daněček, D. 2008a*: Archeologické výzkumy středočeského muzea v Roztokách u Prahy v roce 2007. Středočeský vlastivědný sborník 26, 109.
- Daněček, D. 2008b*: Velké Přílepy, k.ú. Velké Přílepy 2006–2007. Nálezová zpráva o předstihovém archeologickém výzkumu na stavbě příjezdové komunikace na ppč. 64/29 a osmi bytových domů na ppč. 64/30, 31, 32, 33, 34, 39, 43, 44. Středočeské muzeum Roztoky.
- Daněček, D. – Průchová, E. – Turek, J. 2009*: Žárový pohřeb kultury zvoncovitých pohárů v sídlištním kontextu z Velkých Přílep, okr. Praha-západ. Archeologie ve středních Čechách 13, 173–191.
- Daněček, V. – Turek, J. 1997*: Nově objevená eneolitická naleziště na Kladensku a Slánsku. Poznámky ke studiu kamenné broušené industrie českého eneolitu. Archeologie ve středních Čechách 1, 127–141.
- Dobeš, M. – Kostka, M. – Stolz, D. 2007*: Sídliště kultur jordanovské a nálevkovitých pohárů v Praze-Ďáblicích. Archeologie ve středních Čechách 11, 79–124.

- Dobeš, M. – Zápotocký, M. 2009: Sídliště raného až staršího eneolitu v Hřebči, okr. Kladno. Příklad dlouhodobě otevřeného pravěkého objektu. Archeologické rozhledy 61, 265–284.*
- Felcman, J. 1898: Archeologický výzkum „Údolí Svatojiřského potoka“ a okolí. Památky archeologické 17, 13–40.*
- Felcman, J. 1098: Hroby se skrčenými kostrami v Kamýku, okres Smíchovský. Památky archeologické 23, 237–250.*
- Filip, J. 1948: Pravěké Československo. Praha.*
- Gottwald, A. 1925: Mohyly se žárovými hroby nordickými u Slatinek. ČMO 36, 8.*
- Gottwald, A. 1926: Žárové hroby v mohylách u Ohrozimi. ČMO 37, 52–53.*
- Havel, J. 1986: Baba – výšinné sídliště kultury nálevkovitých pohárů v Praze 6-Dejvicích, AMP 82. Praha.*
- Horáková-Jansová, 1933: Prehistorické nálezy v roce 1932. Památky archeologické 39, 87–90.*
- Höfer, P. 1902: Baalberge. Jahresschrift für mitteldeutsche Vorgeschichte 1, 16–49.*
- Jakimowicz, R. 1914: Nordická jáma kulturní v Kamýku. Památky archeologické 26, 166–167.*
- Janská, E. 1957: Sídliště v Hostivicích u Prahy a otázka salzmündské skupiny. Archeologické rozhledy 9, 152–160, 185–186.*
- Kalfers, J. – Zápotocký, M. 1991: Sídliště za staršího období kultury nálevkovitých pohárů u Benátek, okr. Hradec Králové. Archeologické rozhledy 43, 376–407.*
- Křišťuf, P. 2003: Pohřebiště ve Velkých Žernosekách a problém mohyl KNP v Čechách. In: Otázky neolitu a eneolitu 2003, 287–294.*
- Lutovský, M. – Smejtek, L. a kol. 2005: Pravěká Praha. Praha.*
- Mašek, J. red. 1995: Základní geologická mapa ČSFR 1 : 25 000, list 12–232 Buštěhrad. Praha.*

- Mašek, J. et al. 1990:* Vysvětlivky k základní geologické mapě ČSSR, list 12–232 Buštěhrad. Praha.
- Matoušek, V. – Stolz, D. 2006:* Berounsko a Hořovicko v pravěku a raném středověku. Hořovice.
- Motyková, K. 1998:* Mohyla z pozdní doby kamenné zůstane v Nymburce zachována. *Polabí* 32, 6–26.
- Moucha, V. 1963:* Eneolitické pohřebiště ve Velkých Žernosekách. *Časopis Národního muzea, řada historická* 132, 125–136.
- Moucha, V. 2008:* Doplnky k eponymnímu nález ze Siřemi (Zürau) v severozápadních Čechách. *Archeologie ve středních Čechách* 12, 113–126.
- Müller V. et al. 1991:* Vysvětlivky k souboru geologických a ekologických účelových map přírodních zdrojů v měřítku 1 : 50 000, list 12–23 Kladno. Praha.
- Neustupný, E. 1961:* Nález kultury nálevkovitých pohárů z Postoloprta, okr. Žatec. *Památky archeologické* 52, 100–104.
- Neustupný, E. 1969:* Absolute chronology of the neolithic and aeneolithic periods in central and south-east europe II. *Archeologické rozhledy* 21, 783–810.
- Neustupný, E. 1973:* Die Badener Kultur. In: *Symposium über die Entstehung und Chronologie der Badener Kultur*, Bratislava, 317–352.
- Neustupný, E. 2001:* The Origin of Megalithic Architecture in Bohemia and Moravia. In: *Biehl, P. – Bertemes, F. – Meller, H. (eds.): The Archaeology of Cult and Religion*, Budapest (*Archaeolingua*), 203–207.
- Neustupný, E. (ed.) 2008:* *Archeologie pravěkých Čech 4. Eneolit*. Praha.
- Neustupný, J. 1951:* *Vorgeschichte der Lausitz*. Berlin–Leipzig.
- Pallardi, J. 1914:* Die relative Chronologie der jüngeren Steinzeit in Mähren, *WPZ I*, 256–277.
- Pavelčík, J. 1972:* Výšinná osada s kanelovanou keramikou v Hlinsku u Lipníka. *Archeologické rozhledy* 24, 163–167.

- Pavelčík, J. 1979: Depot měděných šperků z Hlinska u Lipníku n./Beč. Památky archeologické 73, 261–339.*
- Pavlů, I. 2005: Neolitizace střední Evropy. Archeologické rozhledy 57, 293–302.*
- Pleiner, R. a kol. 1978: Pravěké dějiny Čech. Praha.*
- Pleinerová, I. 1990: Dva eneolitické dlouhé domy z Března. Památky archeologické 81, 255–274.*
- Pleinerová, I. 2002: Hostivice: Animal and human skeletons from an early eneolithic settlement. Památky archeologické 93, 5–28.*
- Pleslová, E. – Knor, A. 1964: Výzkum sídliště kultury nálevkovitých pohárů v Makotřasích. Archeologické rozhledy 16, 473–481.*
- Pleslová-Štiková, E. 1961: Eneolitické láhve s límcem v Čechách a na Moravě. Památky archeologické 52, 105–116.*
- Pleslová-Štiková, E. 1972a: Funkce příkopů na sídlišti kultury nálevkovitých pohárů v Makotřasích (okr. Kladno). Archeologické rozhledy 24, 269–277.*
- Pleslová-Štiková, E. 1972b: Eneolitické osídlení v Lysolajích. Památky archeologické 63, 3–141.*
- Pleslová-Štiková, E. 1973: Die Kultur mit kannelierter Keramik in Böhmen. In: Symposium über die Entstehung und Chronologie der Badener Kultur, Bratislava, 393–425.*
- Pleslová-Štiková, E. 1981: Mužský u Mnichova Hradiště: pravěká skalní pevnost. Památníky naší minulosti 10. Praha.*
- Pleslová-Štiková, E. 1985: Makotřasy: A TRB site in Bohemia. Fontes archaeologici Pragenses 17. Pragae.*
- Pleslová-Štiková, E. – Marek, F. – Horský, Z. 1980: A square of the Funel Beaker Culture (3.500 B.C.) at Makotřasy (Central Bohemia) a paleoastronomic Struktura. Archeologické rozhledy 32, 3–35.*
- Podborský, V. 2002: Dějiny pravěku a rané doby dějinné. Brno.*

- Podborský, V. (ed.) 1993: Pravěké dějiny Moravy. Vlastivěda moravská 3. Brno.*
- Priedel, H. 1936: Nosswitzer Gräber aus Zürau in Nordwestböhmen. Mannus 28, 511–517.*
- Prudká, A. 1978: Výzkum baalberských mohyl na Ostichovci u Slatinek, okr. Prostějov. Přehled výzkumů 1976, 21–22.*
- Rulf, J. 1983: Přírodní prostředí a kultury českého neolitu a eneolitu. Památky archeologické 74, 35–95.*
- Schránil, J. 1928: Vorgeschichte Böhmen und Mährens. Berlin und Leipzig.*
- Sklenář, K. 1992: Archeologické nálezy v Čechách do roku 1870. Prehistorie a protohistorie. Praha.*
- Sklenář, K. – Matoušek, V. 1992: Osídlení Českého krasu od neolitu po středověk. Zprávy České archeologické společnosti – Supplément 14. Praha.*
- Sklenář, K. – Sklenářová, Z. – Slabina, M. 2002: Encyklopedie pravěku v Čechách, na Moravě a ve Slezku. Praha.*
- Skutil, J. 1946: Moravské prehistorické výkopy a nálezy oddělení moravského pravěku Zemského musea 1937–1944. Časopis Moravského musea 33, 73–78.*
- Schmidt, V. 1899: Archeologický výzkum „Údolí Svatojiřského“ a okolí. Památky archeologické 17, 551–564.*
- Smejtek, L. – Vojtěchovská, I. 1997: Velké Přílepy 1994–1995: Předběžné výsledky a strategie výzkumu zanikající lokality. Archeologické rozhledy 49, 9–18.*
- Smejtek, L. – Vojtěchovská, I. 1998: Nové doklady osídlení ze sklonku eneolitu a počátku doby bronzové ve Velkých Přílepech, okr. Praha-západ. Středočeský vlastivědný sborník 16, 111–123.*
- Stocký, A. 1926: Pravěk země české, Díl I – věk kamenný. Praha.*
- Šmíd, M. 1992: Druhé eneolitické mohylové pohřebiště na katastru obce Náměšť na Hané, okr. Olomouc. Pravěk NŘ 1, 44–65.*
- Šmíd, M. 1997: Sídliště kultury s nálevkovitými poháry u Laškova, okr. Prostějov. Pravěk NŘ 6, 1996, 97–138.*

- Šmíd, M. 2007: Rmíz u Laškova, Pevnost kultury nálevkovitých pohárů. Archeologické památky střední Moravy 14. Olomouc.*
- Šreinová, B. – Šrein, V. – Štastný, M. 2002: Horniny z okolí Vraného nad Vltavou. In: Otázky neolitu a eneolitu našich krajín, Nitra 2001, 405–408.*
- Štiková, E. 1954: Eneolitická skupina nálevkovitých pohárů v Čechách. Archeologické rozhledy 6, 369–392.*
- Štiková, E. 1955: K problematice třídění českého eneolitu. Památky archeologické 46, 30–51.*
- Šulová, L. – Kubálek, P. – Holub, M. 2010: Pohřeb ženy v sídlištní jámě kultury s nálevkovitými poháry ve Velkých Přílepech (okr. Praha-západ). Archeologie ve středních Čechách, v tisku.*
- Turek, J. 2005: Praha kamenná. Eneolit – pozdní doba kamenná. In: Lutovský, M. – Smejtek, L. a kol.: Praha pravěká, Praha, 239-348*
- Vencl, S. 1994: Archeologie žízňě. Archeologické rozhledy 46, 283–305.*
- Vojtěchovská, I. 1999: Nálezová zpráva o předstihovém archeologickém výzkumu na staveništi příjezdové komunikace a tří rodinných domků – Velké Přílepy, okr. Praha-západ. Středočeské muzeum Roztoky.*
- Zápotocký, M. 1956: Baalberská skupina v Čechách. Archeologické rozhledy 8, 539–563.*
- Zápotocký, M. 1957: K problému počátku kultury nálevkovitých pohárů. Archeologické rozhledy 9, 206–208.*
- Zápotocký, M. 1958: Problém periodisace kultury nálevkovitých pohárů v Čechách. Archeologické rozhledy 10, 664–700.*
- Zápotocký, M. 1995: Čáslavská kotlina v eneolitu (1. část). Archeologické rozhledy 48, 58–90.*
- Zápotocký, M. 1996: Raný eneolit v severočeském Polabí. Archeologické rozhledy 48, 404–459, 543–544.*
- Zápotocký, M. 1998: Čáslavská kotlina v eneolitu (2. část). Výšinné sídliště Hrádek v Čáslavi. Archeologické rozhledy 50, 557–585.*

- Zápotocký, M. 2000a:* Cimburk und die Höhensiedlungen des frühen und älteren Äneolithikums in Böhmen. Památky archeologické – Supplementum 12.
- Zápotocký, M. 2000b:* Keramika s brázděným vpichem a synchronizace Čech, Moravy a středního Podunají ve starším eneolitu. Archeologické rozhledy 52, 595–622.
- Zápotocký, M. 2002a:* Eneolitická broušená industrie a osídlení v regionu Čáslav–Kutná Hora. In: Pavlů, I. (ed.): Bylany Varia 2, Praha, 159–227.
- Zápotocký, M. 2002b:* K sídelním a pohřebním areálům kultury nálevkovitých pohárů v severozápadních Čechách: Vikletice, okr. Chomutov. In: Čech, P. – Smrž, Z. (eds.): Sborník Drahomíru Kouteckému, Most, 281–307.
- Zápotocký, M. 2008:* Kultura nálevkovitých pohárů ve starším eneolitu. In: Neustupný, E. (ed.): Archeologie pravěkých Čech 4. Eneolit, Praha, 61–82.
- Zápotocký, M. – Černá, E. – Dobeš, M. 1989:* Michelsberské nálezy ze severozápadních Čech. Památky archeologické 80, 30–58.
- Zápotocký, M. – Dreslerová, D. 1996:* Jenštejn. Eine neuentdeckte frühäneolithische Gruppe in Mittelböhmen. Památky archeologické 87, 5–58.
- Zápotocký, M. – Zápotocká, M. 1997:* Hradiště Cimburk u Kutné Hory a otázka staršího (bolerázského) stupně badenské kultury v Čechách. Sborník prací filozofické fakulty brněnské univerzity M2, 135–153.
- Žebera, K. 1944:* Osídlení buštěhradského katastru od pravěku ke dnešku. Sborník České společnosti zeměpisné 49, 16–21.

6. OBRAZOVÁ PŘÍLOHA

6.1. Komentář k příloze

V tabulce č. 5 je zaznamenán veškerý keramický materiál pocházející ze zkoumaných objektů. Uveden je podrobný popis keramických zlomků s příslušným typologickým zařazením. Při popisu keramiky byly použity zkratky: o. – okraj, h. – hrdlo, t. – tělo, d. – dno (od nich odvozené zkratky složené, např. o.-t. – zlomek sahající od okraje po tělo), orn. – výzdoba. Průměr okraje či dna je uveden pouze v případě, kdy je spolehlivě měřitelný. Analýza keramiky byla provedena dle typologie Milana Zápotockého, vytvořené pro keramický soubor pocházející z výšinného sídliště Cimburk u Kutné Hory (*Zápotocký 2000a*, 41–55). Přesto, že hradiště Cimburk bylo osídleno především v období baalberské fáze, tuto typologii je možno využít i pro soubory ze sířemské fáze, jelikož tvarové spektrum nádob se téměř nezměnilo.

Veškerý dokumentační materiál pocházející z výzkumu ve Velkých Přílepech byl v roce 2002 zničen katastrofálními povodněmi, které postihly Středočeské muzeum v Roztokách u Prahy. Díky jednomu z autorů výzkumu, PhDr. Luboru Smejtkovi, zůstal v kopiích zachován alespoň celkový plán výzkumu a kresebná dokumentace jednotlivých objektů. Fotodokumentace, uložená pouze v roztockém archivu, bohužel podlehlá zkáze kompletně.

6.2. Formulář keramického materiálu.....	Tab. 8
---	---------------

6.3. Mapy

Výřez ze základní mapy s vyznačením polohy výzkumu.....	Obr. 7
Ortofoto mapa s vyznačením polohy výzkumu	Obr. 8
Vyznačení polohy výzkumů v bezprostřední blízkosti zkoumané plochy.....	Obr. 9

6.4. Celkový plán zkoumané plochy

Celkový plán plochy s vyznačením zkoumaných objektů	Obr. 10
---	---------

6.5. Kresebná dokumentace objektů

Kresebně dokumentovaný objekt č. 48, 116.....	Obr. 11
Kresebně dokumentovaný objekt č. 127, 130.....	Obr. 12
Kresebně dokumentovaný objekt č. 132, 162.....	Obr. 13
Kresebně dokumentovaný objekt č. 163, 166, 167.....	Obr. 14
Kresebně dokumentovaný objekt č. 168.....	Obr. 15
Kresebně dokumentovaný objekt č. 169, 170.....	Obr. 16
Kresebně dokumentovaný objekt č. 171.....	Obr. 17

6.6. Kresebná a fotografická dokumentace keramiky

Kresebná dokumentace keramiky z objektů 48, 116.....	Obr. 18
Kresebná dokumentace keramiky z objektů 116, 127, 130.....	Obr. 19
Kresebná dokumentace keramiky z objektu 130.....	Obr. 20
Kresebná dokumentace keramiky z objektů 132, 161, 162.....	Obr. 21

Kresebná dokumentace keramiky z objektů 162, 163, 166.....	Obr. 22
Kresebná dokumentace keramiky z objektů 167, 168, 169.....	Obr. 23
Kresebná dokumentace keramiky z objektu 167.....	Obr. 24
Kresebná dokumentace keramiky z objektu 167.....	Obr. 25
Kresebná dokumentace keramiky z objektů 170, 171.....	Obr. 26
Fotografická dokumentace keramiky z objektů 48, 116, 130.....	Obr. 27
Fotografická dokumentace keramiky z objektů 130, 162, 166, 167.....	Obr. 28
Fotografická dokumentace keramiky z objektů 167, 170, 171.....	Obr. 29

Tab. 8. Velké Přílepy, formulář keramického materiálu.

objekt	číslo sáčku	vrstva/cm	kresba ano/ne	foto ano/ne	typ zlomku	zachovanost	okraj/dno	průměr/cm	povrch	keramická třída	počet zlomků	orn/popis/poznámka
48	216	povrch	n	n	těl	t	/	/	2	?	1	plastický pupek
48	291	40-60	n	n	dno	d-t	d2	/	2	/	1	
48	216	povrch	n	n	těl	t	/	/	2	atyp	20	
48	216	povrch	n	n	ok	o-h	o1	/	2	pohár	1	
48	216	povrch	a	a	těl	t	/	/	2	miniatura - džbán ?	1	řídce vodorovně šrafované ryté trojúhelníky
48	269	0-20	a	n	ok	o-u-h	o1	/	2	koflík 232	1	
48	269	0-20	n	n	těl	t	/	/	2	atyp	28	
48	269	0-20	n	n	těl	t	/	/	3	atyp	1	
48	269	0-20	a	n	dno	d-t	d3	/	2	/	2	
48	269	0-20	n	n	dno	d-t	d1	/	2	/	2	
48	269	0-20	n	n	ok	o-h	o1	/	2	?	4	
48	269	0-20	n	n	dno	d-t	d2	/	2	/	2	
48	272	20-40	n	n	dno	d	/	/	2	/	2	
48	272	20-40	n	n	těl	t	/	/	3	atyp	1	
48	272	20-40	n	n	těl	t	/	/	2	atyp	23	
48	272	20-40	n	n	těl	t	/	/	1	atyp	1	
48	272	20-40	n	n	dno	d-t	d1	/	2	/	5	
48	272	20-40	a	a	dno	d-t	d1	/	2	?	2	dno zdobené kapkovitými důlky
48	272	20-40	a	n	těl	t	/	/	3	/	1	tělo s výčnělky
48	272	20-40	n	n	ok	o-h	o1	/	21	pohár	1	
48	287	40-60	n	n	těl	t	/	/	2	atyp	26	
48	287	40-60	a	n	ucho	u	/	/	2	/	1	páskové ucho š. 1 cm
48	287	40-60	n	n	ok	o	o1	/	2	pohár	2	
48	287	40-60	n	n	ok	o	o1	/	2	pohár	1	
48	287	40-60	n	n	ok	o	o92	/	2	?	1	okrajová plastická lišta nezdobená
48	287	40-60	n	n	ok	o-h	o1	/	21	?	1	
48	291	40-60	a	a	dno	d-t	d1	9	2	?	5	lepená spodní část nádoby
48	291	40-60	n	n	těl	t	/	/	2	atyp	16	
48	291	40-60	n	n	těl	t	/	/	3	atyp	2	
48	291	40-60	a	n	ok	o-h-u	o1	10	2	šálek? džbán?	1	páskové ucho od okraje š. 2 cm
48	291	40-60	a	a	ok	o-h-u	o4	/	21	koflík 213	1	
48	291	40-60	n	n	ok	o-h	o4	/	2	?	1	
48	291	40-60	a	n	ok	o	o5	/	3	?	1	okrajová lišta členěná prstováním
48	298	40-60	n	n	těl	t	/	/	2	atyp	6	
48	298	40-60	n	n	těl	t	/	/	3	atyp	3	
48	299	0-20	a	a	ok	o-h-t-u-d	o1/d5	4	2	koflík 210	4	ucho od okraje š. 1,5 cm

Tab. 8. Velké Přílepy, formulář keramického materiálu.

objekt	číslo sáčku	vrstva/cm	kresba ano/ne	foto ano/ne	typ zlomku	zachovanost	okraj/dno	průměr/cm	povrch	keramická třída	počet zlomků	orn/popis/poznámka
48	299	0-20	n	n	těl	t	/	/	3	atyp	1	
48	299	0-20	n	n	těl	t	/	/	2	atyp	11	
48	299	0-20	n	n	dno	d-t	d2	/	31		1	
48	299	0-20	a	n	ok	o	o92	/	2	?	1	okrajová plastická lišta nezdobená
48	299	0-20	a	n	ok	o	o4	/	2	?	1	okrajová lišta členěná prstováním
48	269	0-20	n	n	těl	t	/	/	2	amfora	14	lepená část výdutě
116	502	20-51	n	n	ok	o	o3	/	32	mísa	2	zdobeno důlky
116	493	0-20	n	n	dno	d	/	12	2	hrnec	1	
116	493	0-20	n	n	těl	t	/	/	3	atyp	13	
116	493	0-20	n	n	těl	t	/	/	2	atyp	162	
116	493	0-20	n	n	ok	o	o1	/	2	pohár	13	
116	493	0-20	n	n	ok	o	o92	/	2	pohár	1	okrajová plastická lišta nezdobená
116	493	0-20	a	a	ok	o-h-u	o1	/	2	koflík	1	páskové ucho š. 2 cm
116	493	0-20	n	n	těl	t	/	/	2	?	1	pupek
116	493	0-20	n	n	ok	o-h	o1	/	31	?	1	
116	493	0-20	n	n	ucho	u	/	/	2	amfora/ mísa 590	1	ucho 48
116	493	0-20	n	n	ok	o-h	o92	/	25	pohár	2	
116	493	0-20	n	n	ok	o	o92	/	3	pohár	1	okrajová lišta členěná prstováním
116	493	0-20	n	n	ok	o	o1	/	2	koflík	1	
116	493	0-20	n	n	těl	t	/	/	1	?	1	orn 1302
116	495	0-20	n	n	těl	t	/	/	2	atyp	3	
116	497	20-50	n	n	dno	d-t	d1	/	2	/	1	
116	497	20-50	a	a	ok	o	o93	/	2	pohár	1	okrajová lišta členěná prstováním
116	497	20-50	n	n	těl	t	/	/	2	hrnec	1	pupek 61 2x
116	497	20-50	n	n	dno	d-t	d3	/	25	/	1	
116	497	20-50	n	n	ok	o-h	o1	/	2	hrnec	2	
116	497	20-50	n	n	ok	o-h	o92	/	31	hrnec 610	1	okrajová plastická lišta nezdobená
116	504	50-80	n	n	dno	d	d1	/	3	/	1	
116	497	20-50	n	n	ok	o-h	o1	/	2	džbán 320	1	
116	497	20-50	n	n	ok	o-h	o1	/	2	pohár	1	
116	497	20-50	n	n	ok	o-h	o1	/	2	pohár	1	prstování pod okrajem
116	497	20-50	a	a	těl	t	/	/	2	koflík	2	trojúhelníky vyplněné vpichy s bílou inkrustací (wiórek)
116	497	20-50	n	n	ucho	u	/	/	2	/	1	páskové ucho š. 2cm
116	497	20-50	n	n	ok	o	o93	/	2	hrnec 610	2	okrajová plastická lišta nezdobená
116	497	20-50	n	n	ok	o-h	o1	/	2	koflík	2	
116	497	20-50	n	n	ok	o	o96	/	3	?	1	náznak lišty zevnitř

Tab. 8. Velké Přílepy, formulář keramického materiálu.

objekt	číslo sáčku	vrstva/cm	kresba ano/ne	foto ano/ne	typ zlomku	zachovanost	okraj/dno	průměr/cm	povrch	keramická třída	počet zlomků	orn/popis/poznámka
116	497	20-50	n	n	ok	o	o1	/	2	koflík	3	
116	497	20-50	n	n	dno	d	d1	3,5	2	koflík	1	
116	497	20-50	n	n	dno	d	d4	/	2	koflík	1	
116	497	20-50	n	n	ucho	u	/	/	2	/	1	páskované ucho š. 2,5 cm
116	497	20-50	n	n	ok	o	o92	/	2	pohár	1	okrajová plastická lišta nezdobená
116	497	20-50	a	a	těl	t	/	/	2	koflík	1	trojúhelníky vyplněné vpichy s bílou inkrustací (wiórek)
116	497	20-50	n	n	ok	o	o1	/	3	?	2	
116	502	20-50	n	n	těl	t	/	/	1	atyp	1	
116	502	20-50	n	n	těl	t	/	/	3	atyp	6	
116	502	20-50	n	n	těl	t	/	/	31	atyp	7	
116	502	20-50	n	n	těl	t	/	/	2	atyp	73	
116	502	20-50	n	n	dno	d	d4	9	2	hrnec	3	
116	502	20-50	a	a	ok	o-h	o92	/	2	pohár	1	okrajová plastická lišta nezdobená
116	502	20-50	n	n	ok	o-h	o1	/	31	pohár	1	
116	502	20-50	n	n	ok	o	o92	/	2	pohár	1	okrajová lišta členěná prstováním
116	502	20-50	n	n	ok	o-h	o93	/	2	pohár	1	okrajová lišta členěná prstováním 110
116	502	20-50	n	n	dno	d	/	8	3	hrnec	1	
116	502	20-50	n	n	ok	o-h	o1	/	2	pohár	1	
116	497	20-50	n	n	ok	o	o1	/	2	pohár	4	
116	502	20-50	n	n	ok	o	o1	/	2	pohár	5	
116	502	20-50	n	n	ok	o	o1	/	2	koflík	1	
116	497	20-50	n	n	těl	t	/	/	2	atyp	144	
116	497	20-50	n	n	těl	t	/	/	3	atyp	11	
116	497	20-50	n	n	těl	t	/	/	31	atyp	2	
116	504	50-80	n	n	ok	o-h-t	o1	/	2	pohár 151	2	
116	504	50-80	a	n	ok	o-h	o1	/	2	hrnec	4	
116	504	50-80	n	n	těl	t	/	/	3	atyp	15	
116	504	50-80	n	n	těl	t	/	/	2	atyp	92	
116	504	50-80	n	n	dno	d-t	d5	/	2	/	1	
116	504	50-80	n	a	profil	o-h-t-d	o1/d4	/	2	pohár 151	5	profil 24
116	504	50-80	n	n	ok	o-h	o92	/	2	hrnec 610	1	okrajová plastická lišta nezdobená
116	504	50-80	n	n	dno	d-t	d4	/	2	/	1	
116	504	50-80	a	n	ok	o-h	o1	/	2	hrnec	2	
116	504	50-80	n	n	ok	o-h	o92	/	2	pohár	1	okrajová lišta členěná prstováním 110
116	504	50-80	n	n	hrd	h-t	/	/	2	pohár	1	
116	497	20-50	n	n	hrd	h-t	/	/	2	pohár 151	1	
116	504	50-80	n	n	ok	o	o92	/	2	pohár	1	okrajová lišta členěná prstováním 110

Tab. 8. Velké Přílepy, formulář keramického materiálu.

objekt	číslo sáčku	vrstva/cm	kresba ano/ne	foto ano/ne	typ zlomku	zachovanost	okraj/dno	průměr/cm	povrch	keramická třída	počet zlomků	orn/popis/poznámka
116	504	50-80	n	n	dno	d	/	/	2	/	1	
116	504	50-80	n	n	dno	d-t	d1	/	3	/	1	
116	504	50-80	n	n	ok	o-h	o92	/	25	pohár	1	okrajová plastická lišta nezdobená
116	504	50-80	n	n	ok	ok	o93	/	3	hrnec	1	okrajová plastická lišta nezdobená
116	504	50-80	a	n	ok	o-h	o1	/	2	koflík	1	
116	504	50-80	n	n	ok	o	o1	/	2	?	1	
116	512	80-90	n	n	těl	t	/	/	31	atyp	1	
116	512	80-90	n	n	těl	t	/	/	3	atyp	15	
116	512	80-90	n	n	těl	t	/	/	2	atyp	28	
116	512	80-90	a	a	ok	o	o92	/	2	pohár	1	okrajová lišta členěná prstováním 110
116	512	80-90	n	n	ok	o	o1	/	1	pohár	2	
116	512	80-90	n	n	těl	t	/	/	3	?	1	provrtaný otvor (před výpalem)
116	502,504		n	a	dno	d-t	d4	5	2	pohár	2	spodní část nádoby
127	540	0-30	n	n	ok	o	o1	/	2	pohár	1	
127	540	0-30	n	n	dno	d-t	d4	/	2	/	1	
127	540	0-30	n	n	těl	t	/	/	2	atyp	26	
127	540	0-30	n	n	těl	t	/	/	3	atyp	7	
127	540	0-30	n	n	ok	o	o4	/	2	koflík	2	
127	541	30-90	a	n	dno	d-t	d1	/	2	/	1	
127	541	30-90	n	n	ok	o-h	o1	/	2	pohár	2	
127	541	30-90	n	n	dno	d	d2	/	2	/	2	
127	541	30-90	n	n	těl	t	/	/	2	atyp	9	
130	561	0-20	n	n	dno	d-t	d1	/	2	/	2	
130	558	povrch	n	n	dno	d-t	d1	14	2	pohár	2	
130	558	povrch	n	n	těl	t	d1	/	2	atyp	37	
130	558	povrch	n	n	těl	t	/	/	31	atyp	1	
130	558	povrch	n	n	těl	t	/	/	3	atyp	1	
130	558	povrch	n	n	ok	o-h	o96	/	2	pohár	1	náznak lišty zevnitř
130	558	povrch	n	n	dno	d	/	/	3	hrnec	1	
130	558	povrch	a	a	ok	o	o1	/	2	pohár	1	výčnělek pod okrajem
130	558	povrch	n	n	ok	o-h	o1	/	2	koflík	1	
130	558	povrch	n	n	ok	o	o1	/	2	?	2	
130	560	0-20	a	a	ok	o-h	o92	20	2	hrnec 160	2	okrajová lišta svisle přesekávaná
130	560	0-20	n	n	těl	t	/	/	2	atyp	122	
130	560	0-20	n	n	těl	t	/	/	31	atyp	7	
130	560	0-20	n	n	těl	t	/	/	3	atyp	1	
130	560	0-20	n	n	ok	o	o1	/	2	?	5	

Tab. 8. Velké Přílepy, formulář keramického materiálu.

objekt	číslo sáčku	vrstva/cm	kresba ano/ne	foto ano/ne	typ zlomku	zachovanost	okraj/dno	průměr/cm	povrch	keramická třída	počet zlomků	orn/popis/poznámka
130	560	0-20	n	n	ok	o-h	o1	/	31	pohár	1	
130	560	0-20	n	n	dno	d-t	d1	/	2	/	2	
130	560	0-20	n	n	dno	d	d1	/	2	/	1	
130	560	0-20	n	n	ok	o-h	o1	/	2	pohár	2	
130	560	0-20	n	n	ucho	u		/	2	amfora ?	3	páskové ucho š. 2,5 cm
130	560	0-20	n	n	ok	o-h	o1	/	2	džbán	1	
130	560	0-20	n	n	ucho	u	/	/	3	/	1	páskové ucho š. 2,5 cm
130	560	0-20	n	n	ok	o-h	o92	/	2	pohár	1	okrajová plastická lišta nezdobená
130	561	0-20	n	n	těl	t	/	/	2	atyp	258	
130	561	0-20	n	n	těl	t	/	/	3	atyp	3	
130	561	0-20	n	n	těl	t	/	/	31	atyp	2	
130	561	0-20	n	n	těl	t	/	/	/	atyp	1	materiál se slídou
130	561	0-20	n	n	ok	o	o1	/	2	?	10	
130	561	0-20	n	n	ok	o-h	o1	/	2	pohár	4	
130	560	0-20	n	n	ok	o	o92	/	2	pohár	1	prstování pod okrajem
130	560	0-20	n	n	ok	o-h	o4	/	2	?	1	
130	560	0-20	n	n	ok	o-h	o92	/	3	pohár	1	přesekávaná lišta 140
130	560	0-20	n	n	ok	o	o1	/	2	pohár	1	pupek pod okrajem
130	591	0-20	n	n	ok	o-h	o92	/	2	pohár	1	okrajová plastická lišta nezdobená
130	561	0-20	n	n	ok	o-u	o92	/	3	pohár	1	tunýlkovité ucho š. 1,5 cm
130	561	0-20	n	n	ok	o	o92	/	25	pohár	1	okrajová lišta členěná prstováním
130	561	0-20	n	n	ucho	u	/	/	2	/	1	zlomek páskového ucha
130	561	0-20	n	n	těl	t	/	/	2	?	1	plastický pupek
130	561	0-20	n	n	dno	d-t	d2	/	2	/	1	
130	562	0-20	n	n	těl	t	/	/	2	atyp	161	
130	562	0-20	n	n	těl	t	/	/	31	atyp	4	
130	562	0-20	n	n	těl	t	/	/	21	atyp	3	
130	562	0-20	n	n	ok	o	o1	/	2	?	4	
130	562	0-20	n	n	ok	o-h	o92	/	2	pohár	1	okrajová lišta s románskou lizénou
130	562	0-20	n	n	ok	o-h	o4	/	2	pohár	1	
130	562	0-20	n	n	dno	d-t	d2	/	2	/	2	
130	562	0-20	n	n	ok	o-h	o92	/	2	pohár	1	okrajová plastická lišta nezdobená
130	562	0-20	n	n	ok	o-h	o92	/	2	pohár	1	
130	562	0-20	n	n	ok	o-h	o4	/	2	pohár	1	
130	562	0-20	n	n	dno	d	/	/	2	/	2	
130	562	0-20	n	n	ok	o-h	o1	/	2	pohár	2	
130	562	0-20	n	n	ok	o	o1	/	2	koflík	1	

Tab. 8. Velké Přílepy, formulář keramického materiálu.

objekt	číslo sáčku	vrstva/cm	kresba ano/ne	foto ano/ne	typ zlomku	zachovanost	okraj/dno	průměr/cm	povrch	keramická třída	počet zlomků	orn/popis/poznámka
130	563	0-20	n	n	těl	t	/	/	2	atyp	2	
130	563	0-20	n	n	ok	o	o2	/	2	koflík	1	
130	564	0-20	n	n	těl	t	/	/	2	atyp	2	
130	571	40-60	n	n	těl	t	/	/	2	atyp	44	
130	571	40-60	n	n	těl	t	/	/	21	atyp	2	
130	571	40-60	n	n	ucho	u-t	/	/	2	pohár	1	tunýlkovité ucho š. 1,5 cm
130	571	40-60	n	n	dno	d-t	d2	/	2	/	1	
130	571	40-60	n	n	ok	o	o4	/	2	pohár	1	pupek 2 cm pod okrajem
130	571	40-60	n	n	/	/	/	/	2	přeslen 841	1	
130	572	20-40	a	n	ok	o-h	o2	/	2	mísa 510	1	
130	572	20-40	n	n	těl	t	/	/	2	atyp	144	
130	572	20-40	n	n	těl	t	/	/	31	atyp	1	
130	572	20-40	n	n	těl	t	/	/	21	atyp	1	
130	572	20-40	n	n	těl	t	/	/	3	atyp	5	
130	572	20-40	n	n	ok	o	o1	/	2	?	12	
130	572	20-40	a	n	ok	o-h	o1	/	2	pohár	1	
130	572	20-40	n	n	dno	d-t	d4	/	2	/	1	
130	572	20-40	n	n	dno	d	d1	/	2	/	1	
130	572	20-40	n	n	ok	o-h	o1	/	3	?	1	
130	572	20-40	n	n	ok	o-h	o5	/	2	pohár	1	
130	572	20-40	n	n	ok	o	o1	/	31	?	1	
130	573	40-60	a	n	ok	o-h	o1	20	21	amfora 440	1	
130	573	40-60	n	n	těl	t	/	/	2	atyp	92	
130	573	40-60	n	n	těl	t	/	/	21	atyp	5	
130	573	40-60	n	n	těl	t	/	/	31	atyp	1	
130	573	40-60	n	n	dno	d-t	d4	/	2	/	1	
130	573	40-60	n	n	ok	o-h	o1	/	1	pohár	1	
130	573	40-60	n	n	ok	o-h	o1	/	3	hrnec	1	
130	573	40-60	n	n	ok	o-h	o1	/	3	hrnec	2	pupek těsně pod okrajem
130	573	40-60	a	a	/	/	/	3,5	2	přeslen 841	1	zdobený paprskovitými rýhami
130	573	40-60	a	a	těl	t-u	/	/	2	mísa	1	lalokovitý výběžek shora proděravěný, ucho typ Ö51
130	573	40-60	n	n	ok	o-h	o1	/	2	džbán	1	
130	573	40-60	n	n	ucho	u-t	/	/	2	amfora	2	páskové ucho š. 3,5 cm
130	573	40-60	n	n	ok	o	o1	/	2	?	2	
130	573	40-60	n	n	ok	o	o92	/	2	pohár	1	okrajová lišta členěná prstováním
130	574	60-90	a	a	ok	o-h	o93	/	3	hrnec 162	1	okrajová lišta s románskou lizénou
130	574	60-90	n	n	těl	t	/	/	31	atyp	1	

Tab. 8. Velké Přílepy, formulář keramického materiálu.

objekt	číslo sáčku	vrstva/cm	kresba ano/ne	foto ano/ne	typ zlomku	zachovanost	okraj/dno	průměr/cm	povrch	keramická třída	počet zlomků	orn/popis/poznámka
130	574	60-90	n	n	těl	t	/	/	21	atyp	12	
130	574	60-90	n	n	těl	t	/	/	3	atyp	6	
130	574	60-90	n	n	těl	t	/	/	2	atyp	89	
130	574	60-90	n	n	ok	o	o1	/	2	pohár ?	10	
130	574	60-90	a	n	ok	o-h-t	o1	12	21	koflík 213	1	
130	574	60-90	n	n	ok	o	o1	/	21	pohár	1	
130	574	60-90	a	a	/	/	/	4	2	přeslen 841	1	
130	574	60-90	n	n	dno	d-t	d1	/	2	?	1	
130	574	60-90	n	n	hrd	h	/	/	2	pohár	1	okrajová lišta členěná prstováním
130	574	60-90	n	n	dno	d-t	d4	/	3	miniatura	3	
130	575	90-110	a	a	těl	t-u	/	/	2	amfora 453	1	páskové ucho š. 3,5 cm
130	575	90-110	n	n	těl	těl	/	/	2	atyp	22	
130	575	90-110	n	n	ucho	u-t	/	/	2	amfora	1	páskové ucho š. 4 cm
130	575	90-110	n	n	těl	t	/	/	21	atyp	1	
130	575	90-110	n	n	ok	o-h	o1	/	2	?	1	
130	581	110-	n	n	těl	t	/	/	2	atyp	4	
130	574	60-90	a	a	těl	t	/	26	2	amfora 430	13	čtyřuchá amfora (uši nezachovány)
130	561	0-20	n	n	ok	o-h	o1	/	31	pohár	2	
132	547	10-40	n	n	dno	d	d1	/	2	/	1	
132	546	0-10	n	n	těl	t	/	/	2	atyp	8	
132	546	0-10	n	n	ok	o-h	o1	/	2	pohár	3	
132	547	10-40	n	n	těl	t	/	/	2	/	1	plastický pupek
132	547	10-40	n	n	ok	o	o1	/	2	?	1	
132	547	10-40	n	n	dno	d-t	d2	/	2	/	1	
132	547	10-40	n	n	ok	o-h	o1	/	2	koflík	2	
132	547	10-40	n	n	těl	t	/	/	3	atyp	8	
132	547	10-40	n	n	těl	t	/	/	2	atyp	3	
132	548	40-65	a	n	ok	o-h	o1	/	21	pohár	1	
132	548	40-65		n	těl	t	/	/	1	atyp	1	
132	548	40-65		n	těl	t	/	/	2	atyp	3	
161	788	povrch	a	n	těl	t	/	/	2	?	1	fousy orn 233
161	788	povrch	a	n	ok	o-h	o92	/	2	pohár	1	lišta s nehtováním orn 120
161	788	povrch		n	těl	t	/	/	3	/	1	prstování - výčnělky
161	788	povrch	a	n	ok	o	o5	/	3	hrnec	1	okrajová lišta členěná prstováním 110
162	750	0-20	a	n	ok	o-h	o1	/	2	pohár	1	
162	750	0-20	n	n	ucho	u	/	/	2	/	1	páskové ucho š. 3,5 cm
162	750	0-20	n	n	ok	o	o1	/	2	pohár	2	

Tab. 8. Velké Přílepy, formulář keramického materiálu.

objekt	číslo sáčku	vrstva/cm	kresba ano/ne	foto ano/ne	typ zlomku	zachovanost	okraj/dno	průměr/cm	povrch	keramická třída	počet zlomků	orn/popis/poznámka
162	750	0-20	n	n	těl	t	/	/	2	atyp	23	
162	751	20-40	n	n	ok	o-h	/	/	2	amfora 450	3	
162	751	20-40	n	n	těl	t	/	/	2	atyp	40	
162	751	20-40	n	n	ok	o-h	/	/	2	pohár	1	
162	789	40-60	a	n	ok	o-h	o1	/	1	pohár	2	
162	789	40-60	n	n	těl	t	/	/	2	atyp	94	
162	789	40-60	n	n	ok	o-h	o1	/	2	pohár	7	
162	789	40-60	n	n	dno	d-t	d2	/	2	/	2	
162	789	40-60	n	n	ok	o	o1	/	2	koflík	2	
162	790	60-80	n	n	dno	d-t	d2	/	2	/	1	
162	790	60-80	n	n	ok	o-h	o1	/	2	džbán	1	
162	790	60-80	n	n	dno	d-t	d4	/	2	/	1	
162	790	60-80	n	n	ok	o-h	o1	/	1	pohár	1	
162	790	60-80	n	n	ok	o	o1	/	2	koflík	2	
162	790	60-80	n	n	ok	o	o92	/	2	?	1	přesekávaná lišta 150
162	790	60-80	n	n	těl	t	/	/	2	atyp	45	
162	790	60-80	n	n	těl	t	/	/	21	atyp	3	
162	791	80-100	a	n	h-t-uch	h-t-u	/	/	21	pohár 152	1	tunýlkovité ucho š. 1 cm
162	791	80-100	n	n	těl	t	/	/	2	atyp	18	
162	791	80-100	n	n	ok	o	o1	/	2	koflík	1	
162	792	100-	n	n	ok	o-h	o1	/	2	pohár	1	
162	792	100-	n	n	těl	t	/	/	2	atyp	3	
162	792	100-	n	n	těl	t	/	/	21	atyp	2	
162	802	100-	n	n	dno	d-t	d4	/	2	/	1	
162	802	100-	n	n	těl	t	/	/	2	atyp	39	
162	802	100-	n	n	těl	t	/	/	1	atyp	2	
162	802	100-	n	n	ok	o-h	o1	/	2	pohár	1	
162	802	100-	n	n	ok	o	o1	/	2	pohár	1	
162	802	100-	n	n	dno	d	d1	/	2	/	1	
162	791	80-100	n	n	dno	d-t	d1	/	2	/	1	
162	751	20-40	a	n	/	/	/	/	2	/	1	proděravěný oválný předmět
162	802, 791, 790	20-40	a	a	ok	o-h-t	o1	/	2	hrnec 150	8	část nádoby
162	802	100-	a	a	těl	o-h-t-d	o1/d2	12	2	amfora 453	21	páskové ucho 45
162	791, 792		a	n	těl	t-u	/	45	2	amfora 430	24	páskové ucho š. 4 cm
163	754	0-30	n	n	ok	o-h	o96	/	3	pohár	1	náznak lišty zevnitř
163	754	0-30	a	a	ok	o-h-t	o1	10	2	koflík 213	1	

Tab. 8. Velké Přílepy, formulář keramického materiálu.

objekt	číslo sáčku	vrstva/cm	kresba ano/ne	foto ano/ne	typ zlomku	zachovanost	okraj/dno	průměr/cm	povrch	keramická třída	počet zlomků	orn/popis/poznámka
163	754	0-30	n	n	hrd	h-t	/	/	2	pohár	1	profil 13
163	754	0-30	n	n	těl	t	/	/	3	atyp	1	
163	754	0-30	n	n	ok	o-h	o1	/	2	pohár	2	
163	754	0-30	n	n	ok	o-h	o1	/	2	koflík 213	1	
163	754	0-30	n	n	ok	o	o1	/	2	pohár	1	
163	754	0-30	n	n	dno	d	/	/	2	/	1	
163	754	0-30	n	n	těl	t	/	/	2	atyp	13	
166	804	0-30	n	n	těl	t	/	/	3	atyp	5	
166	804	0-30	n	n	těl	t	/	/	2	atyp	7	
166	803	0-30	n	n	dno	d	/	/	2	atyp	1	
166	803	0-30	n	n	těl	t	/	/	21	atyp	1	
166	804	0-30	n	n	ok	o	o1	/	2	koflík	1	
166	804	0-30	n	n	ok	o	o1	/	2	?	1	pupek těsně pod okrajem
166	805	30-70	n	n	těl	t	/	/	31	atyp	3	
166	805	30-70	n	a	ok	o-h-t	o92	24	31	hrnec	7	slepená část nádoby, okrajová lišta členěná prstováním
166	805	30-70	n	n	ucho	u-t	/	/	2	amfora 453	1	páskové ucho š. 2,5 cm
166	805	30-70	n	n	těl	t	/	/	2	atyp	1	
166	803,804		a	a	ok	o-h-t	o1	22	2	mísa 522	19	slepená část nádoby (profil)
167	769	10-20	n	n	těl	t	/	/	21	atyp	1	
167	769	10-20	n	n	těl	t	/	/	25	atyp	4	
167	769	10-20	n	n	těl	t	/	/	3	atyp	17	
167	769	10-20	n	n	těl	t	/	/	31	atyp	6	
167	769	10-20	n	n	těl	t	/	/	2	atyp	100	
167	769	0-10	a	a	ok	o-h	o92	/	21	amfora	1	okrajová lišta členěná prstováním
167	769	0-10	a	n	ok	o-h	o1	14	2	amfora 440	3	
167	769	0-10	n	n	ok	o-h	o92	15	2	pohár	1	okrajová plastická lišta nezdobená
167	769	10-20	n	n	ok	o-h	o92	/	2	pohár	1	okrajová plastická lišta nezdobená
167	769	10-20	n	n	dno	d-t	d5	/	2	mísa	1	
167	769	0-10	n	n	ucho	u	/	/	2	/	3	páskové ucho š. 3,5 cm
167	769	0-10	n	n	ok	o	o92	/	3	pohár	1	plastická lišta s pupkem
167	769	10-20	n	n	dno	d-t	d3	/	3	/	1	
167	769	10-20	n	n	ok	o-h	o1	/	2	pohár	1	
167	769	10-20	n	n	dno	d-t	d4	/	2	/	2	
167	769	0-10	n	n	ucho	u	/	/	2	/	3	páskové ucho š. 3 cm
167	769	10-20	n	n	hrd	h-t	/	/	2	pohár	1	okrajová plastická lišta nezdobená
167	769	10-20	n	n	ok	o	o1	/	2	pohár	1	
167	769	10-20	n	n	ok	o	o92	/	2	pohár	2	okrajová plastická lišta nezdobená

Tab. 8. Velké Přílepy, formulář keramického materiálu.

objekt	číslo sáčku	vrstva/cm	kresba ano/ne	foto ano/ne	typ zlomku	zachovanost	okraj/dno	průměr/cm	povrch	keramická třída	počet zlomků	orn/popis/poznámka
167	769	10-20	n	n	ok	o	o1	/	2	koflík	1	
167	769	10-20	n	n	dno	d	/	/	2	/	1	
167	770	10-20	n	n	ok	o-h	o1	/	2	pohár	1	
167	770	10-20	n	n	ok	o-h	o93	/	3	pohár	1	plastická lišta členěná prstováním s pupkem
167	770	10-20	n	n	těl	t	/	/	25	atyp	3	
167	770	10-20	n	n	těl	t	/	/	31	atyp	2	
167	770	10-20	n	n	těl	t	/	/	3	atyp	7	
167	770	10-20	n	n	těl	t	/	/	2	atyp	108	
167	770	10-20	n	n	dno	d-t	d1	/	2	/	1	
167	770	10-20	n	n	ok	o	o93	/	3	pohár	1	okrajová plastická lišta nezdobená
167	771	20-35	n	n	těl	t	/	/	25	atyp	1	
167	771	20-35	a	a	ok	o	?	/	2	pohár	1	okrajová lišta členěná prstováním
167	771	20-35	n	n	těl	t	/	/	21	atyp	1	
167	771	20-35	n	n	těl	t	/	/	1	atyp	7	
167	771	20-35	n	n	těl	t	/	/	2	atyp	22	
167	771	20-35	n	n	dno	d-t	d4	/	25	/	1	
167	793	0-10	a	a	těl	h-t-u	/	/	2	amfora 410	1	páskové ucho š. 3 cm 410
167	793	0-10	n	n	těl	t	/	/	25	atyp	4	
167	793	0-10	a	n	dno	d-t	d4	10	2	/	2	
167	793	0-10	a	a	ok	o-h	o92	25	2	amfora	2	okrajová plastická lišta nezdobená
167	793	0-10	n	n	dno	d-t	d4	10	2	/	2	
167	793	0-10	n	n	ok	o-h	o1	/	21	pohár	1	
167	793	0-10	n	n	dno	d-t	d4	/	3	/	2	
167	793	0-10	n	n	ok	o-h	o4	/	2	pohár	2	okrajová plastická lišta nezdobená
167	793	0-10	n	n	dno	d-t	d4	/	2	/	1	
167	793	0-10	n	n	dno	d	/	11	2	/	1	
167	793	0-10	n	n	dno	d	/	/	2	/	1	
167	793	0-10	n	n	těl	t	/	/	1	atyp	2	
167	793	0-10	n	n	těl	t	/	/	3	atyp	9	
167	793	0-10	n	n	těl	t	/	/	2	atyp	70	
167	793	0-10	n	n	ok	o	o2	/	2	koflík	1	
167	807	10-20	n	n	ok	o-h	o92	16	2	pohár	2	přesekávaná plastická lišta 140
167	807	10-20	a	a	ok	o-h	o92	17	2	amfora	2	plastická lišta svisle přesekávaná s jazykovitým výčnělkem pod okrajem
167	807	10-20	n	n	těl	t	/	/	1	atyp	2	
167	807	10-20	n	n	těl	t	/	/	31	atyp	3	

Tab. 8. Velké Přílepy, formulář keramického materiálu.

objekt	číslo sáčku	vrstva/cm	kresba ano/ne	foto ano/ne	typ zlomku	zachovanost	okraj/dno	průměr/cm	povrch	keramická třída	počet zlomků	orn/popis/poznámka
167	807	10-20	n	n	těl	t	/	/	2	atyp	23	
167	807	10-20	a	a	těl	t-u	/	/	3	amfora 430	1	páskové ucho š. 3 cm
167	807	10-20	a	a	ok	o-h-t	o8	16	2	amfora	1	náznak nezdobené lišty
167	807	10-20	n	n	dno	d-t	d1	/	2	/	2	
167	807	10-20	n	n	dno	d-t	d2	10	2	/	1	
167	807	10-20	n	n	dno	d-t	d4	/	25	/	2	
167	807	10-20	n	n	hrd	h-t	/	/	2	amfora 430	1	
167	793	0-10	a	n	ok	o-h	o92	15	2	pohár	1	šíkmo přesekávaná lišta s lalokovitým výběžkem orn 120
167	807	10-20	n	n	ok	o-h	o1	/	2	džbán 330	1	
167	807	10-20	n	n	ok	o-h	o1	15	25	pohár	1	
167	807	10-20	n	a	ok	o-h	o92	/	2	hrnec	1	okrajová lišta členěná prstováním
167	807	10-20	n	n	ok	o-h	o96	/	2	pohár	1	plastická lišta zevnitř
167	807	10-20	n	n	ok	o-h	o1	/	2	pohár	1	
167	807	10-20	n	n	ok	o	o1	/	2	?	1	okraj s náběhem na ucho, pod okrajem otvor před výpalem
167	808	10-20	a	a	ok	o	o92	/	2	amfora	2	plastická lišta s vyběhajícími jazykovitými výčnělky
167	808	10-20	n	n	těl	t	/	/	1	atyp	6	
167	808	10-20	n	n	těl	t	/	/	25	atyp	4	
167	808	10-20	n	n	těl	t	/	/	3	atyp	9	
167	808	10-20	n	n	těl	t	/	/	2	atyp	270	
167	808	10-20	a	a	h-t-uch	h-t-u	/	/	2	amfora 421	2	tunýlkovité ucho š. 1,5 cm 442
167	808	10-20	a	a	ok	o-h-t	o4	/	2	džbán 330	4	
167	808	10-20	n	n	ok	o-h	o2	/	1	pohár	1	
167	808	10-20	n	n	ok	o	o92	/	2	pohár	3	lišta s plastickým pupkem
167	808	10-20	n	n	ok	o-h	o4	/	2	pohár	2	
167	808	10-20	n	n	ok	o-h	o92	/	3	pohár	1	okrajová lišta členěná prstováním 110
167	808	10-20	n	n	dno	d-t	d4	/	2	/	1	
167	808	10-20	n	n	dno	d-t	d1	/	3	/	4	
167	808	10-20	n	n	ok	o-h	o97	/	2	pohár	1	mírně plastická lišta zevnitř
167	808	10-20	n	n	ucho	u	/	/	2	/	2	páskové ucho š. 2 cm
167	808	10-20	n	n	ok	o	o92	/	2	pohár	1	lišta s plastickým pupkem
167	808	10-20	n	n	ok	o	o92	/	2	pohár	3	okrajová plastická lišta nezdobená
167	808	10-20	n	n	hrd	h	/	/	2	pohár	1	okrajová lišta členěná prstováním
167	808	10-20	n	n	ok	o	o4	/	1	koflík	4	
167	808	10-20	n	n	ucho	u	/	/	2	/	1	páskové ucho š. 2,5 cm 45
167	808	10-20	n	n	dno	d	d4	/	3	/	1	
167	808	10-20	n	n	ok	o	o5	/	3	pohár	1	
167	808	10-20	n	n	ok	o	o4	/	1	koflík	2	

Tab. 8. Velké Přílepy, formulář keramického materiálu.

objekt	číslo sáčku	vrstva/cm	kresba ano/ne	foto ano/ne	typ zlomku	zachovanost	okraj/dno	průměr/cm	povrch	keramická třída	počet zlomků	orn/popis/poznámka
167	809	20-35	n	n	dno	o	d1	10	3	/	2	
167	809	20-35	n	n	dno	d-t	d1	/	1	/	1	
167	809	20-35	a	n	ok	o-h	o1	15	2	amfora 430	1	
167	809	20-35	n	n	těl	t	/	/	2	atyp	15	
167	809	20-35	n	n	těl	t	/	/	25	atyp	4	
167	809	20-35	n	n	těl	t	/	/	21	atyp	4	
167	809	20-35	n	n	těl	t	/	/	3	atyp	3	
167	809	20-35	a	n	ok	o-h	o1	/	1	pohár	1	
167	807,808		a	a	celá nádoba	celá nádoba	o1/d4	15/8	2	pohár 120	29	profil 6
167	807,809,77		a	a	těl	t-u-d	/	26	2	amfora 430	28	páskové ucho š. 2 cm
167	/		a	a	těl	d-t	d4	/	25	amfora	14	část nádoby se dnem
168	765	0-20	n	n	těl	t	/	/	2	mísa 521	4	
168	765	0-20	n	n	těl	t	/	/	3	atyp	2	
168	765	0-20	n	n	těl	t	/	/	21	atyp	1	
168	765	0-20	n	n	těl	t	/	/	2	atyp	26	
168	765	0-20	n	n	ok	o-h	o1	/	21	pohár	1	
168	765	0-20	n	n	ok	o	o1	/	2	koflík	1	
168	810	0-20	a	n	ok	o-h	o1	/	2	pohár	1	
168	810	0-20	n	n	těl	t	/	/	2	/	20	
168	810	0-20	n	n	ucho	u	/	/	2	/	1	ucho š. 2 cm, typ 666
169	766	0-30	n	n	těl	t	/	/	21	atyp	1	
169	766	0-30	n	n	těl	t	/	/	3	atyp	7	
169	766	0-30	n	n	těl	t	/	/	2	atyp	16	
169	776	?	a	n	ok	o	o93	/	3	hrnec	1	okrajová plastická lišta nezdobená
169	766	0-30	n	n	ok	o	o1	/	21	?	1	
169	811	0-30	a	n	ok	o-h	o1	/	2	pohár	1	
169	811	0-30	n	n	ucho	u	/	/	2	amfora	2	páskové ucho š. 4 cm, typ 41 (45)
169	811	0-30	n	n	ok	o-h	o1	/	2	pohár	2	
169	811	0-30	n	n	dno	d-t	d1	/	2	/	1	
169	811	0-30	n	n	těl	t	/	/	2	atyp	12	
169	811	0-30	n	n	těl	t	/	/	3	atyp	15	
169	811	0-30	n	n	dno	d	d4	/	2	/	1	
170	755	0-20	a	a	část nádoby	o-h-t-u-d	o1/d4	7	2	koflík	1	ucho š. 2 cm
170	755	0-20	n	a	ok	o-h	o93	21	2	hrnec 162	2	okrajová lišta členěná prstováním
170	755	0-20	n	n	těl	t	/	/	31	atyp	1	

Tab. 8. Velké Přílepy, formulář keramického materiálu.

objekt	číslo sáčku	vrstva/cm	kresba ano/ne	foto ano/ne	typ zlomku	zachovanost	okraj/dno	průměr/cm	povrch	keramická třída	počet zlomků	orn/popis/poznámka
170	755	0-20	n	n	těl	t	/	/	2	atyp	74	
170	755	0-20	a	a	ok	o-h-u	o1	/	2	hrnec 152	3	tunýlkovité ucho 14
170	755	0-20	n	n	těl	t-u		/	2	hrnec 170	3	tunýlkovité ucho 14
170	755	0-20	n	n	ok	o	o1	/	2	koflík 210?	1	
171	812	5-20	a	a	hrd	h	/	/	2	láhev s límcem 710	1	
171	762	40-60	n	n	dno	d-t	d4	/	2	/	1	
171	759	0-5	n	n	ucho	u-t	/	/	2	amfora	1	páskové ucho š. 4 cm
171	759	0-5	n	n	těl	t	/	/	3	atyp	2	
171	759	0-5	n	n	těl	t	/	/	2	atyp	29	
171	759	0-5	a	a	ok	o	o1	/	2	koflík	1	přesekávaný okraj, orn 140 + klikatka (wiórek)
171	759	0-5	n		ucho	u	/	/	3	/	1	páskové ucho - zlomek
171	759	0-5	n		ok	o-h	o1	/	2	pohár	1	
171	759	0-5	n	n	ok	o	o92	/	2	pohár	1	okrajová lišta členěná prstováním
171	760	5-20	a	a	ok	o-h	o92	/	2	pohár	1	okrajová plastická lišta nezdobená
171	760	5-20	n	n	těl	t	/	/	3	atyp	7	
171	760	5-20	n	n	těl	t	/	/	2	atyp	39	
171	760	5-20	a	a	hrd	h	/	/	2	láhev s límcem 710	2	
171	760	5-20	n	n	ok	o	o1	/	2	koflík	2	
171	761	20-40	n	n	těl	t	/	/	31	atyp	4	
171	761	20-40	n	n	těl	t	/	/	3	atyp	1	
171	761	20-40	n	n	těl	t	/	/	2	atyp	25	
171	761	20-40	n	n	ok	o	o1	/	2	pohár	2	
171	761	20-40	n	n	ok	o	o1	/	3	?	1	
171	762	40-60	n	n	dno	d	/	/	2	/	1	
171	762	40-60	n	n	těl	t	/	/	1	atyp	1	
171	762	40-60	n	n	těl	t	/	/	21	atyp	1	
171	762	40-60	n	n	těl	t	/	/	3	atyp	4	
171	762	40-60	n	n	těl	t	/	/	31	atyp	1	
171	762	40-60	n	n	těl	t	/	/	2	atyp	27	
171	762	40-60	a	a	ok	o-h	o1	/	25	hrnec 630	1	plastický pupek pod okrajem
171	762	40-60	n	n	dno	d-t	d2	/	2	/	1	
171	762	40-60	n	n	ok	o-h	o1	/	2	pohár	1	
171	762	40-60	n	n	ok	o	o1	/	25	pohár	1	plastický pupek pod okrajem
171	762	40-60	n	n	ok	o-h	o1	/	2	pohár	1	

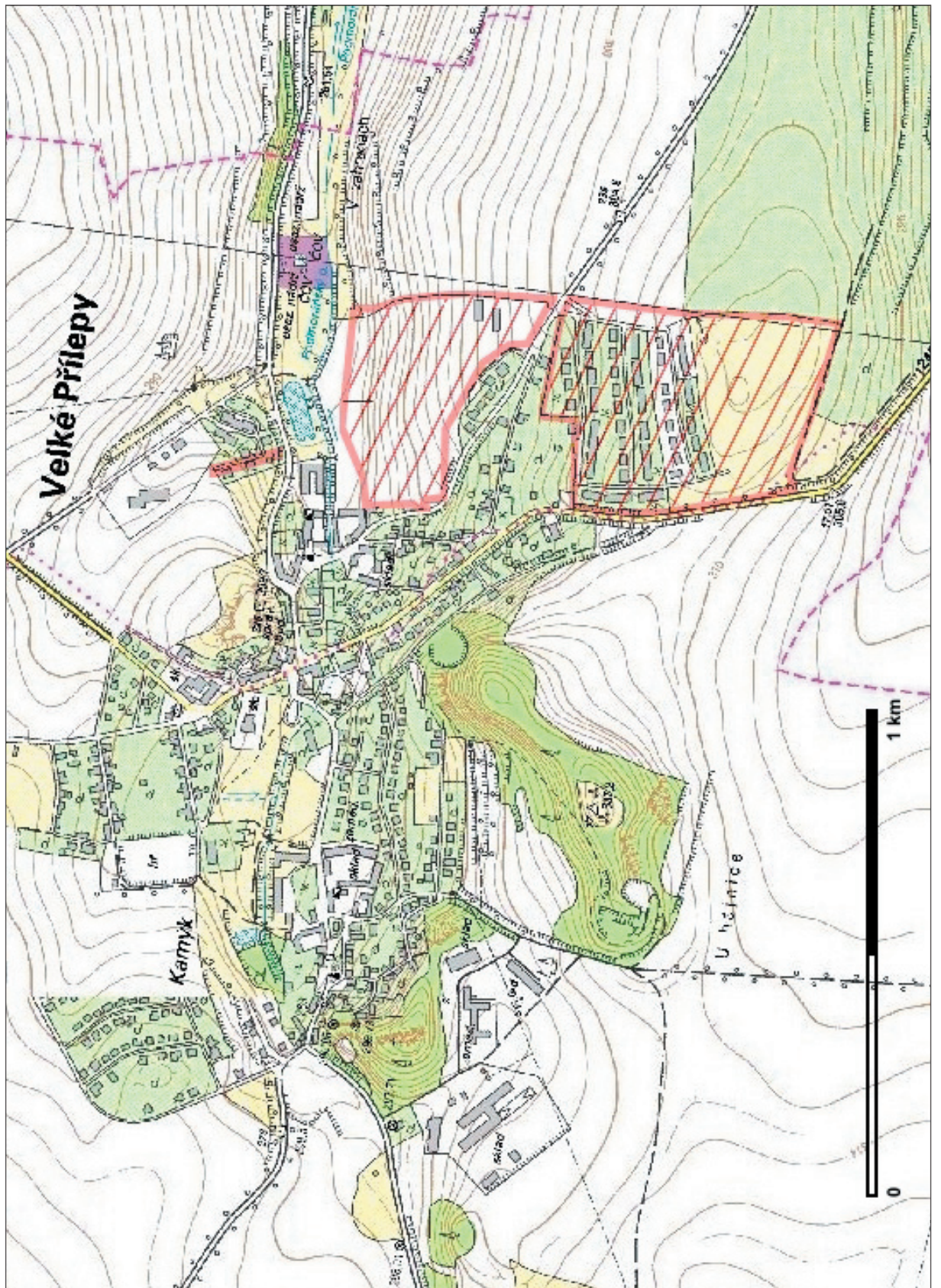
Tab. 8. Velké Přílepy, formulář keramického materiálu.

objekt	číslo sáčku	vrstva/cm	kresba ano/ne	foto ano/ne	typ zlomku	zachovanost	okraj/dno	průměr/cm	povrch	keramická třída	počet zlomků	orn/popis/poznámka
171	763	60-80	n	n	dno	d-t	d1	/	3	/	1	
171	763	60-80	n	n	těl	t	/	/	1	atyp	1	
171	763	60-80	n	n	těl	těl	/	/	2	atyp	16	
171	763	60-80	n	n	ok	o-h	o1	/	2	pohár	1	
171	812	5-20	n	n	ucho	u	/	/	2	/	1	páskové ucho š. 3 cm
171	812	5-20	n	n	těl	t	/	/	2	atyp	23	
171	812	5-20	n	n	ok	o	o1	/	2	/	1	
171	813	20-40	n	n	těl	t	/	/	3	atyp	3	
171	813	20-40	n	n	těl	t	/	/	21	atyp	1	
171	813	20-40	n	n	těl	t	/	/	3	atyp	1	
171	813	20-40	n	n	těl	t	/	/	2	atyp	5	
171	813	20-40	a	a	ok	o	o1	/	25	pohár	1	pod okrajem důlky
171	814	40-60	a	a	ok	o-h	o93	17	3	hrnec	1	tordovaný okraj, lišta s lizénou, celé tělo zdobené prstováním (barbotino)
171	814	40-60	n	n	těl	t	/	/	2	atyp	10	
171	815	60-80	n	n	těl	t	/	/	21	atyp	2	
171	815	60-80	n	n	těl	t	/	/	2	atyp	16	
171	815	60-80	a	a	ucho	u-t	/	/	2	amfora 430	3	páskové ucho š. 3 cm
171	815	60-80	a	a	dno	d-t	d1	4	2	?	4	spodní část nádoby
171	815	60-80	n	n	dno	d-t	d1	/	2	/	2	
171	815	60-80	n	n	ok	o	o1	/	21	?	1	
171	815	60-80	a	a	hrd	h-t-u		/	2	amfora 410	2	páskové ucho š. 3,5 cm
171	816	60-80	n	n	těl	t	/	/	2	atyp	3	
171	763	60-80	n	a	dno	d-t	d1	9	2	hrnec 150?	13	spodní část nádoby

Tab. 8. Velké Přílepy, formulář keramického materiálu.

objekt	číslo sáčku	vrstva/ m	kresba ano/ne	foto ano/ne	typ zlomku	zachovan ost	okraj/ dno	průměr/ cm	povrch	keramická třída	počet zlomků	orn/popis/poznámka
--------	-------------	--------------	------------------	----------------	---------------	-----------------	---------------	---------------	--------	-----------------	-----------------	--------------------

Obr. 7. Velké Přílepy. Výřez ze základní mapy s vyznačením polohy výzkumu.

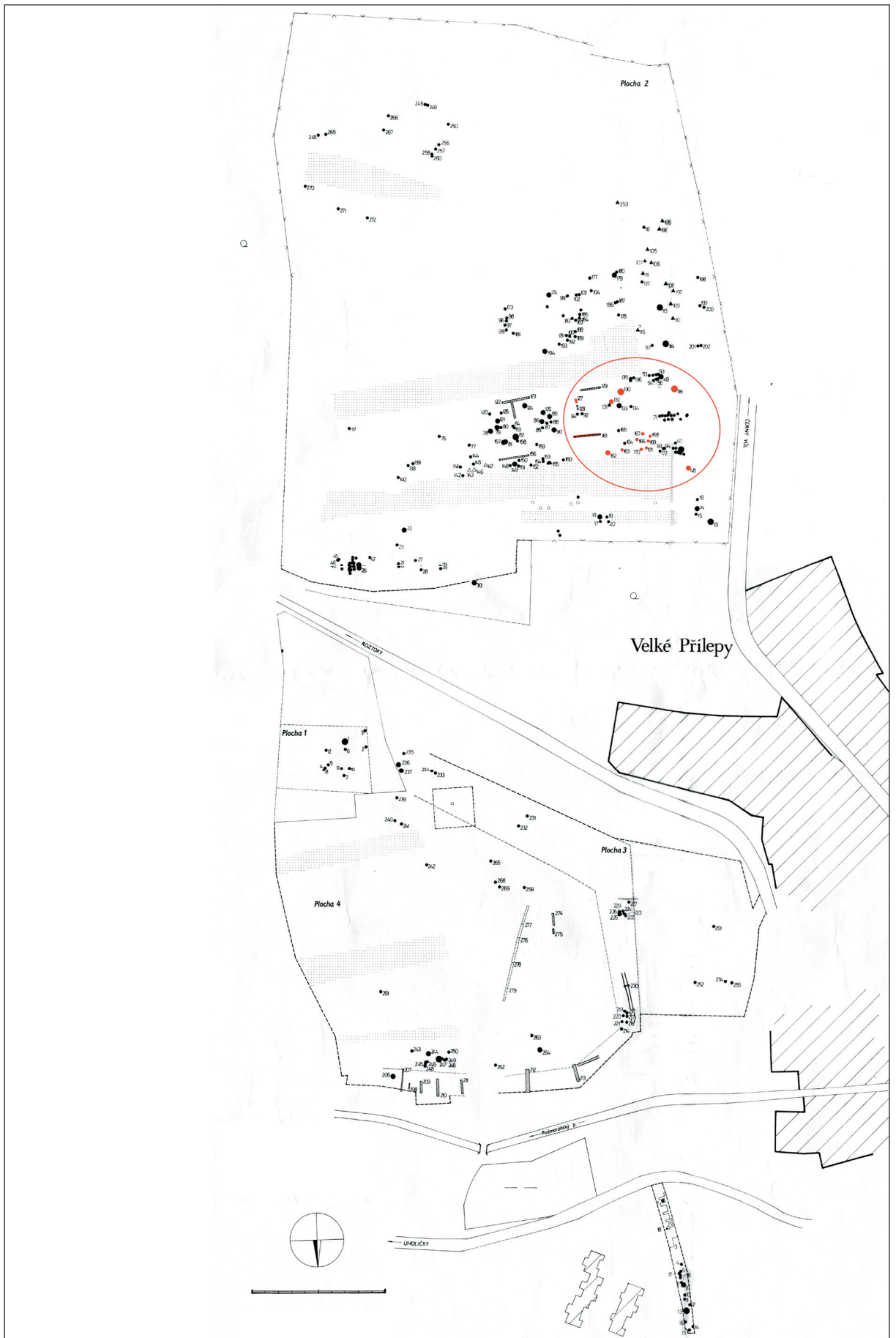

Obr. 8. Velké Přílepy. Ortofoto mapa vyznačením polohy výzkumu.

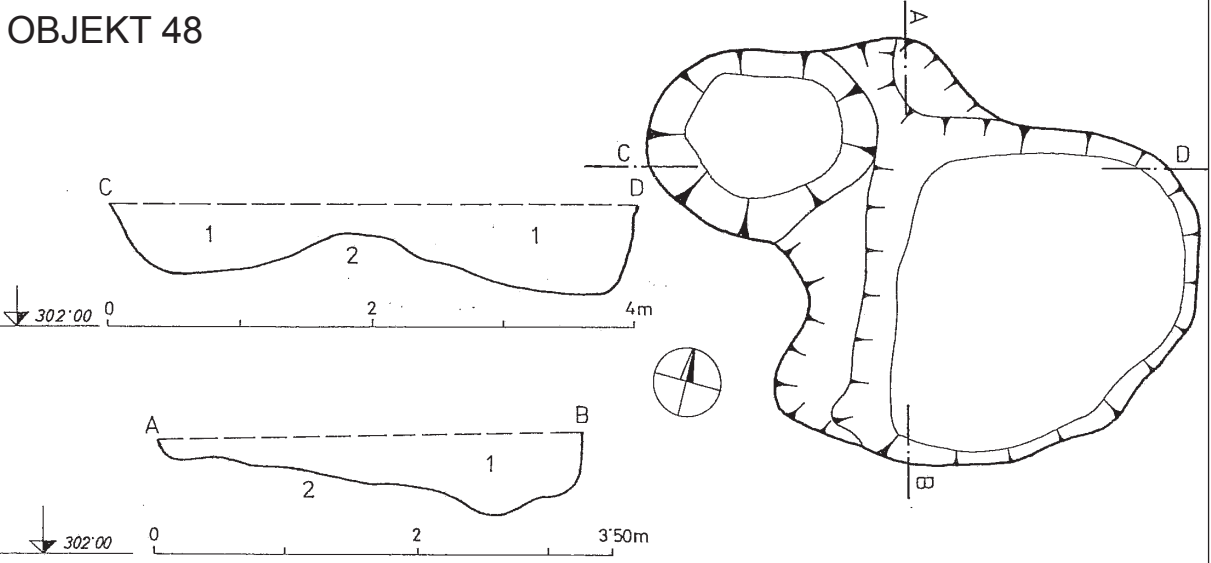
Obr. 9. Velké Přílepy. Vyznačení polohy výzkumů v bezprostřední blízkosti zkoumané plochy.
 1 - výzkum z let 2006 až 2007, 2 - výzkum z roku 1999, 3 - zkoumaná plocha.

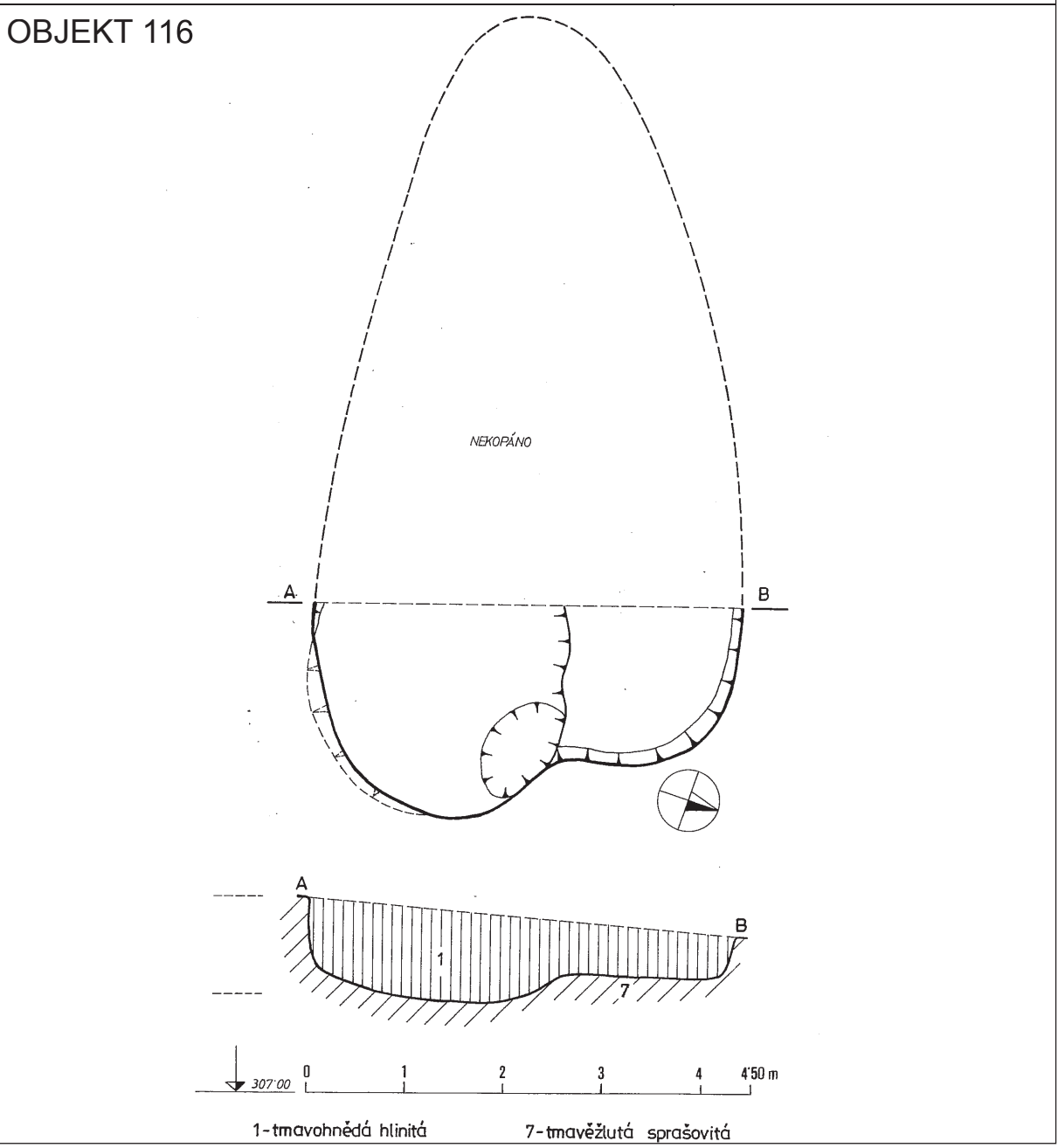

Obr. 10. Velké Přílepy. Celkový plán plochy s vyznačením zkoumaných objektů.

OBJEKT 48

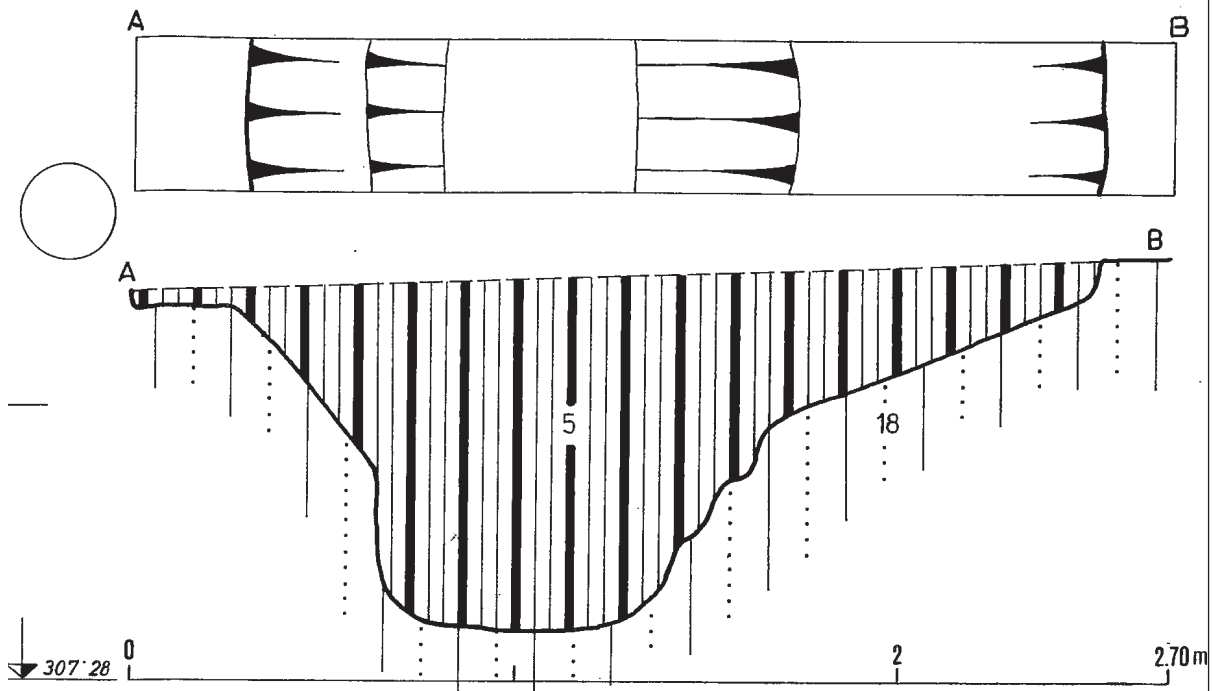
OBJEKT 116

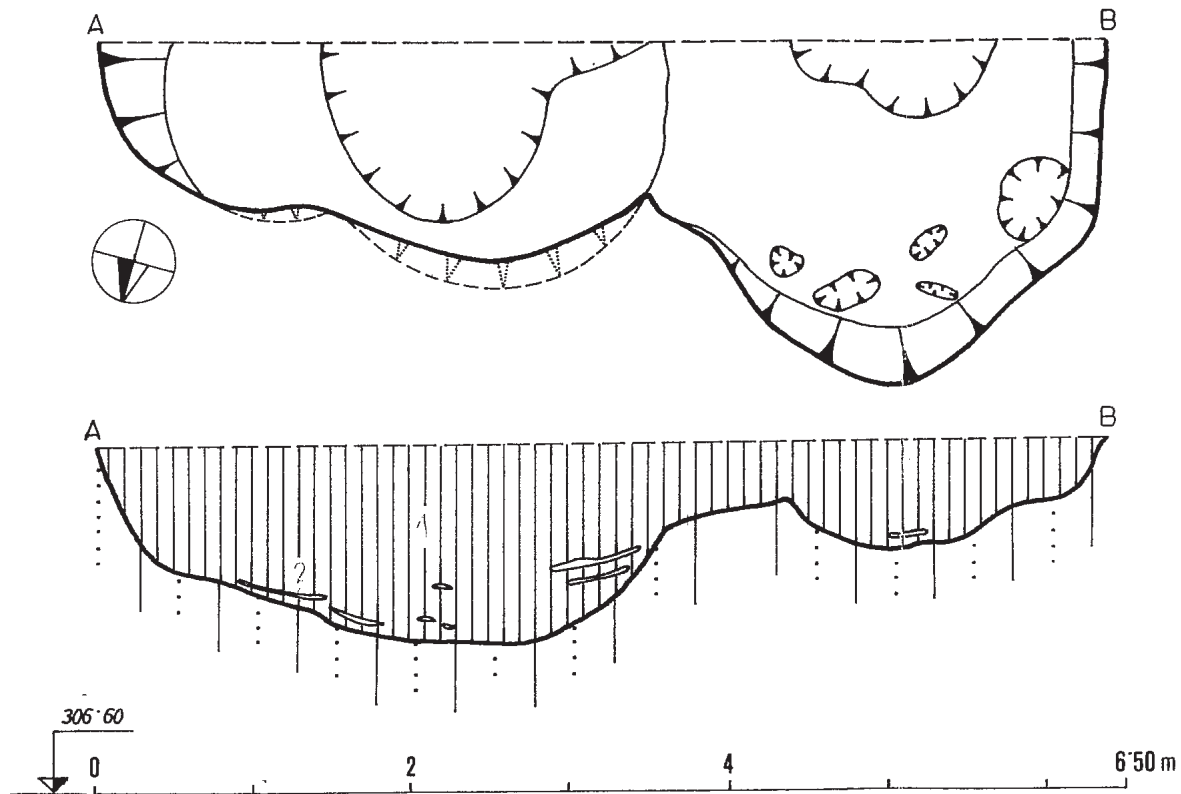
1-tmavohnědá hlinitá   7-tmavěžlutá sprašovitá

Obr. 11. Velké Přílepy. Kresebně dokumentovaný objekt č. 48, 116.

OBJEKT 127

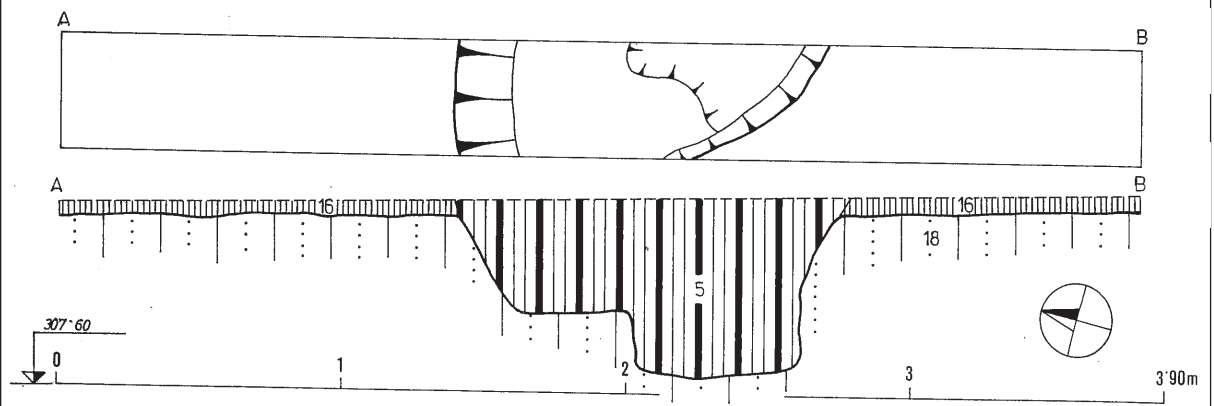

OBJEKT 130

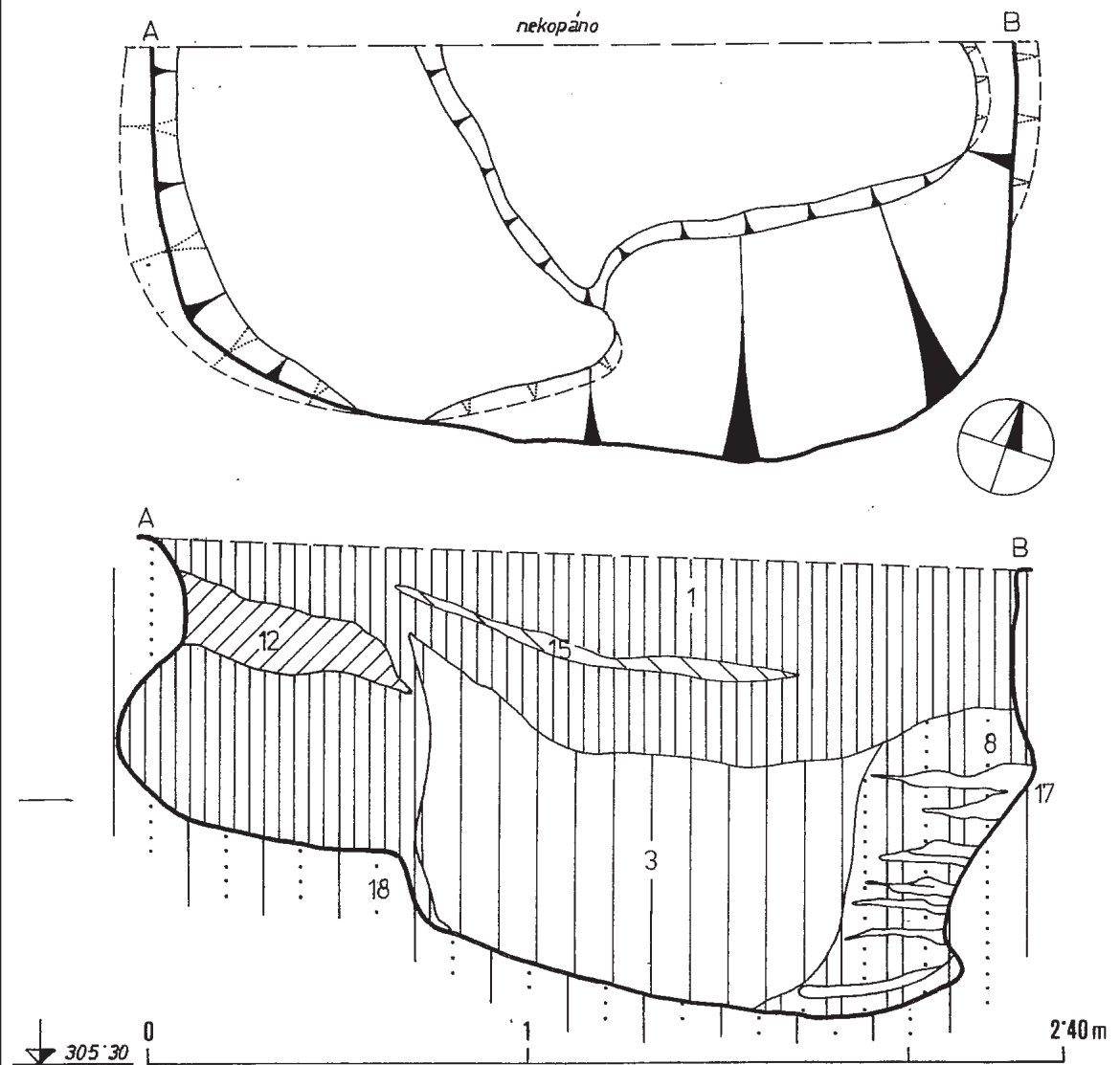

Obr. 12. Velké Přílepy. Kresebně dokumentovaný objekt č. 127, 130.

OBJEKT 132

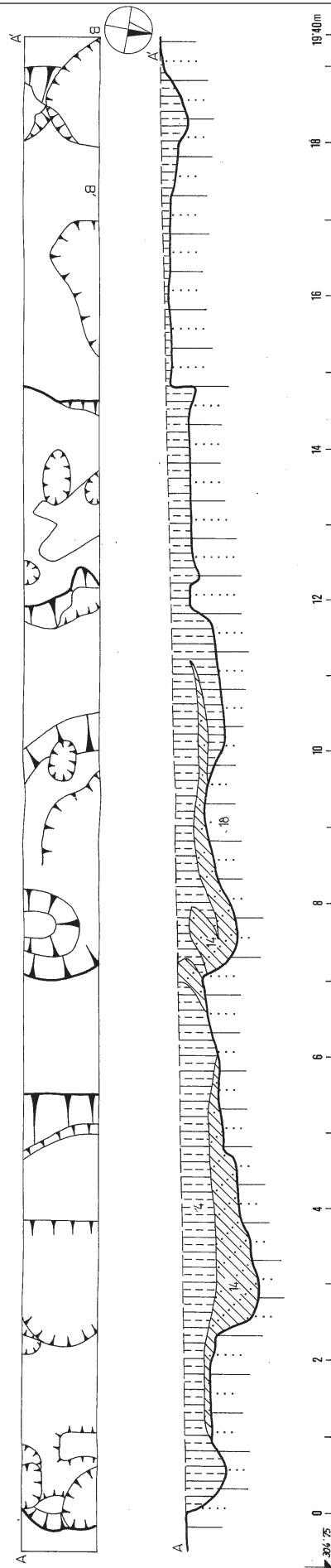

OBJEKT 162

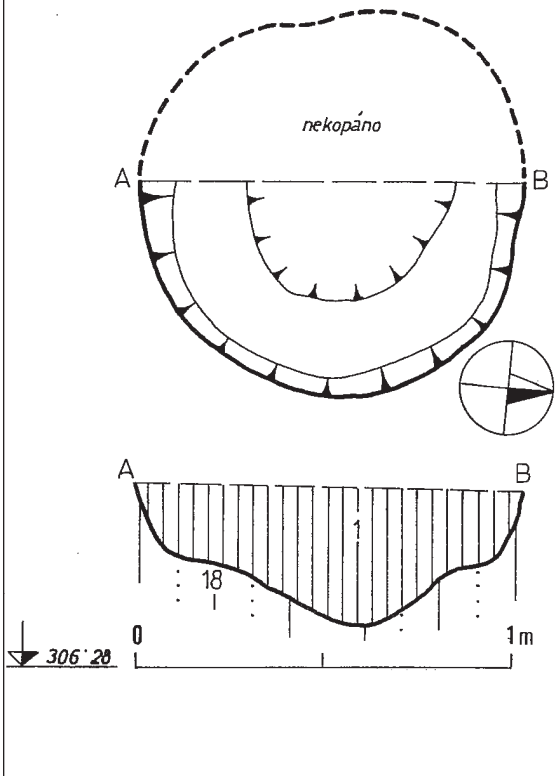
Obr. 13. Velké Přílepy. Kresebně dokumentovaný objekt č. 132, 162.

OBJEKT 161

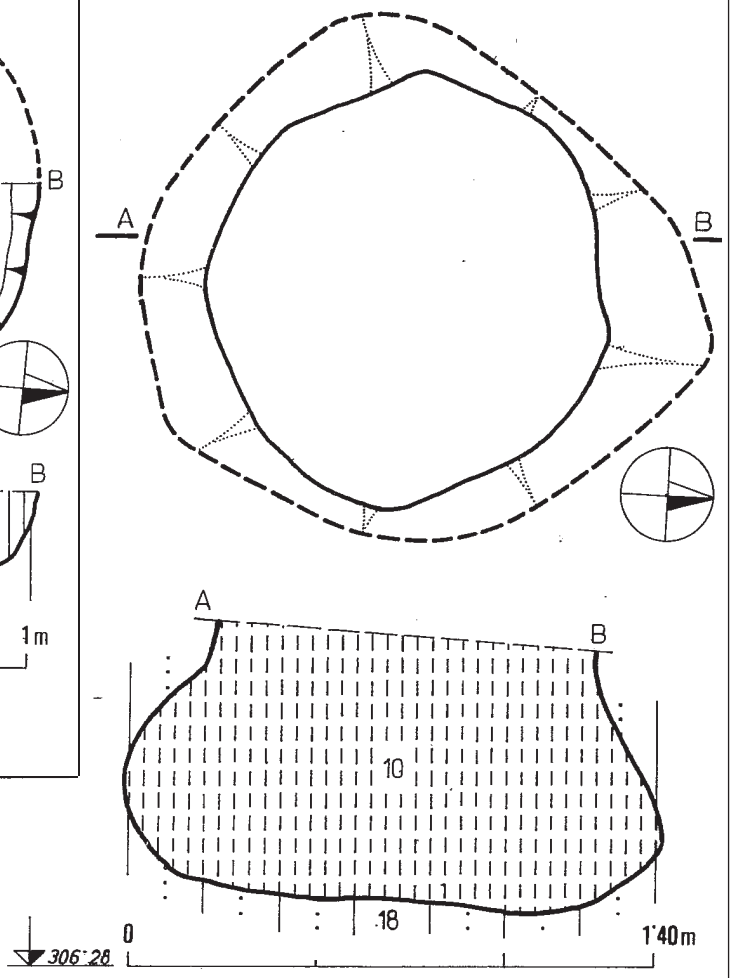

Obr. 14. Velké Přílepy. Kresebně dokumentovaný objekt č. 161.

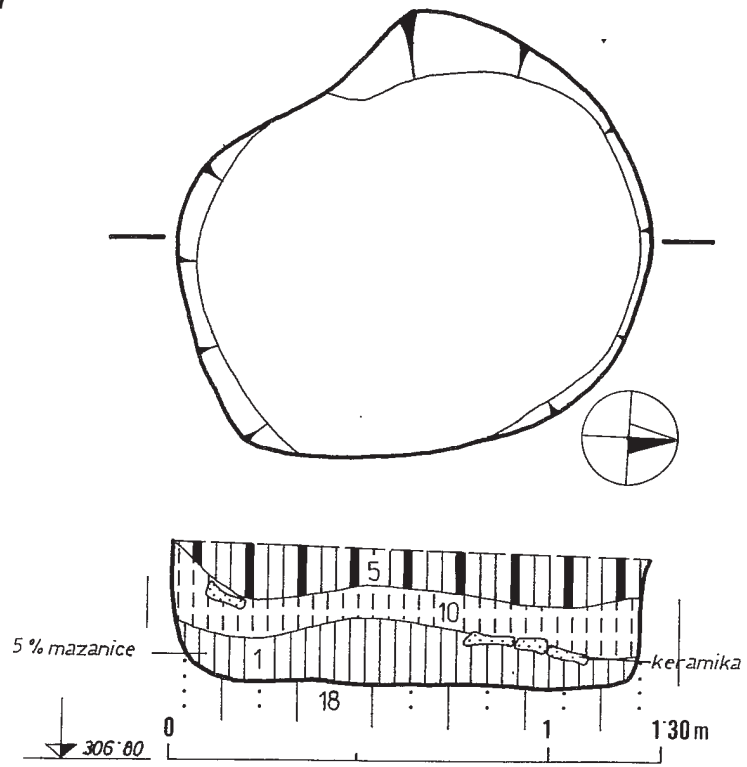
OBJEKT 163

OBJEKT 166

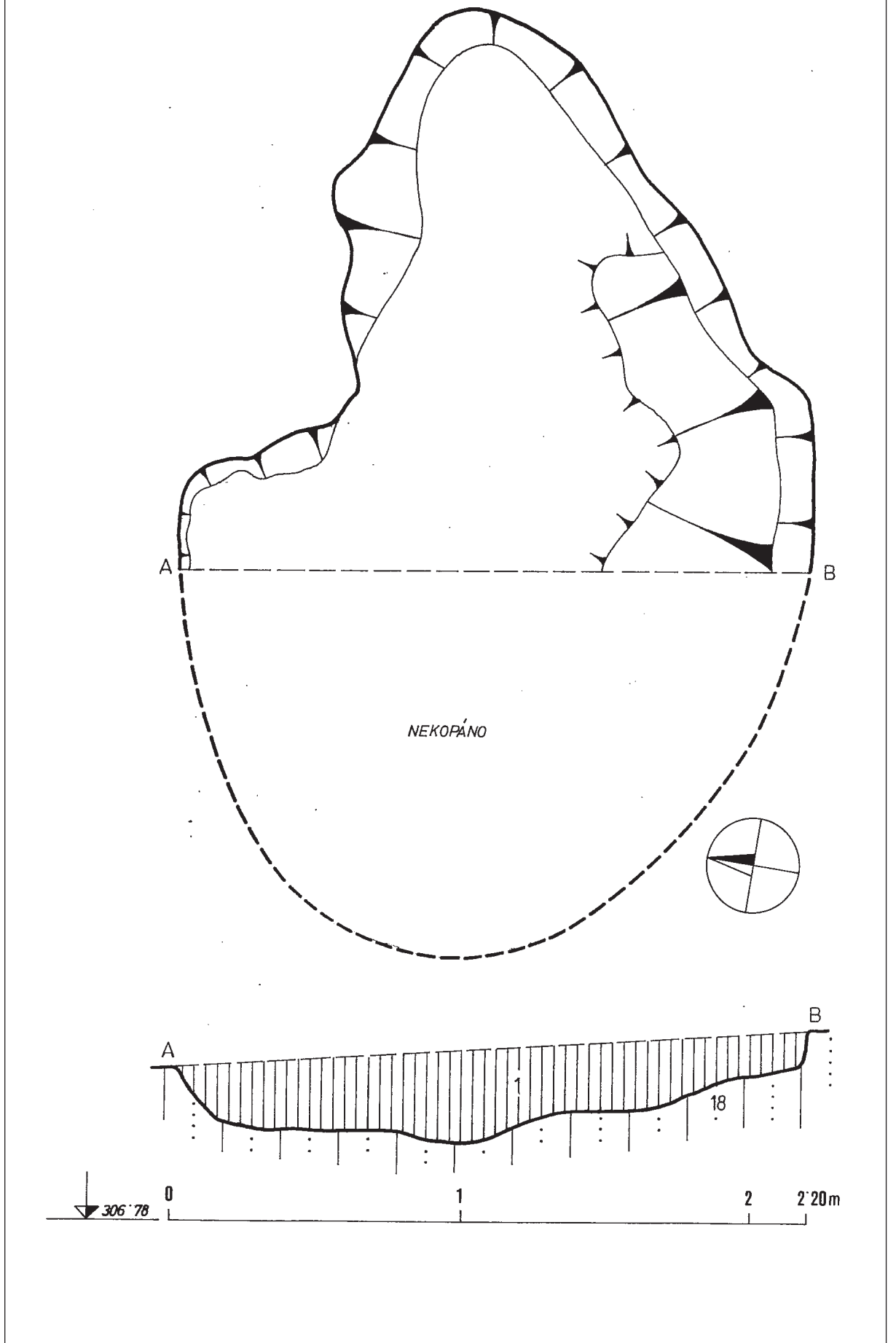

OBJEKT 167

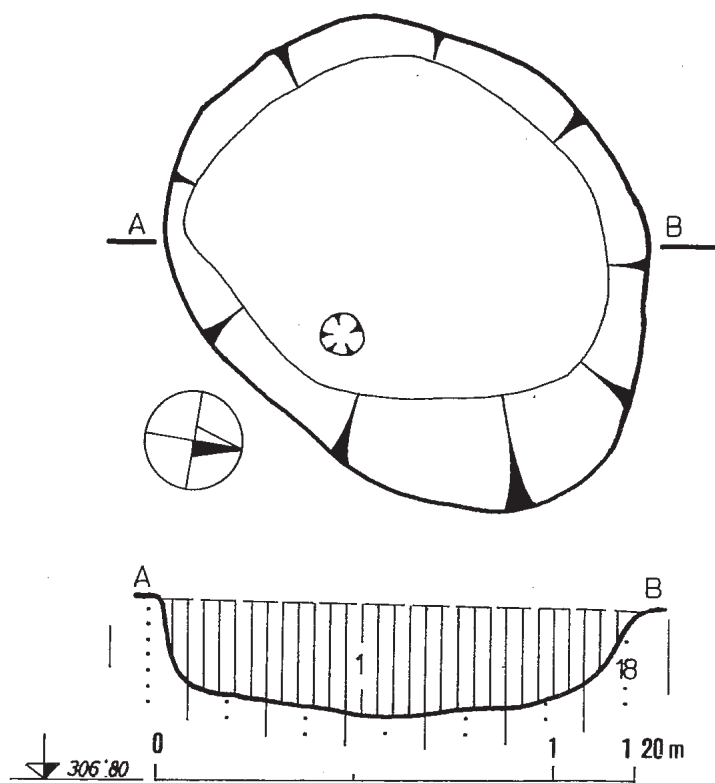
Obr. 15. Velké Přílepy. Kresebně dokumentovaný objekt č. 163, 166, 167.

OBJEKT 168

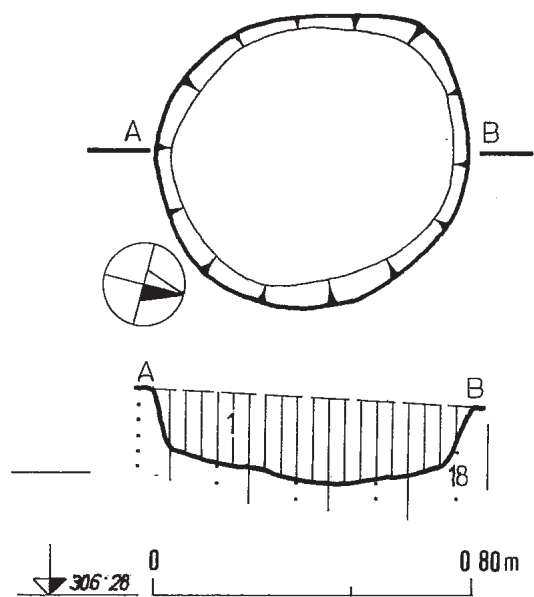

Obr. 16. Velké Přílepy. Kresebně dokumentovaný objekt č. 168.

OBJEKT 169

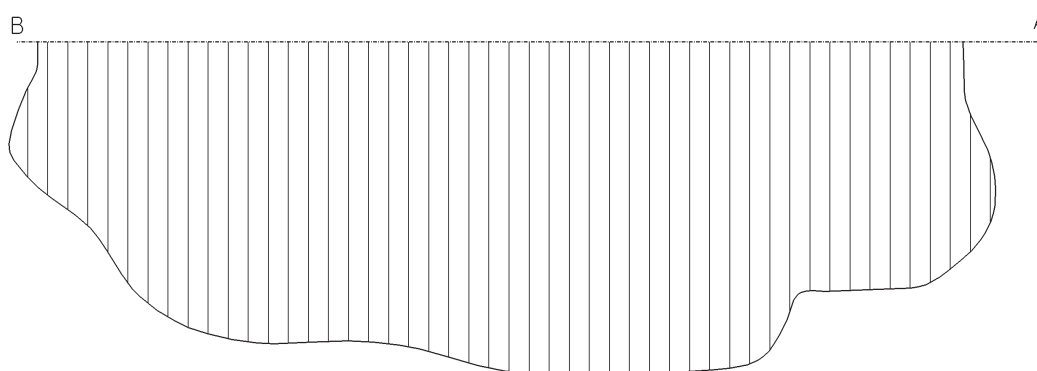
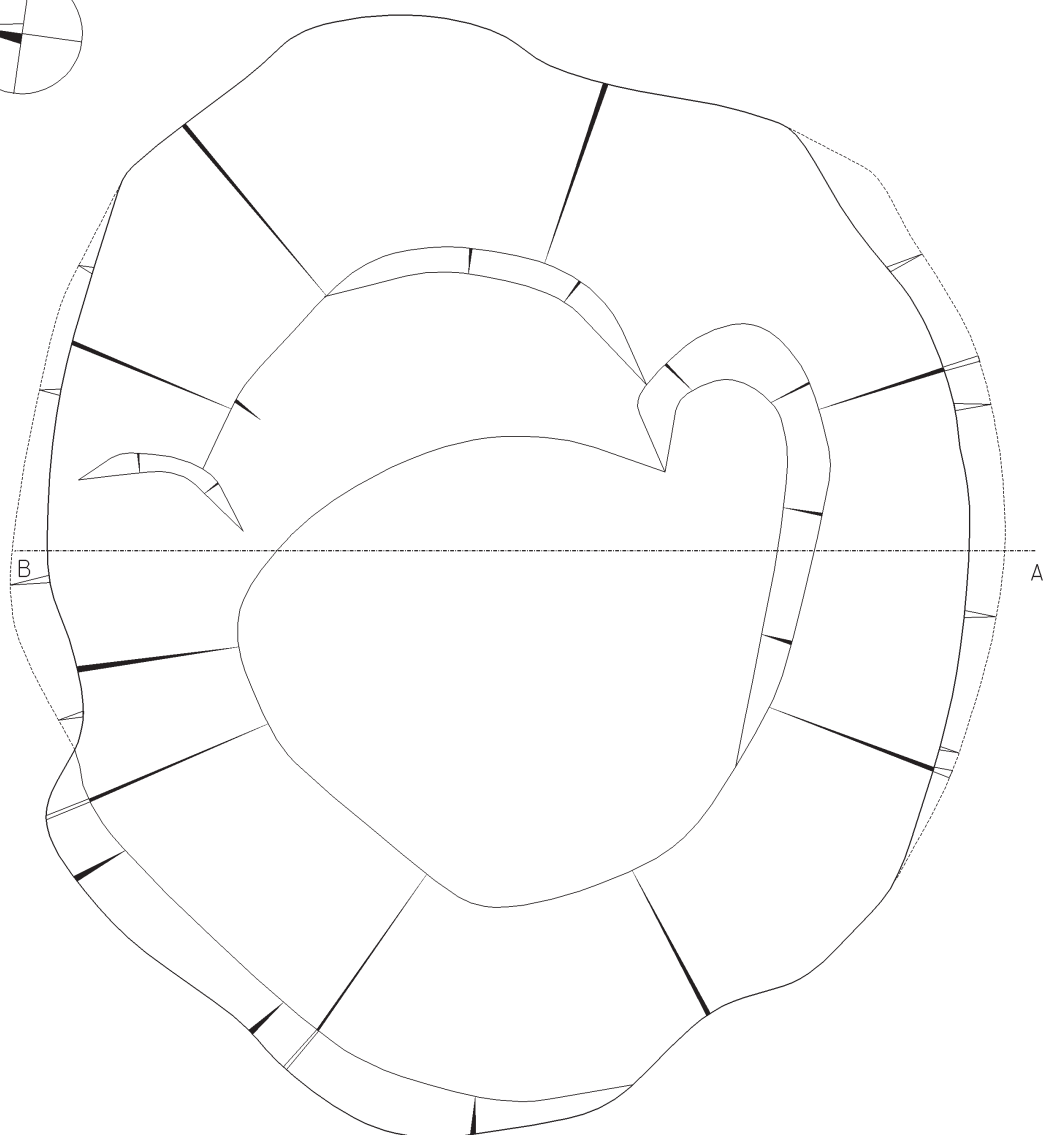
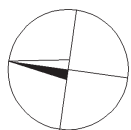
OBJEKT 170

Obr. 17. Velké Přílepy. Kresebně dokumentovaný objekt č. 169, 170.

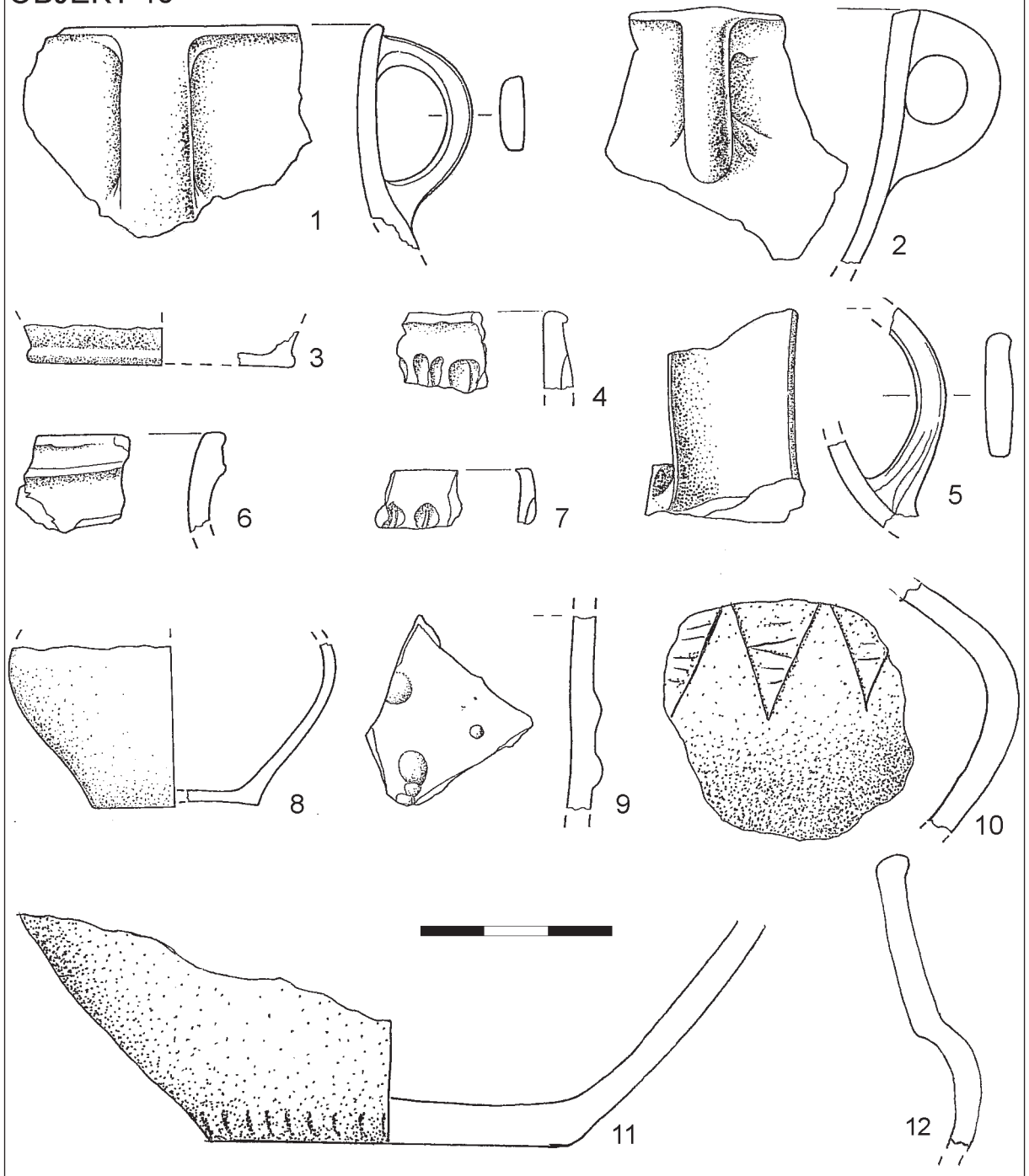

OBJEKT 171

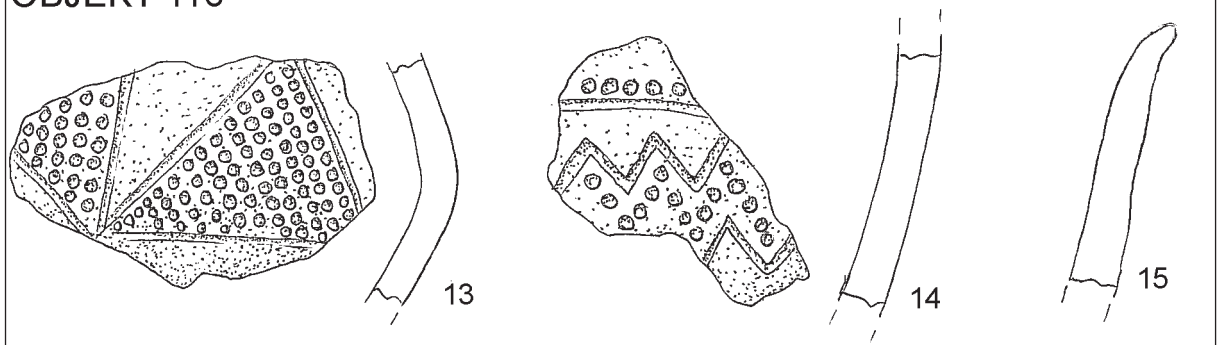

Obr. 18. Velké Přílepy. Kresebně dokumentovaný objekt č. 171.

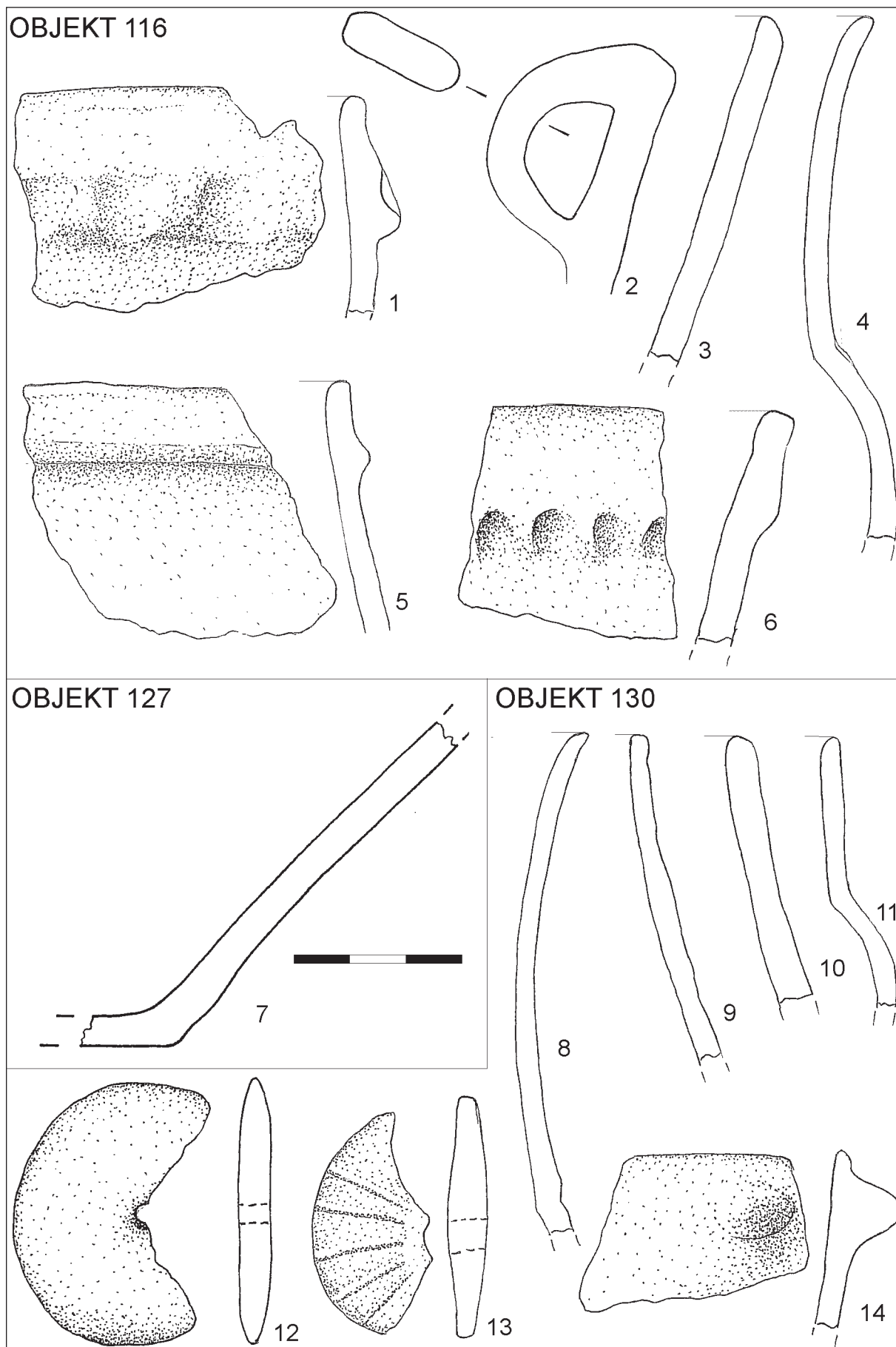
OBJEKT 48

OBJEKT 116

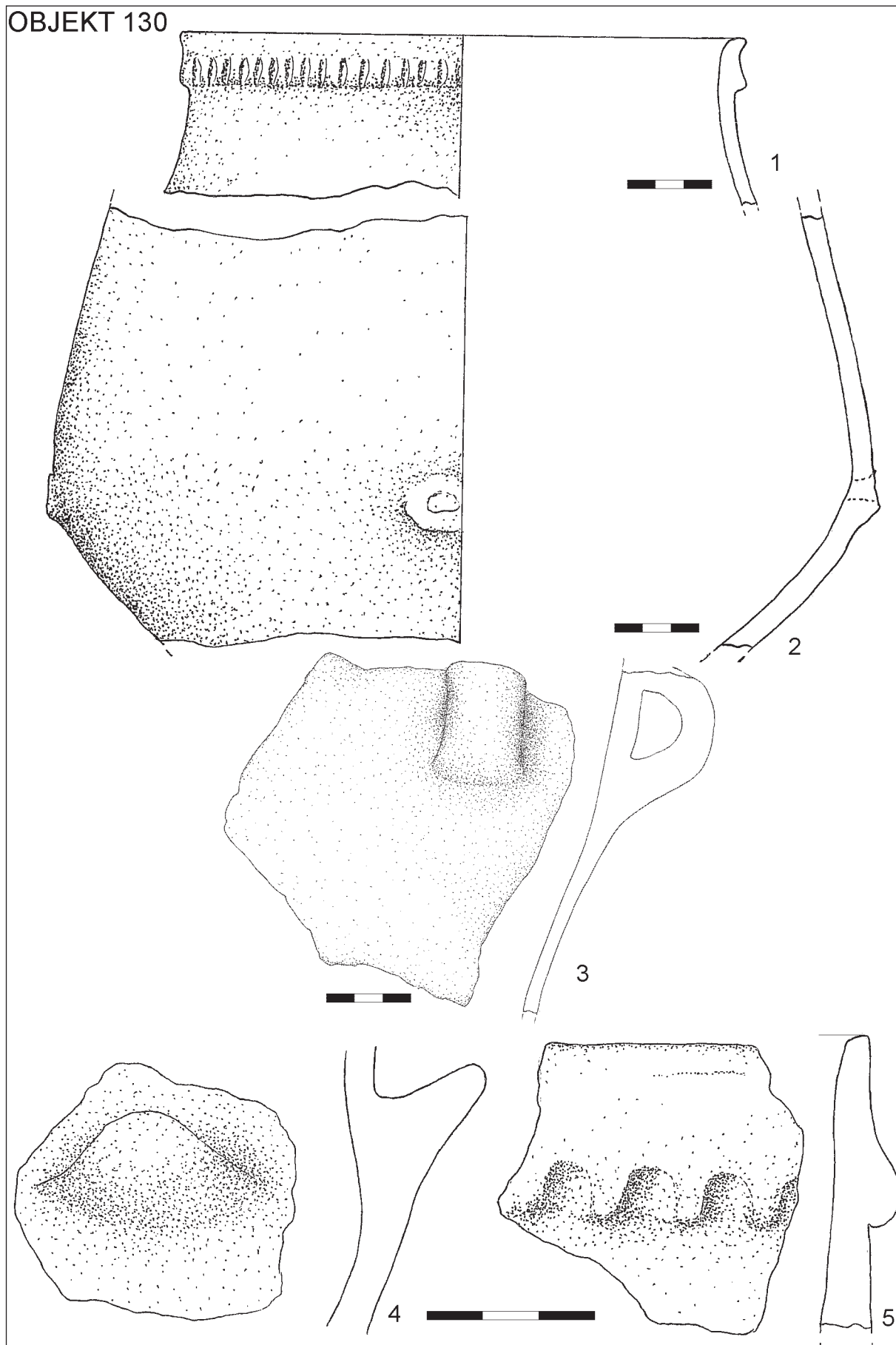

Obr. 19. Velké Přílepy. Kresebná dokumentace keramiky z objektů 48, 116.

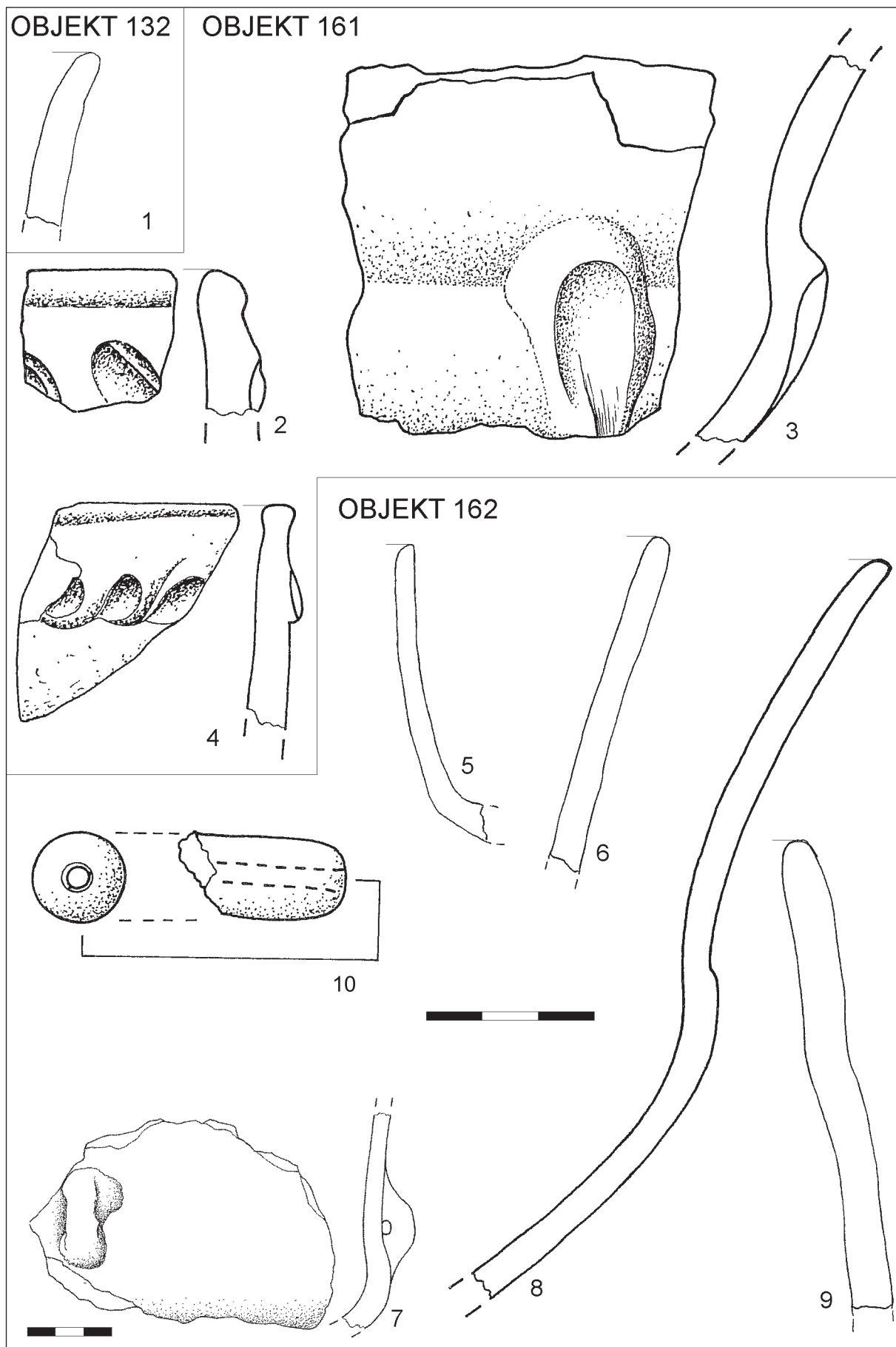

Obr. 20. Velké Přílepy. Kresebná dokumentace keramiky z objektů 116, 127, 130.

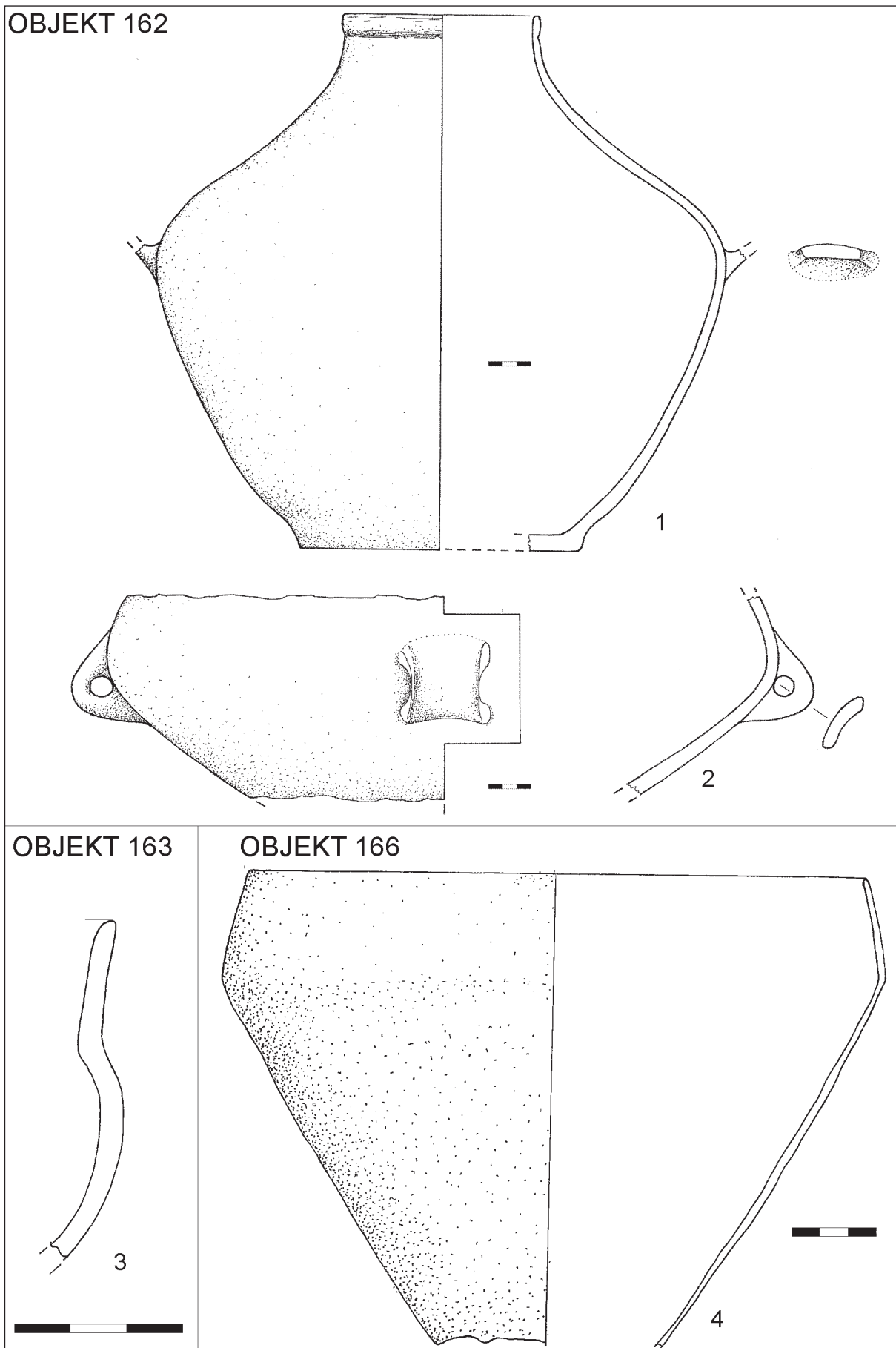
OBJEKT 130

Obr. 21. Velké Přílepy. Kresebná dokumentace keramiky z objektu 130.

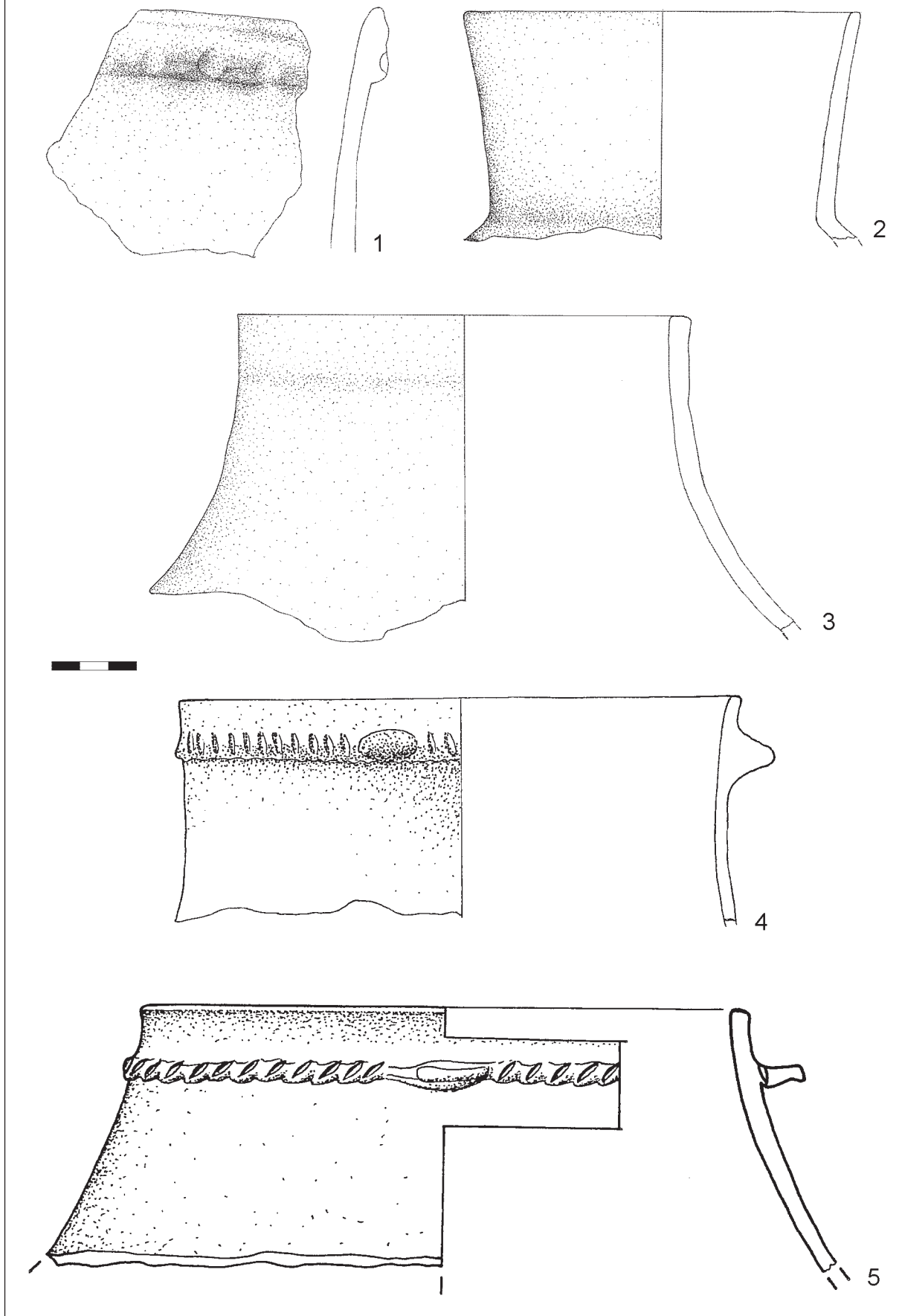

Obr. 22. Velké Přílepy. Kresebná dokumentace keramiky z objektů 132, 161, 162.

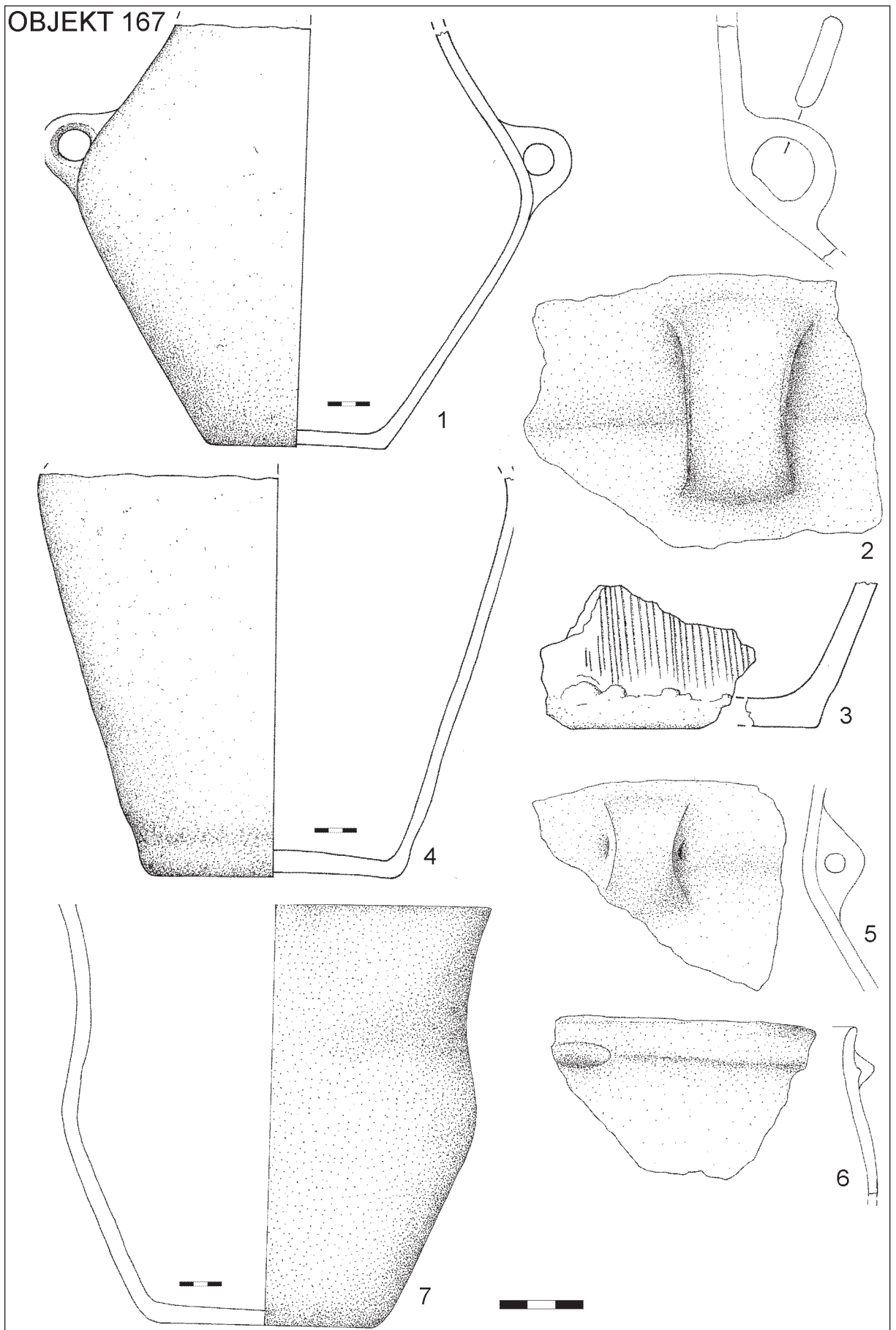

Obr. 23. Velké Přílepy. Kresebná dokumentace keramiky z objektů 162, 163, 166.

OBJEKT 167

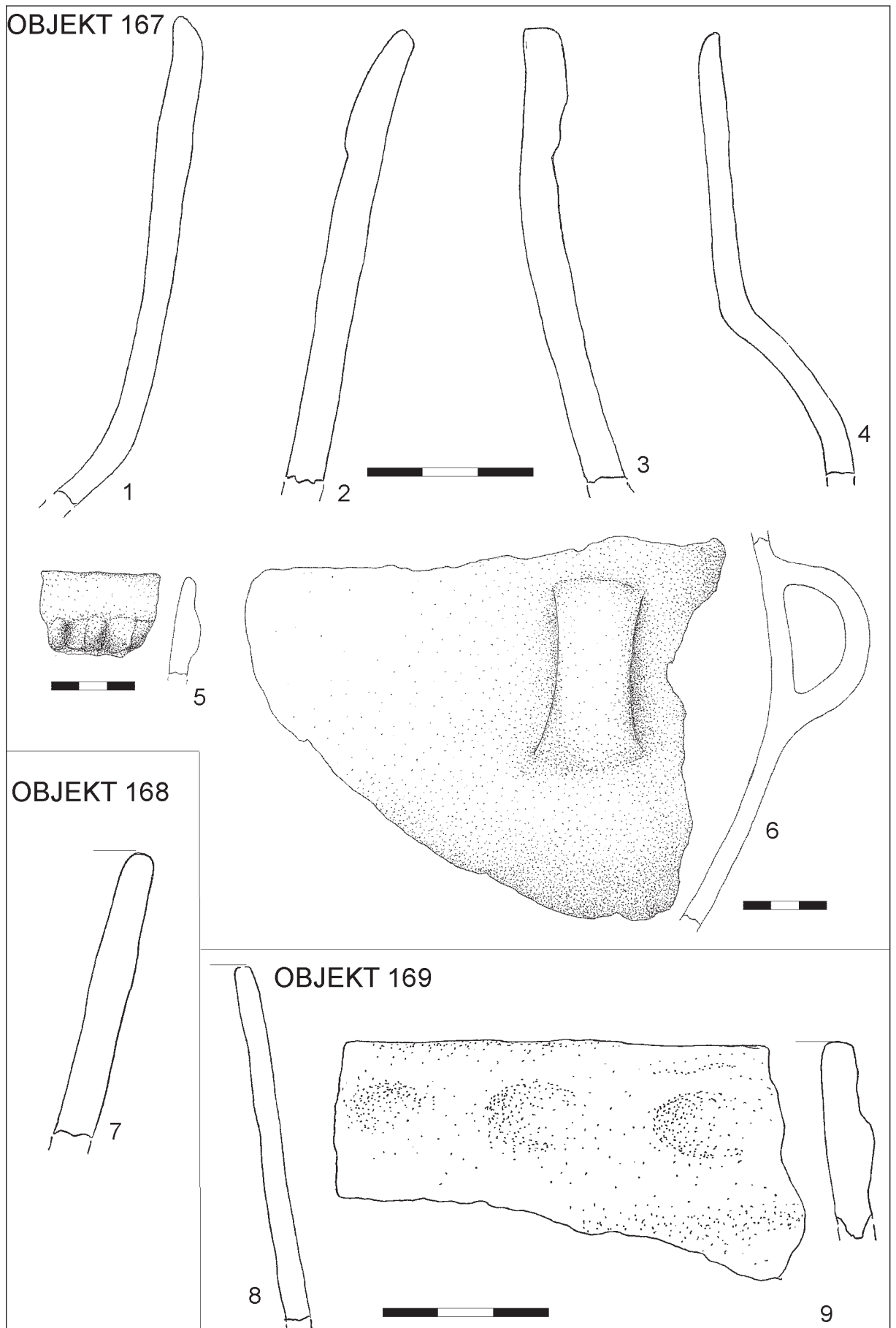

Obr. 24. Velké Přílepy. Kresebná dokumentace keramiky z objektu 167.

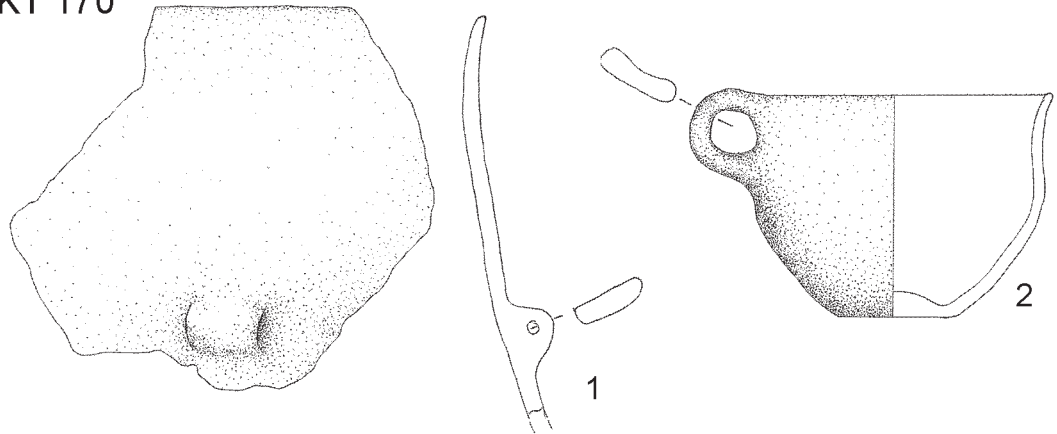
Obr. 25. Velké Přílepy. Kresebná dokumentace keramiky z objektu 167.

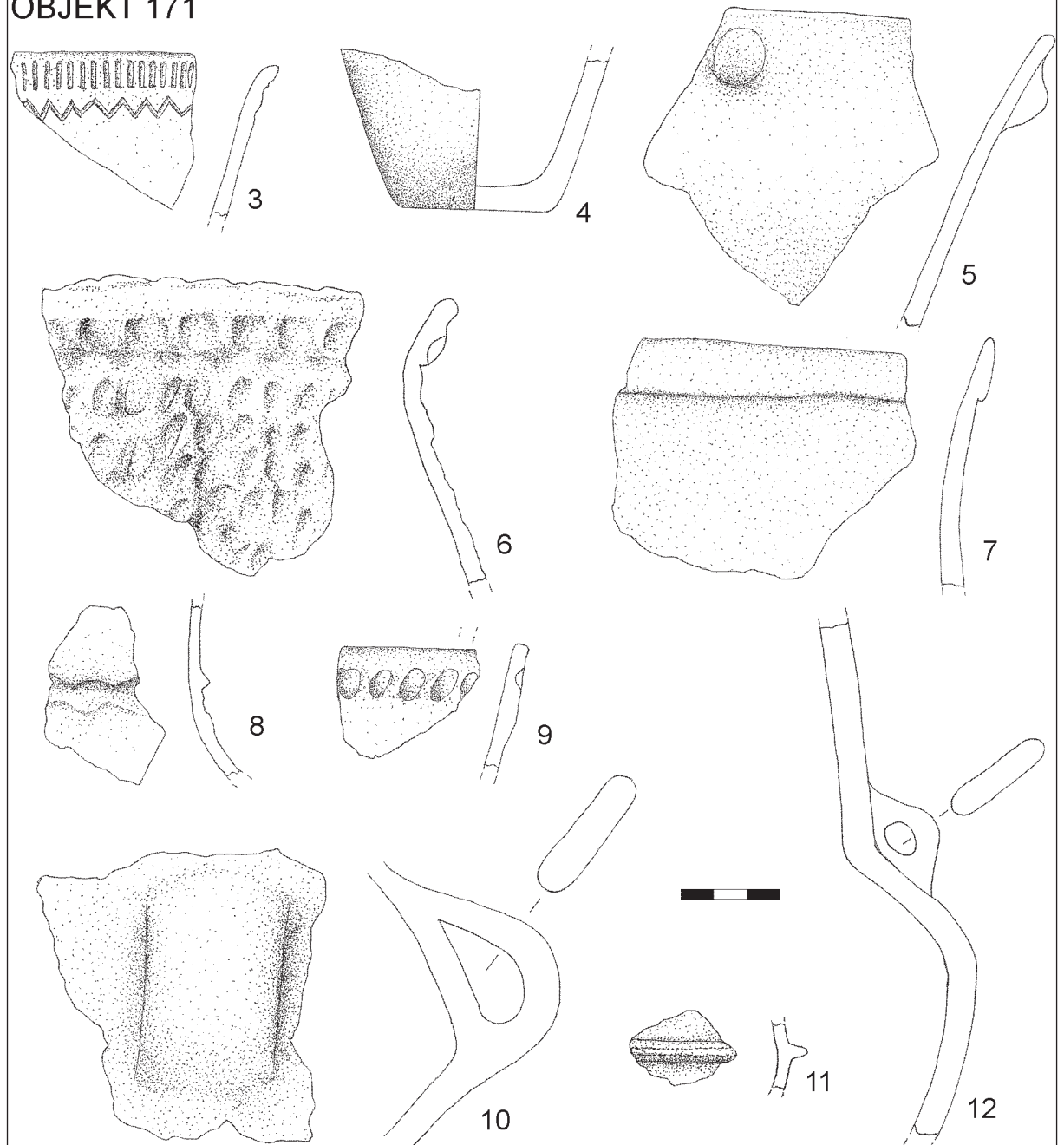

Obr. 26. Velké Přílepy. Kresebná dokumentace keramiky z objektů 167, 168, 169.

OBJEKT 170

OBJEKT 171

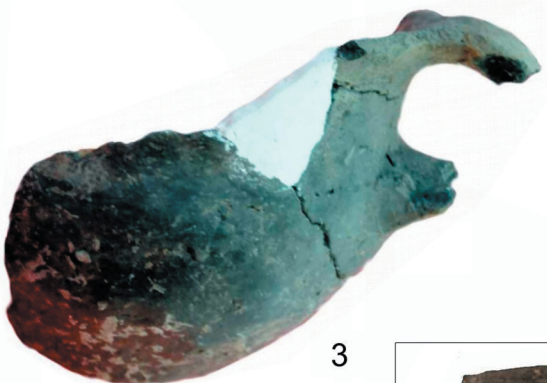

Obr. 27. Velké Přílepy. Kresebná dokumentace keramiky z objektů 170, 171.

OBJEKT 48

OBJEKT 116

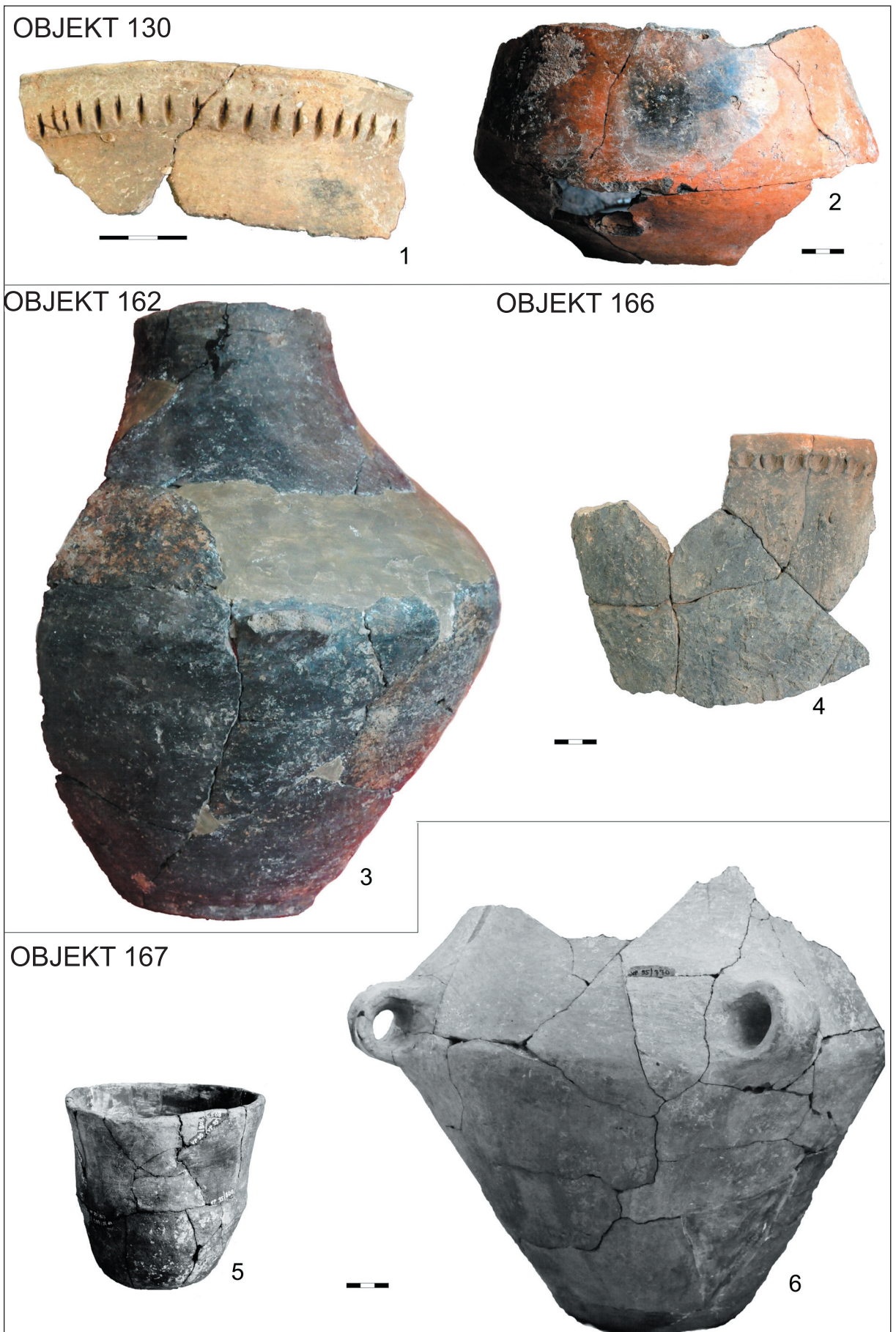

OBJEKT 130

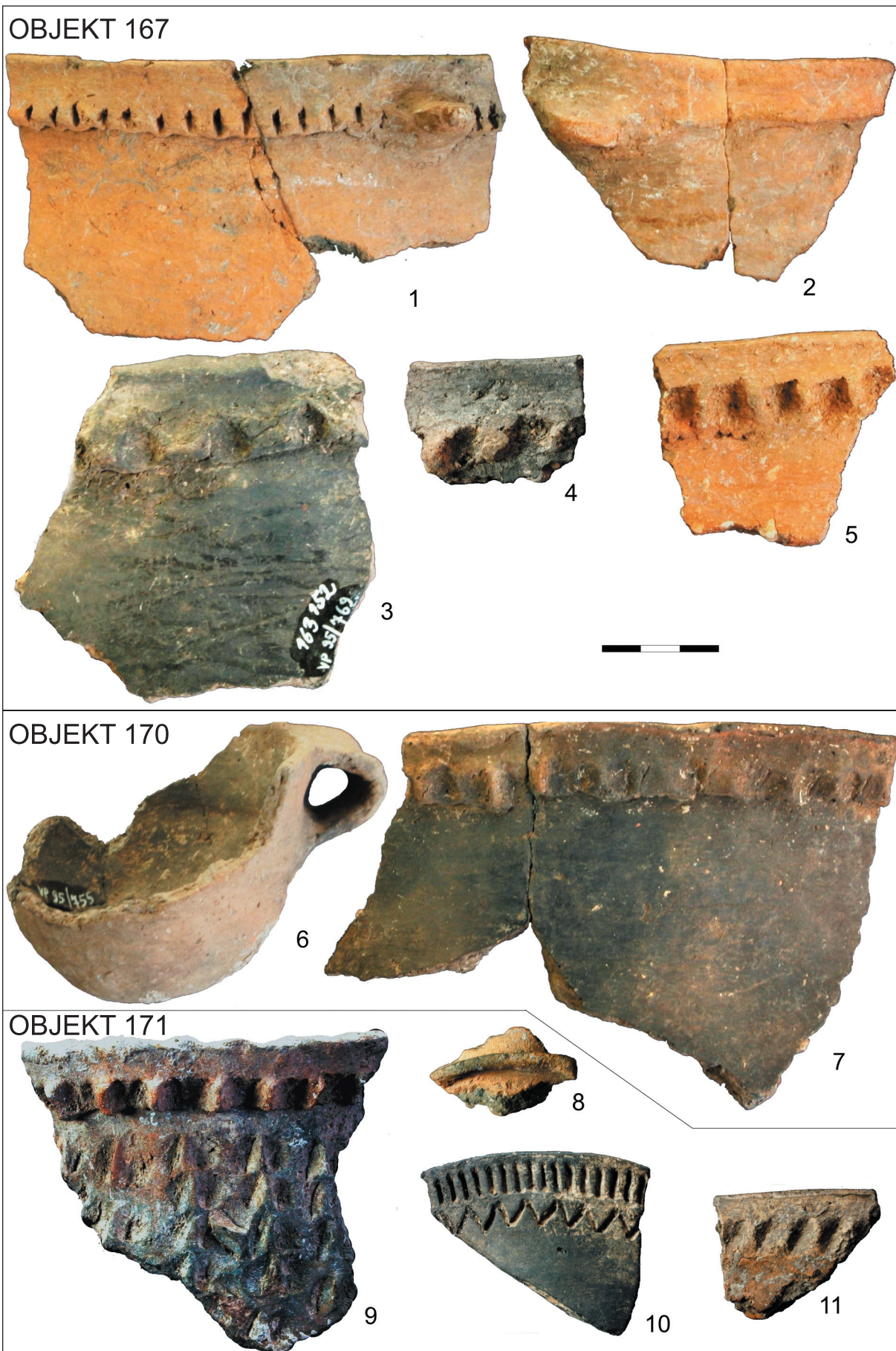
Obr. 28. Velké Přílepy. Fotografická dokumentace keramiky z objektů 48, 116, 130.

Obr. 29. Velké Přílepy. Fotografická dokumentace keramiky z objektů 130, 162, 166, 167.

Obr. 30. Velké Přílepy. Fotografická dokumentace keramiky z objektů 167, 170, 171.